

Vivi Pesonen
Taiteen kandidaatin opinnäyte
Muotoilun koulutusohjelma
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Aalto-yliopisto
2019

Digitaalinen työpaja

Selvitys digitaalisesti järjestettävien työpajojen
vaatimuksista, olemassa olevista internet-
työkaluista työpajoihin sekä digitaalisen
työpajapalvelun konseptointi

Findings

age

Age 30+
average 40-70r.

These days even
20+ age has
dropped in couple
previous years

Younger people
tend to buy
the used car

older
people don't
care about
environment

Older people
choose familiar
fuel technology

Espoo is
big market
area of
hybrid car

Espoo is a city
area ideal for
hybrid's benefits

area

Espoo has bigger
business than
Herttoniemi (Helsinki)
or Vantaa
(hybrid & electric
vehicles)

people in Espoo
don't want to
go far away to
buy the car

googling

90% of time
people google
and find out about
things beforehand

people choose
2-3 cars
by internet
research

people have
usually 2-3
cars they consider

benefits

Users get
benefits in
parking and
driving lanes

Infrastructure
is starting to
support electric
cars.
→ taxes!
→ easier parking lots
in city
→ own lanes

we can get
discount of
parking by using
hybrid car

hybrids are
more expensive
at first, but
cheaper in the
long term
(taxes, charging/filling,
maintenance)

Hybrids have
no negative
technological
aspects
→ easy to
sell

B2B

50% of sales
is fleet sales
(B2B, to
companies)

company
customers
care about
CO₂ emissions

company people
are interested
in emissions

↑
~~they~~ they need to pay
less to the company

car models

Eco-friendly car
is becoming
familiar

People who are
used to manual cars
might not want to
get the automatic
hybrid (toyota)

car models
are changing
quickly

some models
have no
range for electric
battery

interest

other people
are interested
in consumption

Money is
most important
thing for making
decide

customer concern
about how long
battery ~~is~~ can use

People are
concerned how
long the battery
will last (do they
need to change the
battery)

contact in C

The car dealer
contact to ~~customer~~
customer who bought
a new car several
times.

to sell to
~~old~~ old customers
is cheaper
than
find new
customers

Contracting the
customer

→ 2 days after visit
"how was it? do you
want us to contact
you?"

→ 10 months after
→ after 1 year
(Länsiauto)

→ after 2-3 years
• email
• text message
• call

Stores value
good personal
relationship.

Customers
want a
dealership
they can
trust.

Driveco

test driving

Usually just
one test drive

People who buy a
new car the way of
transportation
not often test
driving.

Dealerships
were interested
in Driveco

Customers
like to see
data from
Driveco

advertisement

The shops need
to have all the
important data on
their site, otherwise
people go to other
car dealers.

advertisement
- internet
- facebook
- campaign

The car dealer
do campaign
on the internet/
Facebook

Some people say that
people prefer push-
information to
pull-information.
e.g. pull: Google
push: notification
Direct Messages

Tekijä Vivi Pesonen

Työn nimi Digitaalinen työpaja - Selvitys digitaalisesti järjestettävien työpajojen vaatimuksista, olemassa olevista internet-työkaluista työpajoihin sekä digitaalisen työpajapalvelun konseptointi

Laitos Muotoilun laitos

Koulutusohjelma Muotoilu

Vuosi 2019

Sivumäärä 73

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on selvitys työpajoista, digitaalisesti järjestettävien työpajojen tarpeesta ja vaatimuksista ja olemassa olevista työpajoissa hyödynnettävistä verkkotyökaluista ja -palveluista. Lisäksi työssä konseptoidaan alustavalla tasolla digitaalista työpajapalvelua. Työpajalla viitataan muotoilun kontekstissa toteutettaviin suunnittelu- ja ideointityöpajoihin, erityisesti yhteissuunnittelun yhteydessä. Työ on tehty toimeksiantona WSP Finlandin Design Studiolle.

Pääpaino on tutkimuksellisuudessa. Työssä määritellään työpajaa ja kerrotaan työpajoista yleisesti. Käyttäjätutkimus avaa tarkemmin työpajojen luonnetta sekä digitaaliseen työpajatyökaluun kohdistuvia vaatimuksia, toiveita ja haasteita. Syvähaastatteluin toteutettu tutkimus valottaa WSP:llä työskennelleiden kahden muotoilijan, muotoilun laitoksen professorin sekä muotoilun opiskelijan käsityksiä aiheesta. Benchmarkkaus eli markkinoilla olevien palveluiden kartoitus esittelee kolme digitaalista palvelua - Howspace, GroupMap ja Powernoodle, jotka toimivat hyvin työpajojen järjestämisen eli fasilitoinnin apuna. Lisäksi esitellään liuta muita internet-työkaluja, jotka ovat työpajojen yhteydessä hyödyllisiä, mutta eivät yhtä kokonaisvaltaisia.

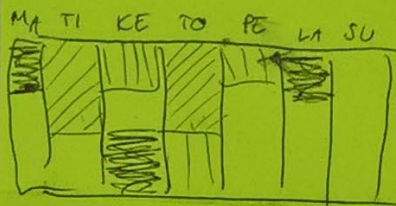
Konseptointiosuudessa luonnostellaan internetissä toimivan työpajapalvelun palvelupolkua ja kontaktipisteitä. Esitellään kolme käyttäjäryhmiä yleistävää persoonaa, jotka esiintyvät käsin piirrettynä sarjakuvana toteutetussa palvelun storyboardissa eli kuvakäsikirjoituksessa. Workshopperiksi nimetty palvelukonsepti ottaa inspiraatiota niin käyttäjätutkimuksesta kuin vastaan tulleista digitaalisista palveluista.

Johtopäätöksinä todetaan, että digitaalisen työpaja-alustan on tärkeintä olla selkeä, helppokäyttöinen, joustava, monipuolinen ja inhimillisen vuorovaikutuksen mahdollistava. Hyödyllisimpiä palveluita lienevät Howspace ja GroupMap, joskin kummassakin on puutteensa. Ilmaista työkalua haettaessa on käytettävä useita verkkotyökaluja. Työpajojen fasilitointiin ja luovaan yhteistyöhön tarkoitettussa digitaalisessa palvelussa olisi vielä kehittämisen varaa.

Avainsanat työpaja, workshop, digitaalinen, palvelu, palvelualusta, selvitys

IDEAS

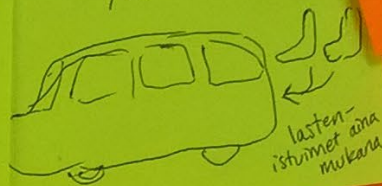
AUTON
VARAUS

AUTOJA,
JOTKA OMAN JA
YLEISEN VÄLIMUOTOJA

- ↳ HELPOSTI
SAATAVILLA
- NAAPURUSTOSSA
- PÄIVÄKODILLA

LAPSIPERHE-
AUTO

PERHEIDEN
KOMMUNIKOINTI
NAAPURUSTOSSA

SUUR-
PERHE
ALENNUS

LAPSET AIDEM-
PÄÄN PÄIVÄKODISSA
/ TOINEN
LASTENHOITO-
PALVELU
ESIM. LAPSENVAHTI-
VARAAMO

TYÖPAIKAN
YHTEYDESSÄ
PÄIVÄKOTI

KULJETUSPAL-
VELU
ÄITIYSPAKKAUK-
SEN JATKEENA

PALVELU,
JOKA HAKEE/VIE
LAPSET
PÄIVÄKOTIIN

VIIHTYISÄMMÄT
SAAVUTETTAVAM-
MAT
PYÖRÄREITIT

RUOKA
JUTUT
KOTIIN
JUORAAN

SÄHKÖAUTO
FIRMAT
PROMOAVAT
LAPSIPERHEET

PRIVATE
KUSKI. PERHE
TAKSI

KUTSU + -
tyyppiset
jokerilingät

Sisältö

1. Alkuun	
1.1. Johdanto	6
1.2. Minä muotoilijana	9
1.3. Toimeksiantaja: WSP Group Oy	9
2. Tutkimus	
2.1. Työpajoista	10
2.2. Käyttäjätutkimus	15
2.2.1. Pia Salmi & Katjatuulia Järvenpää	16
2.2.2. Eero Miettinen	19
2.2.3. Irma Savolainen	21
2.3. Benchmarkkaus	24
2.3.1. Howspace	24
2.3.2. GroupMap	26
2.3.3. Powernoodle	29
2.3.4. Muita hyödyllisiä internet-työkaluja	33
3. Konseptointi	
3.1. Ideointi ja luonnostelu	36
3.2. Workshopper	38
4. Lopuksi	42
Lähteet	43
Liitteet	47
Haastattelu: Irma Savolainen	47
Haastattelu: Pia Salmi & Katjatuulia Järvenpää	52
Haastattelu: Eero Miettinen	67

1. Alkuun

1.1. Johdanto

Tässä opinnäytetyössä olen perehtynyt suunnittelutyöpajoihin ja mahdollisuuteen järjestää niitä digitaalisesti. Opinnäytetyöni on tehty toimeksiantona WSP Finland Oy:n Design Studiolle. Toimeksiantonani on tehdä selvitys workshoppien eli työpajojen digitaalisen järjestämisen mahdollisuuksista. Perehdyn työpajatoimintaan ja sen työkaluihin, digitaalisesti järjestettävän työpajan tarpeeseen, hyötyihin ja haittoihin. Teen benchmarkkausta eli kartoitusta olemassa olevista digitaalisista työpaja-alustoista ja muista työkaluista, ja käyttäjätutkimuksen avulla konseptoin digitaalisen työpajan välineitä.

Valitsin aiheekseni yritystoimeksiannon, koska halusin saada kokemusta yritykselle tai organisaatiolle toimimisesta. Halusin valmistautua tulevaan työelämään, ja valita sellaisen toimijan, jolla voisin kuvitella työskenteleväni tulevaisuudessa. Siksi otin yhteyttä WSP Finlandiin, joka oli myös minulle ennalta tuttu. Tietenkin toivoin saavani heiltä myös kiinnostavan aiheen, joten ilmoitin toiveekseni tuote- tai palvelumuotoiluproduktion, joka liittyisi käyttäjälähtöiseen suunnitteluun tai käytettävyyteen ja voisi sisältää ongelmanratkaisua. WSP:n Pia Salmi ehdotti aiheekseni työpajojen sähköiseen järjestämiseen perehtymistä. Yritys järjestää usein suunnitteluprosessinsa alkupuolella työpajoja asiakkaidensa kanssa, ja työpajojen järjestämiseen kuluu usein paljon aikaa sekä materiaaleja. Paperia kuluu hirveästi ja osa materiaalista on kertakäyttöistä. Jatkuvan kuvien ja lappujen tulostamisen ja varastoimisen sekä työlään paperilta tietokoneelle dokumentoinnin voisi vähentää, jollei poistaa, jos työpaja toteutettaisiin sähköisesti. Lisäksi se voisi tavoittaa myös niitä henkilöitä, joiden on vaikea löytää aikaa tai mahdollisuutta työpajaan osallistumiseen. Selvitykseni avulla WSP voisi löytää käyttöönsä digitaalisen

Kuva 3: Työpaja

työkalun, jolla helpottaa työpajojaan.

WSP:n työpajat ovat yhteissuunnittelua, jossa löydetään asiakasta innostavia ratkaisuja, kun asiakas osallistetaan suunnitteluprosessiin. Näissä työpajoissa saadaan tietoa asiakkaista ja heidän toiveistaan ja tarpeistaan, sekä ideoidaan. Tällöin, kuten palvelumuotoilun prosessissa, kvalitatiivinen eli laadullinen tieto on tärkeää, eikä niinkään määrällinen. Siksi keskityn tässä opinnäytetyössä (vuorovaikutteisiin) luoviin suunnittelutyöpajoihin ja laadullisiin digitaalisiin työkaluihin, jotka olisivat tällaisissa työpajoissa hyödyllisiä.

Työpajoista ei ole kirjoitettu kovin paljon. Kirjallisuudessa aihetta sivutaan: käyttäjätutkimuksiin liittyvissä teoksissa työpajat mainitaan, mutta niihin ei juuri paneuduta. Pilvi Ahtinen on kirjoittanut 2014 opinnäytteen *Workshopin Fasilitointi* [6] ja Petra Tanner on tehnyt opinnäytetyön *Osallistavat työpajamenetelmät - Case: Martela pelisääntötyöpaja monitilatoimistoon* 2016 [7]. Vaikka digitaalisuus on jo vahvasti tätä päivää, järjestetään työpajoja edelleen paljolti perinteisesti paperein ja post-it-lapuin. Ehkä siksi työpajojen digitaalisesta järjestämisestä tai työkaluista ei löydy vielä juurikaan tietoa. Juuri tämän tiedon- ja välineen puutteen takia sain tämän toimeksiannon.

Tavoitteena on tehdä opinnäytetyö, joka tarjoaa WSP:n Design Studiolle hyvän katsauksen digitaaliseen työpajaan, sen työkaluihin ja keskeisiin aiheisiin sen ympärillä. Lisäksi tarkoituksena on auttaa löytämään heille käyttökelpoinen sähköinen alusta tai työkalu avuksi palvelumuotoilun työpajatoimintaan. Lisäksi pyrin ymmärryksen kautta tuottamaan tyydyttävän digitaalisen työpajan konseptin ominaisuuksineen. Toivon tämän opinnäytteen auttavan myös muita muotoilun opiskelijoita tai työpajoista kiinnostuneita saamaan tietoa työpajoista ja sähköisistä työpajoista.

Mitä siis haluan tätä työtä varten selvittää? Kiinnostavat kysymykset ovat seuraavanlaisia: Mikä on työpaja ja mikä on sen konteksti? Millaista on työpajatyöskentely? Mitä työkaluja työpajoihin liittyy? Mitkä kaikki asiat ovat hankalia työpajan järjestämisessä paperein ja fyysisesti? Mikä on työpajojen järjestämisen ydinongelma? Millaisia digitaalisen työpajan alustoja on olemassa? Mitä hyötyjä ja haittoja digitaaliseen työpaja-alustaan liittyy? Mitä vaatimuksia digitaaliselle työpajalle on? Millainen olisi hyvä konsepti digitaaliselle työpajalle? Millainen olisi sen lay-out tai käyttöliittymä?

Perehdyn käyttäjakeskeisen suunnittelun, käyttäjätutkimuksen ja sen menetelmien (erityisesti työpaja) sekä osallistavan muotoilun kontekstin kirjallisuuteen sekä

Kuva 4: Työpaja digitaaliseksi

internetlähteisiin. Teen netin avulla benchmarkkausta digitaalisen työpajan alustoista. Teen haastattelun muodossa käyttäjätutkimusta, jossa selvitän työpajojen järjestäjiltä ja osallistujilta mm. mikä on työpajoissa hyvää ja huonoa, minkä he kokevat ongelmalliseksi ja mitä he toivoisivat sähköiseltä työpaja-alustalta. Tuloksista teen kaavioita tai taulukoita, kuten affinity diagram. Ideoin ja luonnostelen sähköisen työpaja-alustan konseptia ja kehitän sitä saamani tiedon ja toiveiden avulla. Mietin työpajaan osallistumista ja järjestämistä palvelupolkuna ja teen kaavioita. Teen käyttöliittymästä 2D-mallin, paperisen ja tietokoneella, ja testaatan sitä. Lisäksi teen visualisointeja käyttöliittymästä, sen käytöstä ja ulkonäöstä sekä asettelusta.

Opinnäytetyö jakautuu kahteen pääosaan: tutkimukselliseen ja produktiiviseen. Pääpaino on taustatutkimuksessa, jossa taustoitan työpajan käsitteen, esittelen työpajoissa käytettäviä menetelmiä, teen benchmarkkausta eli selvitystä sekä analysointia olemassa olevista digitaalisista työkaluista, joita työpajoissa voitaisiin hyödyntää ja pohdin niin perinteisen kuin sähköisen työpajan hyötyjä ja haittoja. Lisäksi selvitän keskustelevien syvähaastattelujen kautta tekemäni käyttäjätutkimuksen tuloksia ja päätelmiä. Produktiivisessa osassa konseptoin tekemäni käyttäjätutkimuksen pohjalta työpajan digitaalisen työkalun konseptia. Lopuksi pohdin prosessia ja työn aikana oppimaani.

Kuva 5: Digitaaliset työkalut

1.2. Minä muotoilijana

Olen muotoilun kandidaattivaiheen opiskelija Aalto-yliopistossa ja olen suuntautunut teolliseen muotoiluun ja palvelumuotoiluun. Minua kiinnostaa käyttäjälähtöinen suunnittelu; haluan tehdä ihmisille hyödyllisiä, helppokäyttöisiä, hyviä asioita ja yhdistää funktionaalisuuden ja taiteellisuuden. Pidän käyttötarkoitusta aina etusijalla ulkonäköön nähden. Pidän ongelmanratkaisusta ja haluaisin kehittää ratkaisuja, joille on tarvetta. Kiinnostuksen kohteeni ovat monipuoliset. Teollisen ja palvelumuotoilun ohella olen kiinnostunut muun muassa UX-, UI- ja kaupunkisuunnittelusta.

Kuva 6: Minä

Suunnitelmissani on Aalto-yliopiston CoID-maisteriohjelma (Collaborative and Industrial Design). En usko soveltuvani perustamaan omaa yritystä, vaan näen itseni tulevaisuudessa suuressa tai keskisuuressa suunnitteluyrityksessä, jossa työ olisi monipuolista ja saisin ideoita ja suunnitella käyttäjälähtöisiä ratkaisuja todellisiin ongelmiin. Lisäksi minua kiinnostaa opetus-, ohjaus- tai koulutustyö.

1.3. Toimeksiantaja: WSP Group Oy

WSP Group on brittiläinen kansainvälinen suunnitteluyritys, jonka pääkonttori on Kanadassa. Suomen tytäryhtiö on WSP Finland Oy. Suunnittelutoimisto keskittyy rakennuttamiseen, rakentamisen konsultointiin, yhdyskuntasuunnitteluun, tuottaa ratkaisuja infraan ja julkiseen kaupunkitilaan. Monialainen WSP suunnittelee esimerkiksi siltoja, julkisen tilan kalusteita ja tuotteita sekä valaistuksia. WSP:n palvelualueita ovat konsulttipalvelut (advisory services), design studio, geo- ja kalliotekniikka, infrasuunnittelu, kaivospalvelut, korjausrakentaminen, laboratoriopalvelut, liikkuminen ja liikenne, ohjelmistopalvelut, rakennuttamispalvelut, sillat ja taitorakenteet, talorakentaminen ja rakennesuunnittelu sekä ympäristö ja arkkitehtuuri.

WSP Finlandilla on oma Design Studio, jossa työskentelee muotoilijoita ja palvelumuotoilijoita, brändiosaajia, graafisia suunnittelijoita sekä valaistussuunnittelijoita. Design Studio tuottaa muotoiluratkaisuja ja visualisointeja koko yrityksen tarpeeseen. Näihin kuuluvat palvelumuotoilu, kaupunkitilaohjeet, ympäristön käytettävyys, vuorovaikutus, esteettömyys, kaupunkien ja alueiden markkinointi sekä brändin rakentaminen, graafinen suunnittelu, julkinen taide sekä kaupallisten tilojen suunnittelu. WSP:ltä yhteyshenkilönäni toimii Design Studion päällikkö Pia Salmi.

Kuva 7: WSP:n logo

2. Tutkimus

2.1. Työpajoista

“Työpajassa kaikki on mahdollista. Siellä voi tehdä mitä vaan.”

- Katjatuulia Järvenpää

Työpaja on moniselitteinen sana. Hämmennystä saattaa aiheuttaa se, että sekä suomen kielen sana työpaja että suomessakin usein käytetty englannin kielen vastaava workshop tarkoittavat kahta eri asiaa. Vanhempi merkitys viittaa pajaan tai rakennukseen, jossa on valmistettu jotain tuotteita. Vaihtoehtoisesti työpaja tai workshop tarkoittaa montaa asiaa, jossa ihmiset kokoontuvat, sessiota, jolloin määritelmä ei ole niin yksiselitteinen. Oxfordin Lexico-verkkopalvelun sanakirjan mukaan työpaja on *“a room or building in which goods are manufactured or repaired”* tai vaihtoehtoisesti *“a meeting at which a group of people engage in intensive discussion and activity on a particular subject or project”*, jolloin synonyymejä ovat *“study group, discussion group, seminar, class”* [8]. Cambridge Dictionary -sivuston mukaan workshop-sana tarkoittaa edellä mainitun tuotteiden valmistuspajan lisäksi tapaamisen kontekstissa: *“a meeting of people to discuss*

Kuva 8: Työpajatyöskentelyä Dash-designhackathonissa

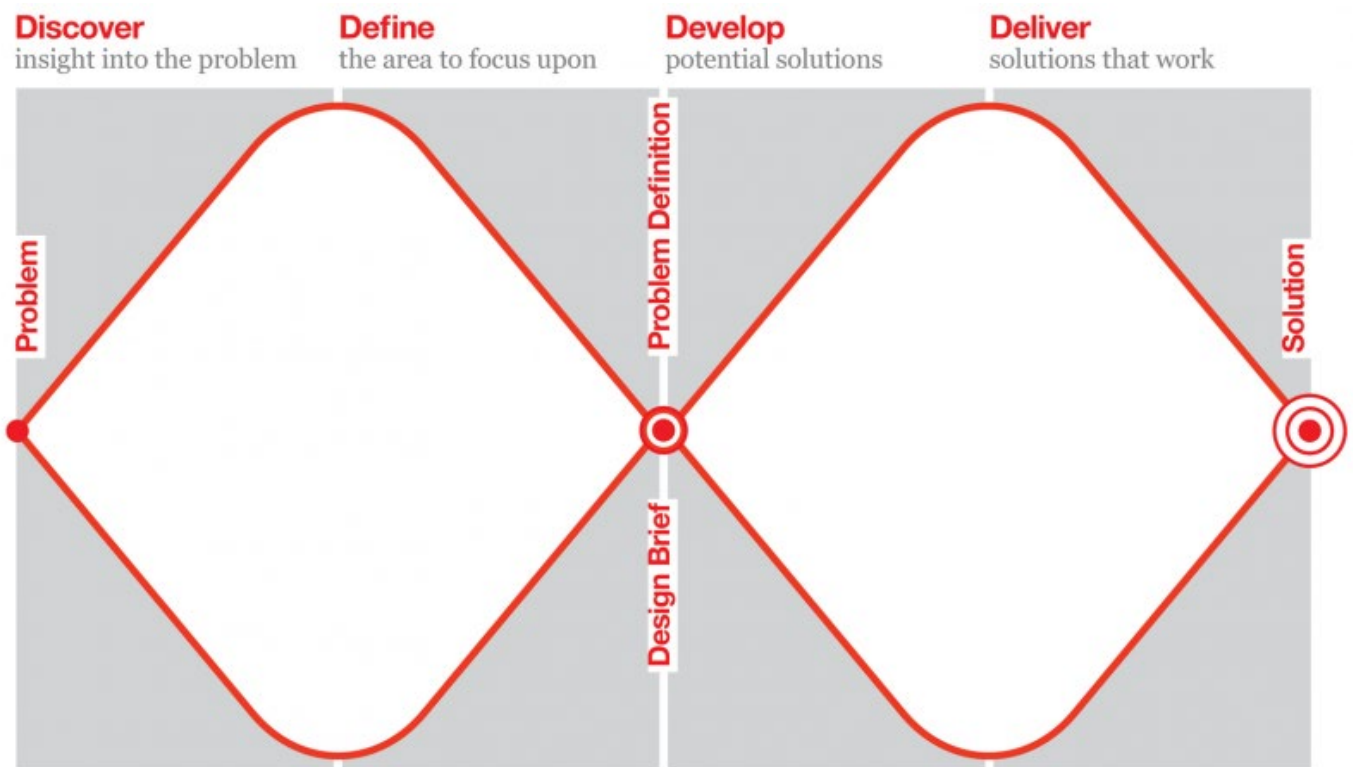
[illegible]

11

käytetään suunnittelun varhaisessa vaiheessa ja tavoite on tarkastella ihmisten tunteita, arvoja, mielihyvää ja haaveita. Niitä voi olla haastavaa ilmaista esimerkiksi kyselyssä, ja siksi tarvitaan luovia työkaluja, jotka auttavat ihmisiä ilmaisemaan itseään ja herkkiä ja epäloogisiakin vaikuttimiaan. Menetelmät tulee luovasti ideoida kuhunkin tilaisuuteen sopiviksi. Tuloksena saadaan sanallista ja visuaalista tietoa, kategorioita ja teemoja pienistä ryhmistä ja yksilöistä, subjektiivisella otteella. Tieto on tällöin laadullista, toisin kuin perinteisten menetelmien määrällinen tulos. Laadullinen tieto on käyttäjälähtöisessä suunnittelussa hyödyksi, sillä siitä saadaan enemmän oivalluksia, ideoita ja inspiraatiota elämysten suunnitteluun. [1: Muotoiluluotaimet, sivut 32-38]

Työpajat ovat yksi tuotesuunnittelun ja palvelumuotoilun käyttäjätutkimuksen ja ideoinnin tai suunnittelun menetelmistä. Työpajoissa voidaan saada tietoa käyttäjistä ja esimerkiksi ongelmista suunnittelukohteeseen liittyen. Työpaja voi olla lisänä käyttäjätutkimukseen, jolloin selvitetään käyttäjien tai asiakkaiden tarpeita, haluja, toiveita ja arvoja. Voidaan puhua myös käyttäjätiedon keräämisestä. Periaatteessa työpaja voidaan nähdä sovellettuna muotona ryhmähaastattelusta. Työpaja on menetelmänä luova ja soveltava.

Työpajoja saatetaan pitää muotoilun ammattilaisten kesken, jolloin työpaja on yhdessä ideoimisen väline. Kun puhutaan käyttäjäkeskeisestä tai asiakaslähtöisestä suunnittelusta, on kyse kuitenkin yleensä osallistavasta suunnittelusta tai yhteissuunnittelusta eli co-designista. Tällöin työpajaan osallistuvat muotoilun ammattilaisten sijaan asiakkaat, asiantuntijat tai käyttäjät, jotka pääsevät esittämään näkemyksiään ja toiveitaan ja ideoimaan ratkaisuja tai kehittämään ja kommentoimaan ideoita. Tällöin työpajaa voidaan kutsua luovaksi suunnittelutyöpajaksi, ideointityöpajaksi, vuorovaikutteiseksi työpajaksi tai osallistavaksi työpajaksi.

Kuva 10: Double Diamond -malli

Työpaja sijoittuu usein muotoiluprosessin alkupuolelle. Muotoiluprosessi nähdään usein Double Diamond -mallin mukaan. Siinä vaiheisiin kuuluvat *discover* eli tiedon kerääminen, *define* eli tärkeimpien tekijöiden tai ongelman määrittäminen, *develop* eli ideoiden tuottaminen ja kehittäminen ja *deliver* eli ratkaisun kehittäminen ja hiominen. Discover- ja develop-vaiheissa ajattelua laajennetaan, ja define- ja deliver-vaiheissa tarkennetaan ja määritellään. Ensimmäinen “timantti” on tutkimus- ja taustoituspainotteinen, toinen ratkaisujen kehittämiseen keskittyvä. [19, 20] Työpaja voidaan nähdä käytettäväksi molemmissa “timanteissa”, koska sitä voidaan käyttää sekä käyttäjätutkimukseen että ideointiin. Myös Helena Sustar on palvelumuotoilun luennollaan listannut workshopit develop-vaiheessa käytettäviin muotoilun menetelmiin. Ideapakka-korttityökalun mukaan palvelumuotoilun prosessissa on vaiheet Kartoita ja ymmärrä, Ennakoi ja ideoi, Mallinna ja arvioi, sekä Konseptoi ja vaikuta. Kartoita ja ymmärrä -vaiheeseen kuuluu asiakas- ja toimintaympäristöymmärrys, joka kattaa tilanteet, tarpeet, käyttäytymisen ja arvot. Lisäksi faktatieto, näkemykset ja piilevät arvot ovat osa sitä. Ennakoi ja ideoi -vaihe sisältää luovuuden, yhteisöllisyyden ja ideoinnin. Ideointityöpajat, muotoilupelit ja muut osallistavat, luovat ja avoimet menetelmät ovat osa sitä. Siispä Ideapakan mukaan workshopit ovat osa palvelumuotoilun alkupuoliskoa. [24]

Työpajan usein järjestää jokin taho, kuten tapahtumanjärjestäjä tai yritys. Järjestäjähenkilöitä eli fasilitaattoreita tarvitaan kahdesta muutamaan, ja osallistujia voi olla muutamasta jopa useaan kymmeneen – yleensä osallistajat kuitenkin jaetaan muutaman hengen ryhmiin isoissa ryhmätilaisuuksissa.

Työpajoissa voidaan käyttää eri menetelmiä ja työkaluja. Klassisesti työpajoissa käytetään post-it-lappuja, joille kirjoitetaan eri teemoista ja jotka järjestellään aihealueittain ja voivat olla värikoodattuja. Työpajojen suunnitteluun on erilaisia matriiseja ja kortteja. Korttityökaluja ovat Sessions Design Kit, Ideapakka: Palvelumuotoilu, sekä MethodKit:in korttipakat, joita löytyy muun muassa muotoiluun ja brainstormaukseen. [21, 23, 24] Menetelminä on tehtäviä, harjoituksia ja pelejä, mm. Mielikuvakortit ja Future Headlines (tulevaisuuden lehtiotsikoiden ideointitehtävät). Pääsääntöisesti työskennellään joka tapauksessa käsin paperille. Menetelmiä hyvin paljon ja ne vaihtelevat tavoitteiltaan. Session Design Kit -korttityökalun mukaan menetelmiä voidaan käyttää session avaukseen, energisointiin, tulevaisuuden visioihin, luovaan ideointiin, päätöksentekoon tai session lopetukseen. [23]

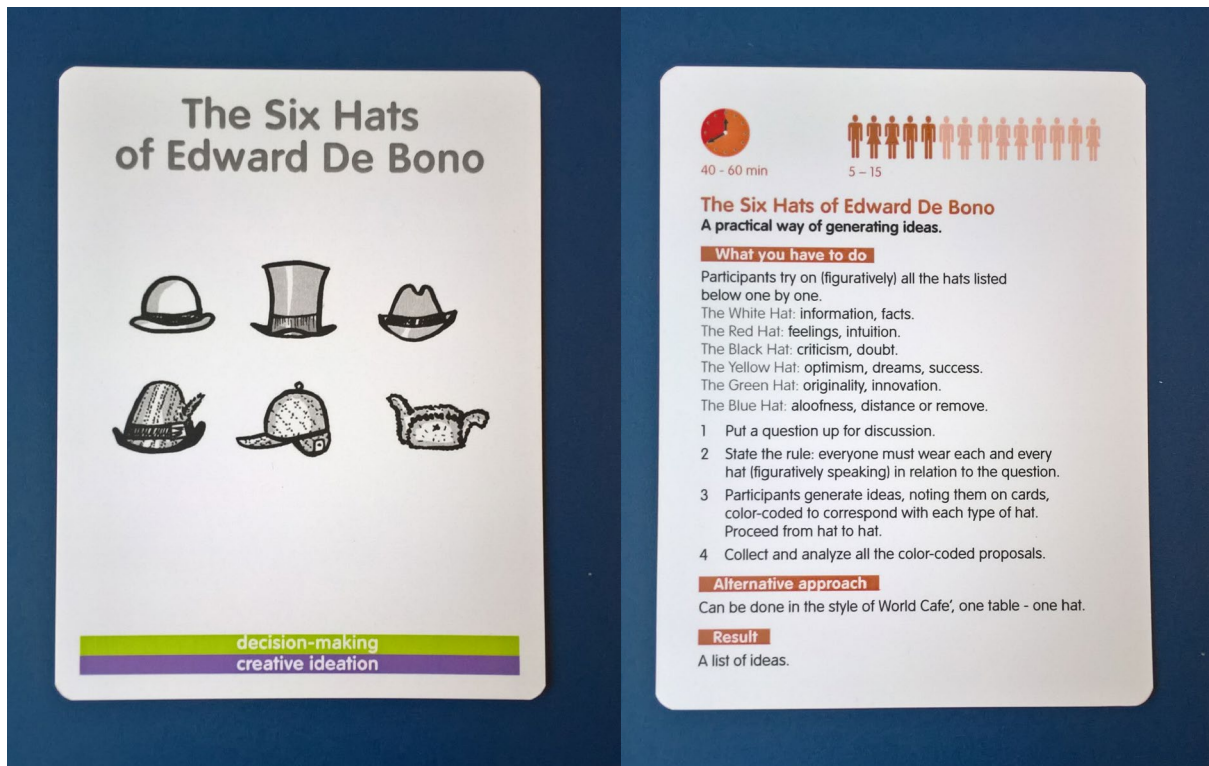

Kuva 11: Sessions Design Kit

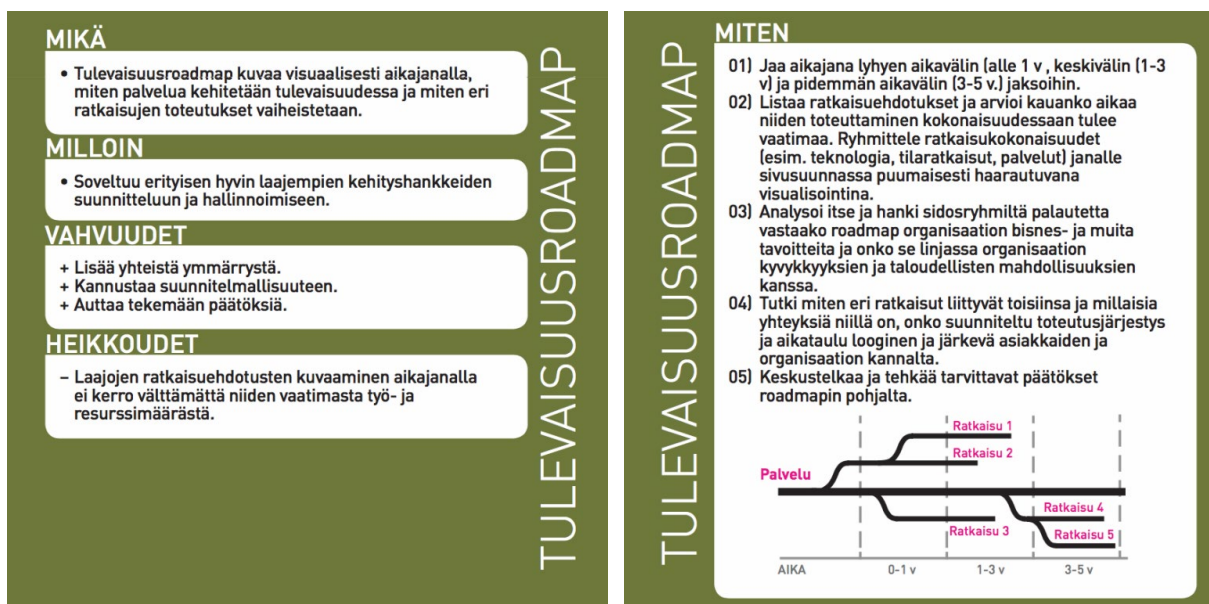

Kuva 12: Ideapakka: Palvelumuotoilu

Tehtäviksi lämmittelyyn sopivat vaikkapa 10 vuoden brainstorm tai kontekstikartta. Voidaan käyttää erilaisia muotoilupelejä pelilautoineen, kortteineen ja karttoineen. Muita työkaluja ovat esimerkiksi backcasting, tulevaisuustaulukko, skenaariot, futuretelling, tulevaisuuspyörä, palveluekologia, brainwriting, lootuskukka, scamper, luokittelutaulukot, Future Headlines ja kollaasitehtävät. [24]

Kuvat 13 ja 14: Esimerkki Sessions Design Kitin työpajamenetelmistä

Kuvat 15 ja 16: Esimerkki Ideapakan palvelumuotoilumenetelmistä

2.2. Käyttäjätutkimus

Toteutin käyttäjätutkimusta keskustelemaan ja melko vapaamuotoisen syvähaastattelun kautta. Tavoitteena oli selvittää, mitä ongelmia ja tarpeita työpajoihin liittyy, sekä mitä vaatimuksia ja toiveita työpajan digitaaliselle työkalulle olisi. Pyrin saamaan esille sekä työpajan osallistujan että fasilitaattorin näkökulman. Käytin valmiiksi laatimiani kysymyksiä, mutta en halunnut rajoittaa aihetta liikaa ja saatoinkin kysyä lisäkysymyksiä, jotta saisin mahdollisimman paljon ymmärrystä aiheesta tarpeiden hahmottamisen ja konseptoinnin tueksi. Aluksi ajattelin kysyä ikää, mutta päätin jättää kysymyksen pois ja keskittyä perustietojen sijaan aiheen kannalta olennaisiin asioihin. Jaoin kysymykset kolmeen sektioon, joista ensimmäisessä kysyn ns. lämmittelykysymyksiä, joilla selvitän haastateltavan kokemuserän työpajoihin liittyen. Seuraavassa osassa kysyn työpajojen hyvistä ja huonoista puolista löytääkseni työpajoihin liittyvät ongelmat ja haasteet, toimivimmat puolet sekä toiveet. Kolmannessa osiossa keskityin kysymyksissä juuri digitaaliseen työpajaan ja jälleen sen vaatimuksille, tarpeille ja toiveille.

Haastattelukysymykset:

Asema? (Mikäli se liittyy oleellisesti työpajoihin)

Kuinka monesta työpajasta kokemusta? Montako vuotta työskennellyt työpajojen parissa?

Oletko osallistunut työpajaan/workshoppiin järjestäjänä/fasilitaattorina vai osallistujana?

Millaisia nämä työpajat ovat olleet? Suunnittelutyöpajoja?

Millaisia kokemuksia sinulla on työpajatyöskentelystä? (esim. tunnelma, tempo?)

Mikä on työpajojen paras puoli? Mikä toimii? (fasilitaattori, osallistuja)

Mikä työpajoissa on hankalaa? Mitä voisi parantaa? (fasilitaattori, osallistuja)

Millainen työpaja olisi ideaalitalanteessa? Kuvittele tulevaisuuden toimivampi (suunnittelu) työpaja.

Miten tarpeelliseksi koet digitaalisen työpaja-alustan?

Mitä vaatimuksia digitaaliselle työpaja-alustalle olisi?

Mitä toivoisit digitaaliselta työpajalta?

Muita kommentteja?

2.2.1. Pia Salmi & Katjatuulia Järvenpää

WSP Finland Oy:llä palvelumuotoilijoina työskennelleillä Pia Salmella ja Katjatuulia Järvenpäällä on vuosien kokemus muotoilun työstä ja työpajojen järjestämisestä. Molemmat ovat järjestäneet tai osallistuneet useisiin kymmeniin työpajoihin. Heidän työpajansa ovat olleet suunnittelutyöpajoja, joissa kerätään ideoita ja saadaan ammattilaisilta tietoa ja näkemystä tiettyihin asioihin. Asiantuntijoilta on voitu hakea myös käyttäjätietoa. WSP:llä on tehty paljon kaupunkihankkeita, joihin liittyen virkamiehet ja sidosryhmät tulevat työpäivänsä aikana osallistumaan työpajaan.

Salmen ja Järvenpään mukaan on useita tärkeitä seikkoja, jotka vaikuttavat työpajan onnistumiseen. Oleellista on kohdata ihmiset ja saada aikaan elävää vuorovaikutusta. Fasilitaattorin tulee olla kiinnostunut osallistujista ja kaikesta mitä he haluavat tuoda esille. Ilmapiiri on mukava ja innostunut. Intensiteetin on pysyttävä tietyllä tasolla. Vaaditaan jatkuvaa aktiivista osallistumista ja läsnäoloa. Fasilitaattorin on oltava jatkuvasti mukana ja aktiivinen, seuraamassa, kuuntelemassa ja kommentoimassa, eikä saa jättää osallistujia yksin. Fasilitaattori seuraa ryhmien työskentelyä ja käy kyselemässä miten sujuu. Ihmiset pitävät siitä, kun heidät huomataan ja heitä kuunnellaan.

Selkeyden tärkeys korostui; tärkeää on riittävän yksinkertainen tehtävänanto ja sen toisto sekä se, että hyvin erilaiset tehtävät ovat erillään. Osallistujilla tulee olla työpajan tavoite ja pyrkimys koko ajan tiedossa. Ohjeiden on oltava näkyvissä. Osallistujien tulee tietää mitä tehdä ja mitä heiltä odotetaan. Tehtävien, työtapojen ja välineiden tulee vaihdella riittävästi, ja vaikeusasteen olla sopiva, jotta mielenkiinto säilyy. Tehtävänantojen tulee olla sopivasti rajattuja, ja lisäksi voi olla pidemmälle vieviä lisätehtäviä. Tilanteen on oltava sellainen, että osallistujat voivat rohkaistua ja heillä on matala kynnyksensä sanoa asioita. Joskus heidän on helpompi innostua, kun he pääsevät ikään kuin pelaamaan tai leikkimään ja tehtävät ovat mukavia.

Salmi ja Järvenpää pitävät työpajojen parhaina puolina yhdessä tekemistä, yhteisöllisyyttä ja hyvää organisointia ja aikataulutusta. Kaikilla on mukavampaa, kun ihmiset tietävät mitä tapahtuu ja kuinka kauan. Lisäksi hyvä dokumentointi ja hieno loppuraportti ilahduttavat. Yhteenvedon saaminen esimerkiksi loppuraportin muodossa on hyvin tärkeää, sillä siitä ilmenee työpajan hyöty.

Työpajojen haasteet painottuvat järjestäjältä vaadittuihin asioihin. Fasilitaattorilta vaaditaan oman roolin hyvää suunnittelua, aiheeseen perehtyneisyyttä ja huolellista valmistautumista. Sujuvuus ja asioiden eteneminen varmistuu, kun vetäjien roolit on mietitty huolella. Hyvä työpaja on valmisteltu hyvin, ja tässä kokemus auttaa. Tavanomaisessa työpajassa liian suuri osallistujamäärä tuottaa ongelmia, kun fasilitaattori ei ehdi muodostaa riittävästi kanssakäymistä osallistujien kanssa. Sopiva määrä osallistujia on 20 tai jopa 30 osallistujaa fasilitaattoria kohden. Tilanne pitää olla hallinnassa ja osallistujat saatava innostumaan. Osallistujat tulee pistää töihin; heidän on tuotettava ja jäsennettävä materiaalia. Aihe tulee taustoittaa ja tulee olla oikeanlaisia kysymyksiä ja tehtäviä oleellisen tiedon saamiseksi. Joskus osallistujien voi olla hankala tarttua toimeen, ja siksi tulee olla kiinnostavat välineet tai työkalut tekemiseen. Vaihtoehtoisia tehtäviä ja varasuunnitelmia on myös oltava. Kommunikointitaidot ovat oleellisia. Hankalatkin suunvuorot on osattava ottaa vastaan ja

asioissa edettevä. Esimerkiksi ajan loppuminen olisi ilmaistava hyvin. Fasilitaattorin ei tule olla osallistujien yläpuolella kuten opettaja, vaan vetäjän roolista huolimatta tasavertainen heidän kanssaan.

Käytännön järjestelyihin kuuluvat sopiva tila ja välineet, virvokkeet ja perustarpeista huolehtiminen. Sopivasta viireystilasta ja tauoista on huolehdittava. Myös liikkumista olisi hyvä olla. Työpajojen on syytä olla osallistujien kannalta hyvissä paikoissa, kuten ostoskeskuksissa, jotta ihmisten on helppo päästä niihin. Myös kiinnostavat paikat, joihin muuten ei olisi välttämättä pääsyä, voivat houkutella. Joissain tapauksissa kuljetus voi olla tarpeen.

Joskus osallistujien rekrytointi on hankalaa, mutta tarjoilut ja mahdolliset palkinnot motivoivat. Palkintoina voi olla esimerkiksi leffalippuja, kahvi- tai pullalippuja, suklaata, muistoesine tai jokin aiheeseen liittyvä asia, kuten joukkoliikenteen kehityksen kohdalla bussilippuja. Paikalle tulee toki aiheesta kiinnostuneita ihmisiä. Houkuttimena voi olla myös jokin kiinnostava lisätieto, kuten projektikohteesta tietoa ja kuvia, joka ei ole vielä julkista. Lisäksi osallistujille voisi näyttää, miten osallistuminen on vaikuttanut lopputulokseen.

Järvenpää toivoo, että osallistujat ymmärtäisivät isoa kuvaa kehitettävästä aiheesta, eivätkä ainoastaan omia yksittäisiä näkökulmiaan. Heidän tulisi saada mahdollisimman monipuolisesti ja havainnollisesti tietoa aiheesta. Toisinaan osallistujien tarvitsee purkaa mielensä päältä jokin ajatus, jotta voivat keskittyä tekemiseen. Tämän vuoksi työpajassa voisi kenties olla vaihe valituksille ja epäilyille. Jos jotain toivetta ei voida toteuttaa, osallistujille pitäisi kertoa miksi ei, jotta vaikuttaminen ei olisi vain näennäistä. Tämä voisi näkyä loppuraportissa.

Siirryimme keskustelemaan digitaalisesta työpajasta. Salmi ja Järvenpää kertoivat olevan ihmisryhmiä, jotka eivät pysty osallistumaan työpajoihin. Näihin kuuluvat asiakkaat, käyttäjät ja tavalliset kaupunkilaiset, sekä laajat käyttäjäryhmät. Digitaaliselle työpajalle olisi tarvetta, kun olisi tavoitettava suurempi ihmismäärä, tai ihmisiä, joiden työ ei liity asiaan. Näin saatettaisiin tavoittaa aidosti kiinnostuneita ihmisiä, jotka haluavat vaikuttaa asiaan. Esimerkiksi kauppiailta ja yrittäjillä on niin pitkät päivät, etteivät he pääse paikalle. Digitaalisella alustalla voitaisiin saada laajempi otanta laadulliseen tutkimukseen tai ideointiin, ja sillä pystyisi osallistumaan ja seuraamaan tilannetta. Esimerkiksi kaupunginosabrändityöhön voitaisiin käyttää tällaista välinettä eri sidosryhmien ja kaupunkilaisten osallistamiseen.

Toiveita ja ideoita digitaaliselle työpaja-alustalle tuli runsaasti, ja yksi oleellisimmista olisi vuorovaikutuksen säilyttäminen. Digitaalisella työpaja-alustalla vuorovaikutusta voitaisiin lisätä ja tehdä yhdessä kaupunkilaisten kanssa. Sen olisi hyvä olla pitkäaikainen. Vuorovaikutusprosessi olisi koko ajan, joka vaiheessa projektin rinnalla. Sillä voisi jäsentää ja suunnitella vuosittaiset vaiheet vuorovaikutukseen. Tuloksia ja muutoksia voisi seurata jatkuvasti. Lopussa olisi kiva olla kertaus eri vaiheista ja siitä mitä on tullut tehtyä, esimerkiksi aikajanan muodossa. Lisäksi tulisi olla vastaus alkuperäiseen kysymykseen, miksi on tullut mahdollisia muutoksia, mitkä asiat ovat vaikuttaneet asioiden kulkuun, mitä on tapahtunut ja mihin suuntaan ollaan menossa.

Digitaalisen työkalun tulisi tuoda työpajan järjestäjälle hyötyä ja apua, sen pitäisi helpottaa suunnittelua eli suunnittelun olla helpompaa kuin niin sanotun live-työpajan suunnittelu. Työkalun tulisi olla helppokäyttöinen niin järjestäjän kuin osallistujan kannalta. Se toivottaisi käyttäjän tervetulleeksi ja viestii, että sinua on odotettu. Pohja olisi joustava, jolloin voisi tuottaa vaihtoehtoisia toteutuksia monenlaisiin työpajatarkoituksiin. Monikäyttöisyys olisi toivottavaa. Palvelu sisältäisi erilaisia (työkalu)pohjia: nelikenttiä, miinus-plus-janoja, konseptikortteja, kontaktipistekortteja, asteikkoja, ja myös visuaalisia tai numeerisia pohjia. Saatava tieto olisi laadullista, eli kyseessä ei olisi kysely, vaan työstö. Monivalintakysely ei kerro mitään. Työkalut eivät olisi lomakemaisia, sillä se ei tuo syvyyttä. Muotoilijat kertovat, että on päästävä ihmismielen, motiivien, tausta-ajatusten ja piilotettujen toiveiden äärelle. Osallistujien panos tulisi välitettyä kuvin, omin sanoin tai ryhmäkeskusteluiden avulla, valitsemalla, ja kysymällä millainen, koska adjektiivit ovat toimivia. Tehtävät pyytäisivät yhdistelemään, liittämään ja erottelemaan. Miten osallistujien mielikuviin saadaan liikkeelle ja irti reaali maailmasta? Ehkä tämä onnistuu kuvilla tai muulla, jotka virittävät ajatukset ja inspiroivat, mutta ne eivät saa olla liian konkreettisia tai aiheeseen rajattuja. Tehtävänanto ei saa olla liian johdattelua. Kuitenkin myös rajoitteita tulee olla. Alustalle ladattaisiin inspiroivia kuvia. Valittavissa olisi joko valmiiksi annettuja kuvia, tai itse lisättyjä kuvia omista albumeista tai internetistä, mikäli mahdollista.

Työpajassa voisi olla vaihtoehtoja, toteutetaanko se perinteisesti fyysisessä tilassa muiden läsnäollessa, mutta digitaalinen alusta sen tukena, vai kokonaan etänä digitaalisesti. Toki osa osallistujista voisi olla läsnä ja osa etäyhteydellä mukana.

Palveluun ei tarvittaisi erillistä salasanaa, vaan liittyä voisi esimerkiksi numerokoodilla. Työpajaan voisi palata: sen voisi jättää kesken ja jatkaa myöhemmin, jos tekeminen jostain syystä keskeytyy tai ei suju. Työpajan aikana näkisi oman edistymisensä, paljonko tehtäviä on jäljellä, ja voisi arvioida kauanko tehtäviin (vielä) menee. Työpaja olisi napakka ja lyhyt, eikä vaatisi tuntitolkulla istumista. Aihe olisi otsikkona koko ajan esillä, ja ohjeet yhdellä lauseella. Palvelu olisi yksinkertainen ja selkeä. Käyttäjä tuntisi olonsa turvalliseksi niin, että luottamus ja varmuus säilyvät eikä tule noloutta sanomisista. Palvelun kautta tulisi viestittyä, että ei ole tyhmiä ideoita tai ajatuksia, vaan kannustetaan ideoimaan villisti. Osallistuja pääsee olemaan osallistuva, mutta hänen ei tarvitsisi olla niin näkyvä, vaan saisi säilyttää kasvonsa, kun palvelussa olisi mahdollisuus anonymiteettiin. Työpajassa voisi kommentoida ja nähdä muiden ajatuksia ja kommentteja. Siinä voisi äänestää, ilmaista mielipiteitä ja antaa peukkuja. Siinä olisi erilaisia tuttuja symboleita ja asioihin voisi reagoida niiden kulkiessa. Vaikutteita voisi ottaa Mentimeter-työkalusta.

Käyttöliittymä olisi (visuaalisesti) vuorovaikutteinen eli interaktiivinen, jolloin vastaukset ja toiminnot tuottaisivat heti responssia. Vaikuttavuuden näkisi helposti. Tehtävien perään tulisi kiittäminen suorittamisesta, sekä kiitos ja ilmoitus, että tieto on välitetty. Käyttöliittymä olisi kiinnostavan näköinen ja hyvin selkeä myös visuaalisesti. Siinä olisi kiinnostava visualisointi niin, että infografiikkaa ja kuvitusta pulpahtaisi esiin eri kohdassa prosessia, kuten tehtävän kohdalla tai vastauksen annettuaan. Käyttöliittymä olisi tuttujen symbolien myötä kaikille helppokäyttöinen ja hyvin luettava isoine fontteineen ja kontrasteineen. Tulokset olisivat helppolukuisia ja automatisoituisivat, muodostaisivat graafeja. Vastaukset saisi yhteen, ja palvelu vetäisi automaattisesti yhteen esimerkiksi arvoasteikot tai piirteet.

Digitaalisessa työpajassa on toki haasteensa. Miten digitaalisessa työpajassa saadaan aikaan

aktiivinen vuoropuhelu ja läsnäolo? Miten yhdessä tekeminen todentuu? Olisiko mukana aktiivinen chattipalsta? Ruudulla näkyisi vaikkapa selostavat kasvot, jolta kysyä, ja muut voivat kommentoida? Hypistely, askartelu ja järjestely ovat osa työpajojen hauskuutta. Voitaisiinko niitä saada mukaan digitaaliseen työpajaan ja miten?

2.2.2. Eero Miettinen

Eero Miettinen työskentelee professorina muotoilun laitoksella Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulussa. Jo hänen omina opiskeluaikoinaan 70-luvulla opetettiin ja rohkaistiin yhteistyöpohjaisiin työskentelyn muotoihin kuten työpajojen käyttöön. Miettinen on käyttänyt työpajoja ammattiurallaan ja pitänyt niitä tärkeässä roolissa työskentelymuotona. Näin ollen Miettisellä on noin 45 vuoden kokemus työpajoista. Hän on toiminut työpajoissa niin osallistujana kuin fasilitaattorina. Miettisen työpajat ovat olleet ideointi- tai suunnittelutyöpajoja, paljolti tuotesuunnitteluun liittyen.

Miettisen mielestä tärkein ominaisuus työpajoissa on ollut luultavasti se, että osallistujilla on yhteisen briefin eli tehtävänannon kautta yhteinen päämäärä, mutta erilaisia tulokulmia ongelmaan ja yhtä aikaa työskenteleminen on näin uusia ideoita tuottavaa ja hedelmällistä. Hedelmällinen yhteisö luo tehokkaan työpajan. Hyvin olennaista on työpajan dokumentointi, tulosten yhteenveto ja käsittely sekä johtopäätökset. Työpaja pitää manageroida ja fasilitoida hyvin dokumentoinnista huolehtien, jotta asiat etenevät ja jotain saavutetaan. Tärkeää on tehdä systemaattista analyysia ja johtopäätöksiä siitä, mitkä ovat potentiaalisia ideoita ja miksi.

Tärkeää on se, että kaikki työpajaan osallistujat ovat asian omistajia ja saavat työpajasta jotain. Miettinen pitää ajatusten vaihtoa kaikista rikastuttavimpana elementtinä. Voi olla jopa hätkähdyttävää huomata miten eri tavoilla ja eri lähtökohdista ihmiset ajattelevat. Kun ymmärtää tämän, ideoita saadaan laajempi kokoelma kasaan jatkokäsittelyä varten. Oleellista on myös tehdä selväksi, kuka ideat ja ajatukset omistaa. Sääntöjen tulee olla kaikille selvät etukäteen. Myös luottamuksellisuus on tärkeää.

Miettisen mukaan tunnelman tulee olla innostunut ja vapaa. Ihmiset tulee saada irrotettua arjestaan, työstään ja askareistaan sekä varustettua aivoilla ja luovuudella. Normaalista työympäristöstä vapauttaminen ja kokemus jonkin enemmän saamisesta auttaa edullisen ilmapiirin luomisessa. Uusi paikka voi toimia, myös ruoka ja muut tarjoamiset vaikuttavat. Inspiroiva luento tai esitys työpajan alkuun vierailevalta luennoitsijalta voi olla luovuutta herättävä. Kunnolliset ja riittävät välineet - olivat ne sitten fläppitauluja ja huopakyniä, muovailuvahaa, Lego-palikoita tai jotain sofistikoituneempaa - vaikuttavat myös osaltaan.

Käytännön järjestelyiden puolesta Miettisen mielestä työpajaan vaaditaan oma erillinen tilansa, mielellään oma huone. Ideaalisti tila olisi jossain muualla kuin normaalissa työympäristössä ja siellä olisi enemmän välineitä luovaan työhön. Runsas käytettävissä oleva seinäpinta-ala on hyvä, kun kuvat, tekstit ja post-it-laput saadaan esille ja ryhmitellään.

Haasteita voi tuottaa liian iso operaatio liian suurella ihmismäärällä, jolloin työpajan

hallintaan menee enemmän aikaa ja vaivaa kuin itse asian ratkaisemiseen. Joskus ongelmana voi olla yksinkertaisesti vääränlainen joukko ihmisiä. Tällöinkin jotain saadaan aikaiseksi, vaikkakaan ei yhtä tuotteliaasti. Ryhmädynamiikalla on vaikutusta tehokkuuteen. Voi myös olla että työpajoja on liian paljon, ja tämä korreloi usein organisaation koon kanssa. Jos samat ihmiset käyvät monissa ideointityöpajoissa ja tuovat yhä uudestaan samat ideansa, tuloksista tulee sisäsiittoisia. Miettinen on kokemuksestaan oppinut, että työpajoja tulisi käyttää hyvin harkiten ja rajatusti. Tulisi toimia valikoivasti ja tarkkaan ajoitetusti juuri oikeiden ihmisten ja aiheen kanssa, näin ainakin tuotesuunnitteluprojektin kohdalla. Raskasta on tietysti myös ollut se, kun työpajoja on suuryrityksessä toimimisen kautta ollut ympäri maailmaa ja niiden vuoksi on täytynyt matkustaa. Kymmenien tai jopa satojen post-it-lappujen kanssa dokumentointi ja tulosten yhteenvetäminen voi olla hankalaa. Fläppitaulun sivu post-it-lappuineen saattaa kadota. Miettinen ajattelee, että esimerkiksi A4-formaatti olisi helpompi käsitellä ja siitä voisi saada valmiin dokumentin.

Olisi hyvä, että osallistujat saisivat ennen työpajaa tietopaketin, jotta heillä olisi jonkinlainen käsitys asiasta paikalle saapuessaan. Suunnittelutyöpajaa ennen olisi hyvä osoittaa mikä on ongelma, niin ajatustyö lähtisi jo käyntiin ja ihmiset olisivat prosessoineet asiaa hyvän aikaa ennen työpajaa. Myös työpajan jälkeen olisi hyvä olla seurantajakso, jonka aikana osallistujille jaetaan tasapuolisesti työpajan tulokset koostepakettina, ja osallistujat voivat vielä ilmoittaa uusista ideoista ja ajatuksista. Näin kompaktia workshopia voidaan pidentää molemmista päistä. Ihmisten irrottautumista arjestaan työpajaa varten ei saa pitää itsestäänselvyytenä, vaan sille pitää antaa arvoa ja palkita jollain tavalla.

Jotkut ihmiset voivat olla toisia sopivampia työpajaympäristöön. Tällaiset henkilöt ovat innostuneita ja avoimia, eivät pelkää kertoa ideoistaan ja luovuttaa niitä, yhteistyökykyisiä ja innostuneita myös toisten ideoista. Ideoiden laatimisen ja arvioinnin olisi hyvä olla kaksi erillistä tapahtumaa ja eri ihmisten suorittamia, sillä omia ideoita pidetään helposti parhaimpina.

Miettinen on urallaan käyttänyt digitaalisia neuvottelupöytiä, mutta hänellä ei ole hyviä kokemuksia niistä. Hän pitää yhtenä työpajojen tärkeimpänä ominaisuutena sitä, että ollaan kasvotusten läsnä. Ihmisten kehonkielestä voi tehokkaasti lukea innostuvatko he vai hiipuuko tekeminen. Siksi vuorovaikutukselle pitäisi luoda edellytyksiä. Mikä tahansa vuorovaikutus on parempi kuin ei mitään, mutta Miettinen pitää aitoa inhimillistä vuorovaikutusta tärkeänä.

Digitaalisen työpaja-alustan tarpeellisuudesta puhuttaessa Miettinen näkee, että tilanne, jossa työpajassa jokaisella olisi tabletilaite, laitteella samanlainen lähtökohta, kaikki voisivat editoida samaa kohdetta ja tämä näkyisi vielä isolla näytöllä, voisi olla hyödyllinen. Hän on myös pohtinut skenaariota, jossa osallistujat piirtävät ja muokkaavat laitteillaan kaikki samaa aihiota, joka päivittyy laitteilla ja näkyy myös isolla näytöllä. Tulos olisi yhdessä tehty ja dokumentoituisi samalla. Voisi olla yksi yhteinen näkymä ja osallistujien omat henkilökohtaiset näkymät. Hän pitää tällaista mahdollisuutta kiinnostavana kokeilla. Lisäksi tätä voisi soveltaa niin, että osallistujat työskentelevät etänä.

Digitaalisen työpaja-alustan tulisi olla kaikille tasavertainen ja yhteinen. Kaikkien tulisi osata

käyttää sitä yhtä hyvin. Mitä hienostuneempi ja monimutkaisempi väline on käytössä, sitä enemmän se vaatii käyttäjiltä. Miettisen mielestä asiakas ja muotoilija eivät kuitenkaan ole tasa-arvoisia. Yhteissuunnittelussa, kun osallistetaan työpajaan muita kuin muotoilijoita, on muistettava ettei osallistujilta voi vaatia yhtä paljon. Asiakkaan sitouttamiseen työpaja on kuitenkin hyvä keino, sillä sen avulla asiakas on ollut mukana tekemisessä eikä vieroksu muotoilua ratkaisua.

Miettinen toivoisi digitaaliselta työpajalta, ettei luovaa työtä tehdäkseen tarvitsisi alkaa opetella käyttämään uutta järjestelmää, vaan fokus pysyisi luovassa tekemisessä järjestelmän ihmettelyn sijaan. Digitaalisten ja muiden työkalujen tulee palvella työpajaa mahdollisimman tehokkaasti. Tekniikan ongelmat eivät saa häiritä ja hidastaa työpajaa liikaa.

Miettinen painottaa vielä ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja useampien ihmisten yhtäaikaisen vuorovaikutuksen tärkeyttä ja syvästi inhimillistä luonnetta. Hän pitää ihmisten fyysisistä kokoontumista yhä ideaalina ja sen vuoksi työpajaa hyvänä menetelmänä. Jos toisten kasvot saa ruudulle näkyviin ja kaikki käsittelevät samaa materiaalia reaaliajassa, hän pitää tilannetta toimivana. Tällöin toteutuisivat tasapuolisesti ja kaikilla yhtä aikaa ihmiset, käsiteltävä aihe ja välineet.

“Ja minä pidän kaikista rikastuttavimpana asiana nimenomaan sitä ajatusten vaihtoa.”

- Eero Miettinen

2.2.3. Irma Savolainen

Irma Savolainen on haastattelun aikaan Aalto-yliopiston muotoilun kolmannen vuoden opiskelija ja työskentelee muotoilun laitoksella assistenttina. Hän on menestynyt opiskelija, jolla on 4-5 vuodelta satunnaisesti kokemusta työpajoista, niihin osallistumisesta ja fasilitoinnista. Kyseessä on ollut suunnittelutyöpajoja, työpajoja palautteen keräämiseen, strategiatyöpajoja, ideointityöpajoja ja tutkimukseen liittyviä työpajoja datan keräämiseen. Hän on esimerkiksi pitänyt NuDella eli Nuoret Designerit Ry:llä toimiessaan yhdistykselle vision- ja missionmuodostustyöpajan, jossa hyödynnettiin kuvakortteja ja post-it-lappuja. NuDen työpajat ovat olleet maksimissaan kaksi tuntia kestäviä ja melko rentoluonteisia.

Savolaisen kokemuksen mukaan osa työpajoista on melko energisiä ja osa taas aika väsyneitä. Tähän vaikuttavat se, mihin aikaan päivästä työpajat järjestetään, niihin osallistuvat ihmiset ja heidän kiinnostuksensa aiheeseen. Parhaimmillaan työpajat ovat osallistujille todella voimaannuttavia, kun he saavat kokemuksen siitä, että heidän ideoitaan kuullaan ja työpajasta syntyy yhteenveto tai lopputulema. On hyvin tärkeää, että osallistujat ymmärtävät heidän panoksensa olevan merkityksellinen ja miten asiat etenevän heidän avullaan. Savolaisen mielestä työpajojen työskentelykokemuksen hienoin osa on se, jos osallistujat ymmärtävät tämän ja lähtevät työpajasta hyvillä mielin ja kokemuksella siitä, että työpaja sujui hyvin. Hän uskoo, että onnistumisen kokemus syntyy siitä, että on saatu osallistua ja ymmärretty oman panoksen menevän eteenpäin.

Työpajoissa parasta osallistujan kannalta on se, että on selkeät ohjeet ja riittävästi aikaa, jotta osallistujat saavat sanoa sen mitä haluavat sanoa. Ei tule ulkopuolisuuden kokemusta, vaan ollaan osa kokonaisuutta ja vaikutetaan asioihin. Fasilitaattorin näkökulmasta parasta on saada osallistujat osallistumaan niin, että he vapautuvat ja rentoutuvat siinä määrin että kykenevät jakamaan ideoita. Tämä tuottaa yleensä parhaan lopputuloksen. Ollessaan varautuneita osallistujat eivät ehkä jaa kaikkea, mitä muuten saattaisivat jakaa.

Hankalaa on se, jos osallistuja kokee, ettei työpajan asia liity häneen mitenkään, jolloin hän ei halua olla siinä mukana. Osallistujien tulisi olla vapaaehtoisia. Haasteena on myös saada ihmiset innostumaan ja ymmärtämään asiat, koska ihmiset käsittävät asioita eri tavoilla. Tähän auttavat selkeät ohjeet. Tulisi jatkuvasti pyrkiä tekemään edellisiä selkeämmät ohjeet. Samoin osallistujien saaminen rentoutumaan ja avautumaan voi olla haasteellista. Kaikki aikuiset eivät pidä siitä, kun aletaan leikkimään, vaikka se toisilla toimiikin hyvin avautumiseen. Toiset pitävät sitä luotaantyöntävänä, eivät halua tehdä sitä eivätkä osallistua koko työpajaan. Tulee löytää jotain, joka ohjaa koko ihmisryhmää erilaisine yksilöineen kohti yhteistä tavoitetta. Joka työpaja on yksilöllisten ihmisten myötä erilainen. Tärkeää ja samalla haastavaa on tehdä kaikille selväksi yhteinen tavoite.

Ideaalitilanteessa osallistujille on selkeää mikä on yhteinen tavoite, kaikki siihen liittyvät ajatukset voidaan tuoda esille ja niistä saadaan luotua erittäin näppärä ja hyvä kooste, joka voidaan jakaa osallistujille heti työpajan yhteydessä. Olisi parasta, ettei osallistujien tarvitsisi odottaa viikkoa, jotta kooste ilmaantuu jollekin internetsivulle, vaan tulokset voitaisiin näyttää heti. Osallistujat ymmärtäisivät oman panoksensa ja mitä saatiin aikaiseksi. Koosteen ei tarvitsisi olla lopullinen tulos, vaan riittäisi, että siinä olisi dataa jäsenneytyssä ja helposti ymmärrettävässä muodossa. Tärkeää on myös se, että kaikilla olisi hyvä olla työpajassa ja osallistujat ymmärtäisivät miksi juuri heitä tarvitaan työpajaan. Heille on merkityksellistä saada vaikuttaa. Ihanteellista olisi, jos työpajaan itse hakeutuisi ihmisiä, jotka haluavat päästä vaikuttamaan.

Savolainen näkee eri tilanteita, joissa digitaalinen työpaja-alusta olisi tarpeellinen. Nykyajan asiakassegmentit ovat moninaisempia ja limittäisiä. Internetin välityksellä esimerkiksi multikansallinen yritys voisi saada työpajaansa hyvinkin heterogeenisen otannan osallistujia. Digitaalinen työpaja voisi saavuttaa pitkän matkan takana, eristyksissä, tai muuten vaikeasti tavoitettavissa olevia ihmisiä. Osallistujat työskentelisivät kaikki yhtä aikaa internetin välityksellä. Fasilitaattorille palvelu toisi helpotusta, kun dokumentointi onnistuisi suoraan tyyppillisesti tekstipohjaiselta digitaaliselta palvelualustalta nappaamalla. Post-it-lappuja ei tarvitsisi kirjoittaa uudestaan puhtaaksi, mikä on todella työlästä ja ärsyttävää. Fasilitaattorille jäisi myös enemmän aikaa keskustelujen seuraamiseen ja kommentointiin, kun ei tarvitsisi pyöritellä papereita ja jaella post-it-lappuja.

Toisaalta osallistujalle saattaa olla haasteellista tai epämiellyttävää alkaa käyttää tällaista internet-työkalua, varsinkin jos toiset osallistujat ovat hänelle vieraita, ja heidän kanssaan pitäisi alkaa keskustelemaan internetin välityksellä vaikka vähän vieraammasta aiheesta. Savolainen ei jaksaisi tällaista. Tämä on hänen näkemyksensä ja tilanne, johon hän samaistuu. Joukkovoiman käyttö on kuitenkin tänä päivänä iso asia ja kasvussa. Jos ihmiset pääsevät internetin välityksellä milloin tahansa osallistumaan johonkin itselleen tärkeään tai kiinnostavaan asiaan, se voisi toimia. Savolaista myös ärsyttäisi puhelimen käyttö, jos pitäisi alkaa työpajaa varten skannaamaan vaikkapa QR-koodia tai lataamaan puhelimeen

sovellusta. Hän kokee, ettei sellaiselle ole aikaa tai tilaa, saati jaksamista. Savolainen on ollut työpajoissa, joissa syötettiin omalla puhelimella esimerkiksi QR-koodin avulla materiaalia, joka sitten visualisoitui esimerkiksi sanapilveen sen mukaan, mistä on puhuttu. Voisi myös olla ikävää alkaa käyttämään itselleen vierasta laitetta, kun ei alkuun ymmärrä, miten se toimii. Silkkä tottumuksen puute tietyn laitteen käyttöön luo tietynlaisen kynnyksen toimintaan ja saattaa herättää vastustusta.

Kun mainitaan digitaalisen työkalun käyttö fyysisessä työpajan kokoontumisessa, Savolaiselle muistuu mieleen koko pöydän kokoinen kollaboratiivinen näyttö, jota jokin yritys kehittää Otaniemessä. Näytöille on pelejä, niitä voi käyttää infotauluina ja vaikka kokouksissa. Niihin voi laittaa lappuja ja mitä hyvänsä, ja kaikki on digitaalisesti näytöllä.

Digitaalisen työpaja-alustan vaatimukset riippuvat muun muassa siitä, käytetäänkö sitä kasvatusten tapahtuvan työpajan yhteydessä vai täysin etänä verkossa. Tärkeää on, että osallistujat pääsevät olemaan osa toimintaa ja vaikuttamaan ja heitä kiinnostaa vaikuttaa. Osallisuuden merkitys pitää olla selvää ja osa toiminnan perusluonnetta. Osallistumisen tulee olla kaikille mahdollista, myös erityisryhmien tarpeet huomioiden. Käytettävä laite tulee olla saatavilla fasilitoijalta, jos jollakulla ei ole omaa puhelinta tai tietokonetta. Välineen on oltava kaikille käytettävissä ja saatavilla eikä se saa sulkea ketään ulkopuolelle.

Savolainen toivoisi, että palveluun olisi helppo päästä käsiksi ja sen käyttö ei olisi liian aikaavievää, vaan ennemmin aikaa säästävää. Se olisi helppokäyttöinen ja sujuvoittaisi prosessia. Se olisi edullinen tai hyödyllinen suhteessa perinteiseen työpajan järjestämiseen. Yhdeksi ideaksi nousi, että palvelussa voitaisiin käyttää vaikkapa tägejä, jotka automaattisesti lajittelisivat tietoa kategorioihin ja helpottaisivat tai automatisoisivat yhteenvedoa. Keskustelun merkityksellisyys tuli jälleen esiin. Työpajan hyvä puoli on Savolaisen mielestä se, että siellä ei vain jaeta omia ajatuksia, vaan vaihdetaan ajatuksia ja näin omat ajatuksetkin kehittyvät ja prosessoituvat pidemmälle ja työpajasta saadaan jotain itselleen. Kokonaan verkossa tapahtuvassa työpajassa vaaditaan toimiva tapa kommunikoida muiden kanssa, ja tämä voi olla haasteellista.

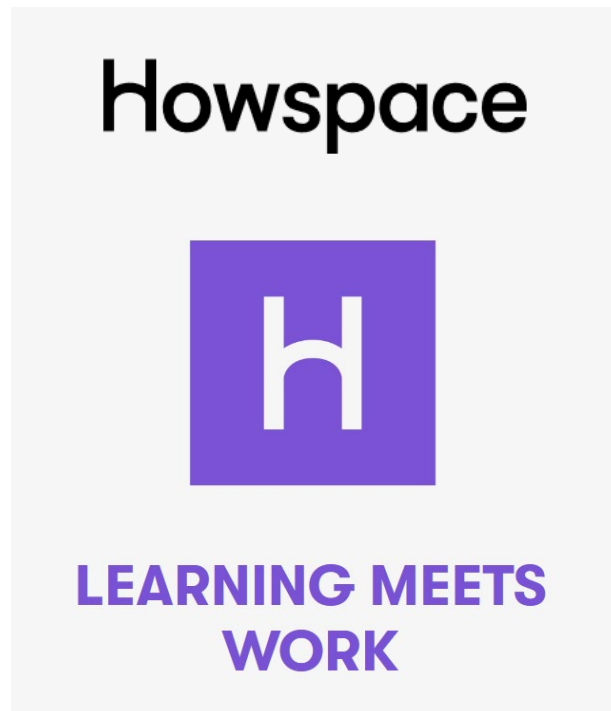
Savolainen kehottaa vielä miettimään motiivia digitaalisen työpajan järjestämiselle ja digitalisoimisen hyötyä. Osallistujan panoksen olisi syytä kasvaa verottamatta liikaa voimavaroja. Samalla hän näkee digitaalisessa työpajassa paljon eri mahdollisuuksia. Esimerkiksi VR eli virtuaalitodellisuus (*virtual reality*) tai AR eli lisätty todellisuus (*added reality*) voisivat tuoda työpajan ihan uudelle tasolle, kun voitaisiin tehdä yhdessä virtuaalisessa tilassa ja vaikka piirtää ilmaan osallistujien keskelle omaa ajatusta selittämään.

“Parhaimmillaan ne [työpajat] on tosi jotenkin voimaannuttavia jopa niille osallistujille, jos he kokevat, että heidän ideat tulevat kuulluksi, ja he näkevät, että siitä syntyy joku yhteenvedo tai lopputulema.”

- Irma Savolainen

2.3. Benchmarkkaus

Tein toimeksiantajan toiveesta benchmarkkausta eli olemassa olevien palveluiden ja tuotteiden kartoitusta työpajoissa hyödynnettävien digitaalisten työkalujen kontekstissa. Digitaalisia työpajapalveluita oli haastava löytää, koska juuri tähän tarkoitukseen rakennettuja palveluita tuskin on paljoa ja oma vähäisempi kokemukseni aiheesta ei auttanut oikeiden hakusanojen käytössä. Vastaan tuli useita palveluita, jotka ratkaisevat jonkin osan työpajojen moninaisesta palapelistä, tai liittyvät aiheeseen jollain tavalla, mutta eivät kuitenkaan tarpeeksi läheisesti tai ovat suunnattuja hieman erilaiseen tarkoitukseen, kuten koulutus- tai opetuskäyttöön tai tapahtuman järjestämiseen.

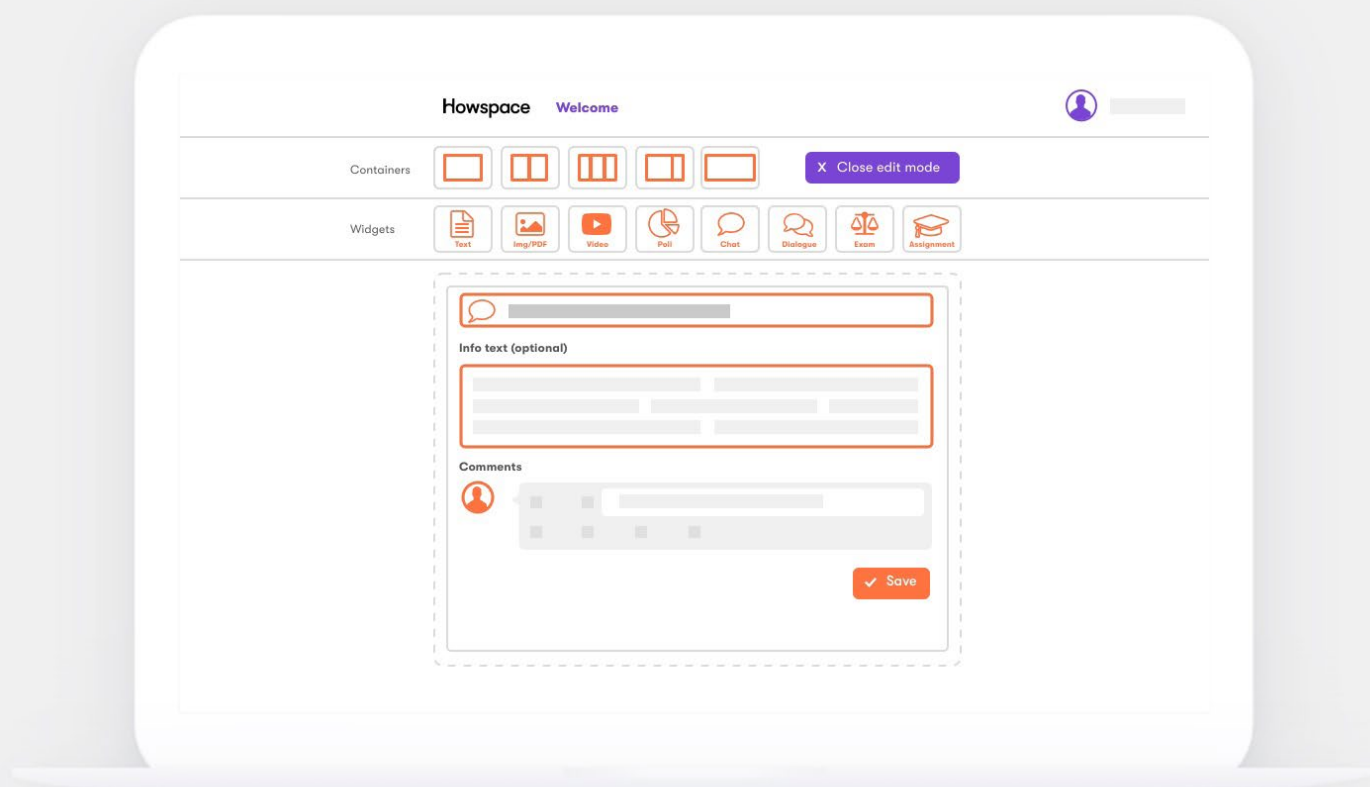
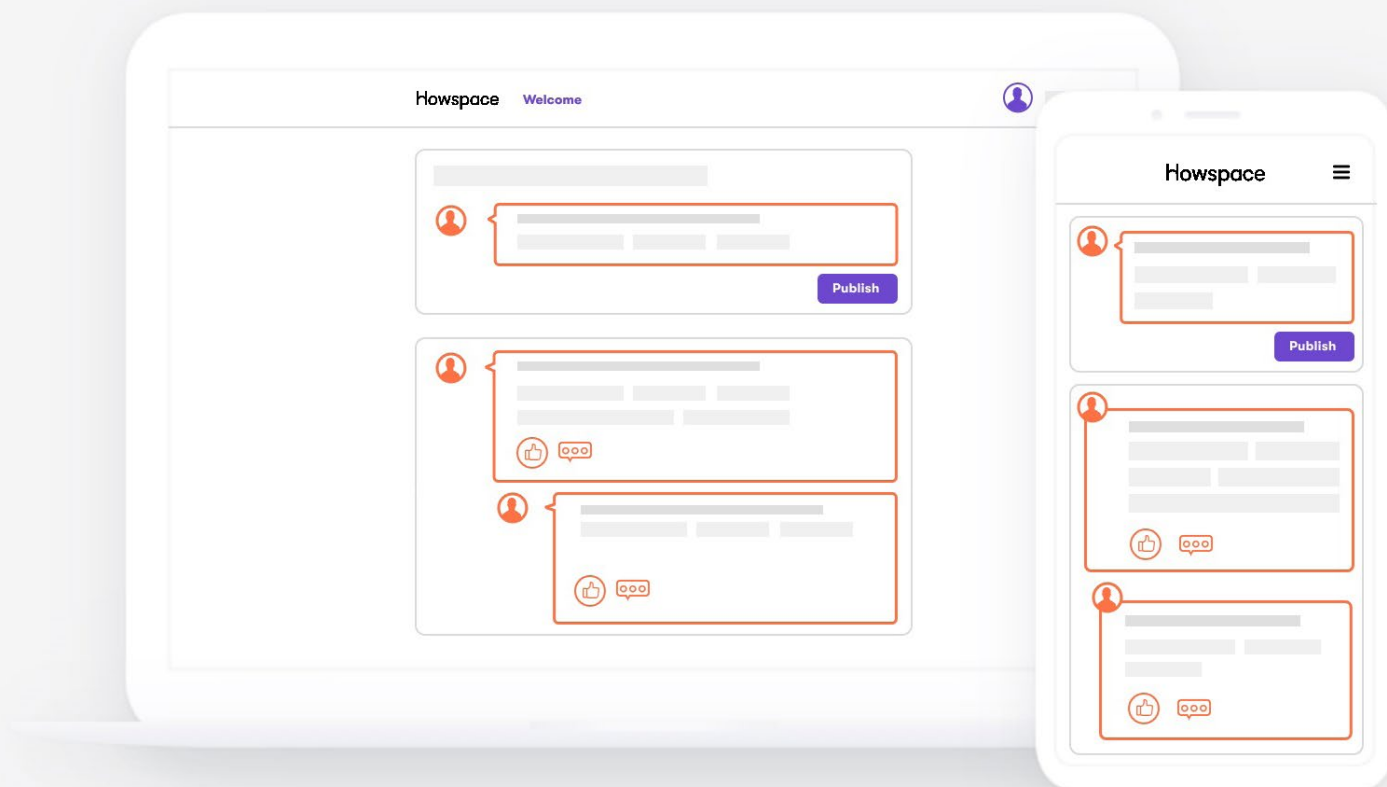

Kuva 17: Howspacen logo

2.3.1. Howspace

Howspace on Humap Softwaren kehittämä digitaalinen fasilitointialusta, jossa yhdistyvät perinteinen live-työpaja ja reaaliaikainen tai epäsynkroninen (eli eri aikaan tapahtuva) virtuaalinen kommunikointi. Howspace digitalisoi työpajatyöskentelyn ja mahdollistaa työpajaan osallistumisen ajasta ja paikasta riippumatta. Se tunnettiin ennen nimellä REAL, mutta nimi vaihdettiin uudistusten myötä Howspaceksi vuonna 2018. [10, 11] Se on kehitetty juuri fasilitointiin, yhteistyöhön organisaatiotason kehityksessä ja muutoksissa sekä oppimiseen. Tiedot perustuvat Howspacen internetsivuihin. [12]

Miten se siis toimii? Fasilitaattori voi mielensä mukaan lisäillä uusia sivuja ja järjestellä elementtejä ja pienisohjelmia eli widgettejä workspaceen eli digitaaliseen työtilaan. Osallistujia kutsutaan mukaan syöttämällä heidän sähköpostiosoitteensa. Heidän pääsyään eri sivuille ja ominaisuuksiin hallitaan erilaisten käyttäjäryhmien avulla. Osallistuminen mahdollistuu millä tahansa laitteella. Osallistujat voivat keskustella, tehdä yhteistyötä, ideoida ja brainstormata lisäämällä tekstiä, kuvia ja videota niin työpajan aikana kuin epäsynkronisissa keskusteluissa chatin avulla. Työpajatyöskentely muodostuu

Kuvat 18 ja 19: Palvelua kuvastavat ruutukaappaukset Howspacen verkkosivuilta

reaaliaikaisesta dokumentoinnista. Niin fasilitaattori kuin osallistujat voivat lisätä videoita tai linkkejä videoihin. Äänestyksien ja kyselyiden kautta voidaan pyytää vaikkapa palautetta, ja vastaukset visualisoituvat reaaliajassa palkki- tai ympyrädiagrammeina. Osallistujat voivat varata aikoja vaikkapa haastatteluihin tai valmennuksiin kalenterin avulla, ja fasilitaattori päättää kuinka monta paikkaa kuhunkin sessioon on tarjolla. Alustalla voidaan luoda tehtäviä yksilöllisesti tai kaikille yhteiseksi.

Osallistaminen ja yhteissuunnittelu sujuu, kun prosessiin voi sisällyttää niin monta ihmistä kuin haluaa, mistä päin maailmaa tahansa ja mihin aikaan vain. Työskentely voi tapahtua valinnan mukaan samassa tilassa samaan aikaan, eri paikassa samaan aikaan tai eri paikassa eri aikaan. Alustalla voi jakaa osallistujille ennakko- ja jälkiaineistoa, kuten työpajan koosteen. Howspacella voi pysyä yhteydessä osallistujiin läpi prosessin, fasilitoida keskusteluja ja vastailla kysymyksiin. Howspacen käyttöliittymä lainaa tunnetuilta sosiaalisen median alustoilta tehden vaikuttamisesta kiinnostavaa. Keskustelujen dataa voi vetää yhteen ja analysoida tekoälyominaisuuksien avulla nopeasti. Lisäksi Howspace mainostaa yritys- ja asiakastietojen olevan turvassa.

Howspace tarjoaa kahta vaihtoehtoista palvelupakettia. Ensimmäinen on nopean aloituksen paketti, joka sisältää 195 eurolla kuukaudessa 30 käyttäjää per kuukausi ja lisäkäyttäjistä maksetaan 6,50 euroa per käyttäjä kuussa. Käytössä on rajaton määrä Workspaceja, perusesittely ja koulutus, sähköpostituki sekä pääsy Howspace-yhteisöön. Toinen on räätälöity paketti, jossa on kiinteä hinta maksimikäyttäjien määrän mukaan kuukaudessa, alkaen 500 käyttäjästä kuukaudessa. Hinta on matala käyttäjää kohden. Lisäksi pakettiin kuuluu rajaton määrä Workspaceja, räätälöity esittely ja koulutus, sähköposti- ja puhelintuki, pääsy Howspace-yhteisöön sekä kustomoitu brändäys.

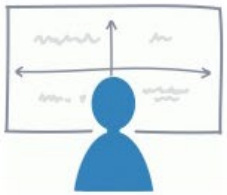
Howspacen hyviin puoliin lukeutuu erilaisten työkalujen ja ominaisuuksien yhdistely, jolloin työpajan fasilitoinnissa hyödylliset digitaaliset apuvälineet löytyvät samalta alustalta. Howspace on tarkoitettu juurikin digitaaliseen työpajatyöskentelyyn. Dokumentointi tapahtuu yhteistyön aikana eikä erikseen jälkikäteen. Lisäksi Howspace tarjoaa ilmaisen kokeilujakson, ja nettisivuilta löytyy resurssit-kohdasta myös blogeja, e-kirjoja ja oppaita, asiakastapauksia, käyttötapauksia, uutisia ja vinkkejä aiheeseen liittyen.

Huonoina puolina mainittakoon se, että alusta voisi sisältää vielä laajemmin erilaisia työkalupohjia, kuten erilaisia työpajoissa käytettäviä tehtäviä. Palvelu on myös maksullinen. Internetsivut ovat englanniksi.

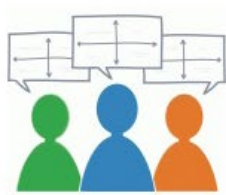
2.3.2. GroupMap

GroupMapin internetsivut kertovat GroupMapin olevan “reaaliaikainen internet-työkalu brainstormaukseen tapaamisissa, workshoppeissa, konferensseissa, luokkahuoneissa ja tapahtumissa”. [13] Sitä voi käyttää ryhmässä suunnitteluun, ideointiin, keskusteluun ja päätöksentekoon. Se ilmaisee järjestelmällisellä tavalla sen, mitä kukin osallistuja ajattelee.

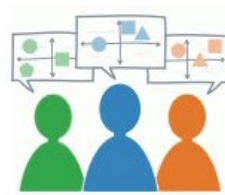
GroupMapilla suunnitellaan aktiviteetit, kutsutaan osallistujat, saadaan vastaukset ja

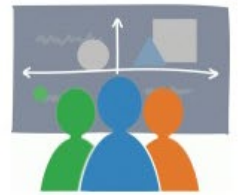
1. Design your activity

2. Invite participants

3. Capture responses

4. View results in real-time

Discover the greatest ideas

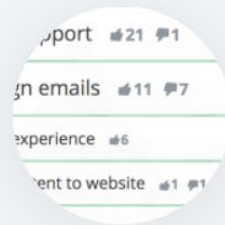
Choose how your team reaches consensus. We give you all the group decision making tools you need to prioritize, decide and take action.

Dot vote

Rate / Score

Like / Dislike

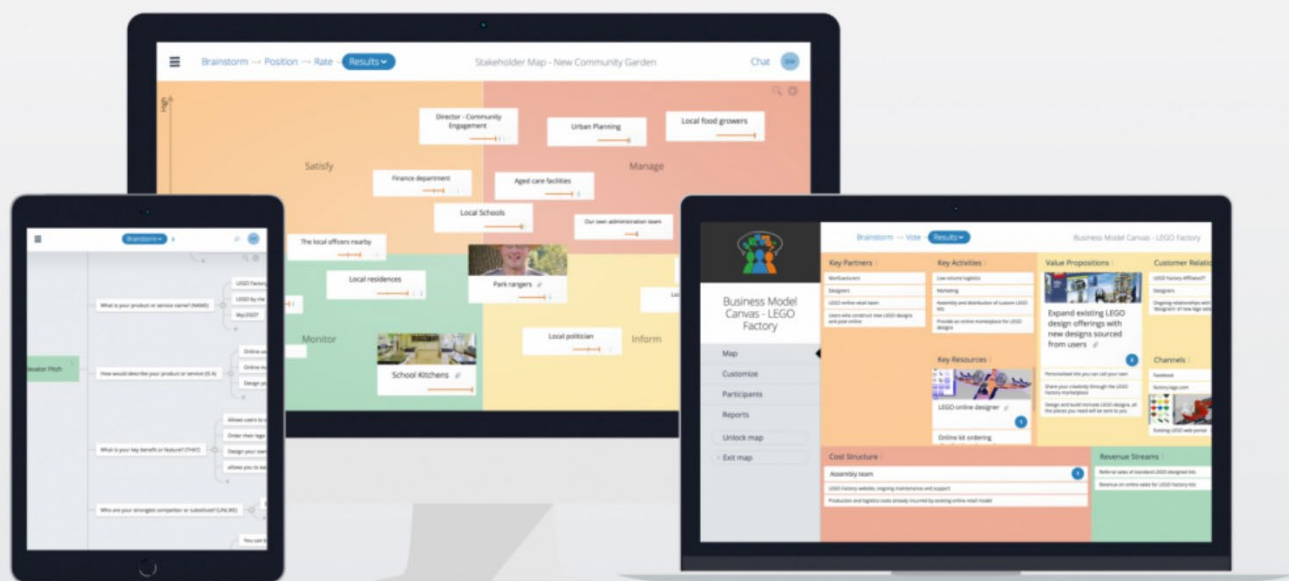

Sort

Kuvat 20, 21, 22: Ruutukaappauksia GroupMapin logosta ja palvelun toiminnasta GroupMapin verkkosivuilta

nähdään tulokset reaaliajassa. Se poimii ensin yksilöiden vastaukset ja näyttää sitten koko ryhmän näkökulman reaaliajassa. GroupMap sisältää yli 60 pohjaa tai karttaa brainstormailuun kuvauksineen ja metodiehdotuksineen. Tarjolla on kaavioita, nelikenttiä ja listoja, esimerkiksi Agile Retrospectives, SWOT, Urgent Import Matrix, Perceptual Maps, Stakeholder Analysis, Risk Assessment, Business Model Canvas ja ajatuskarttoja. Olemassa olevia pohjia voi muokata tai suunnitella omia, ja tekemiään pohjia kopioida. Kuhunkin pohjaan on oma linkkinsä tai salasansansa.

Osallistuminen onnistuu henkilömäärästä ja sijainnista riippumatta, ja halutessa myös

Search templates

YOUR TEMPLATES

POPULAR

ALL

BLANK

BRAINSTORMING

BUSINESS

DECISION-MAKING

DESIGN THINKING

EDUCATION AND TRAINING

PRIORITIZATION

PRODUCT PLANNING

PROJECT PLANNING

RETROSPECTIVES

STRATEGY

TEAM CULTURE

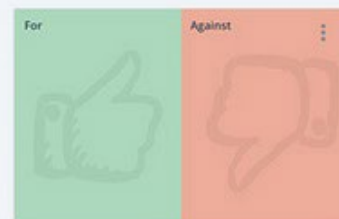
Agile Retrospective

Continually improve project outcomes. People share learnings from the past and suggest ideas for the future, then vote for the ones to take forward.

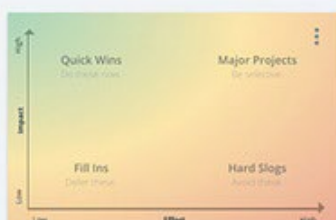
BCG Matrix

Analyse products and services in this matrix for marketing and business strategies.

For and Against

Create a list of for and against statements that people can rate. Assess the impact and decide on the action.

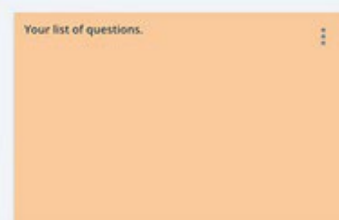
Impact Effort Matrix

A time saving technique that helps your team work out what to do next. Rank activities to discover the quick wins or major projects.

Lean Canvas

Create your own start-up business or project using the Lean Methodology and vote for the areas that need the most validation.

List of Questions

Easily capture questions from a group of people and answer the most important ones first.

epäsynkronisesti. Osallistujat kutsutaan sähköpostitse, QR-koodilla tai map ID:n avulla. Osallistujien anonymiteetin tason voi valita: nimet ja sähköpostit ovat joko kaikkien näkyvissä, vain fasilitaattorin silmille, tai täysin anonyymejä. Toimintoihin kuuluvat ideoiden brainstormailu, ryhmäideointi, äänestäminen, arviointi, toimenpide ja kysely, ja niitä voi järjestellä ja kustomoida tarpeen mukaan. Ideoinnin tason voi valita yksilölliseksi, ehdottelevaksi tai yhteistyöhön perustuvaksi, eli on vaihtoehtoja siihen, näkeekö yksilö vain omat ideansa vai myös muiden ehdottamat tai lisäämät ideat kartallaan. Yksilöiden kartat yhdistyvät ryhmän mielipiteeksi. Ideoista ja ehdotuksista voidaan päättää äänestyksin, arvioimalla vaikkapa tärkeys janalla tai pisteyttämällä, tykkäyksin, tai järjestämällä paremmuusjärjestykseen. Pohjista voi tehdä hetkessä yhteenvetoja tai raportteja, joiden kautta yhteissuunnittelu on läpinäkyvää ja vaikuttavuus tulee esiin. Niitä voi tutkia selaimella tai ladata eri tiedostomuodoissa.

Kahden viikon ilmaisen kokeilujakson lisäksi GroupMap tarjoaa perustilauksen, ammattilaistilauksen, tai organisaatiotilauksen. Perustilaus on 20 dollaria kuussa, ja sallii yhden pohjien suunnittelijan, 10 osallistujaa pohjaa kohden, peruslaatuisen prosessisuunnittelun, fasilitaattoriasetukset ja raportoinnin, sekä standardinmukaisen sähköpostituen. Ammattilaistilauksen 60 dollarin kuukausihintaan kuuluu myös yksi pohjien suunnittelija ja 50 osallistujaa per pohja. Organisaatiotason tilauksella saa 100 dollarilla kuussa useita pohjien laatijia ja kustomoidun määrän osallistujia pohjaa kohden. Sekä ammattilais- että organisaatiotilaukseen kuuluu edistyksellinen prosessisuunnittelu, fasilitaattoriasetukset ja raportointi sekä ensiluokkainen tuki ja perehdytys.

GroupMapin hyviin puoliin lukeutuu selkeästi sen laaja ja joustava valikoima työkalupohjia. Se ei myöskään vaadi osallistujilta käyttäjätilejä, ja toimii niin tietokoneella, puhelimella kuin tabletilla moderneilla selaimilla. Grafiikka on miellyttävä ja pohjat ovat värikkäitä. Kahden viikon ilmainen kokeilujakso on myös positiivista.

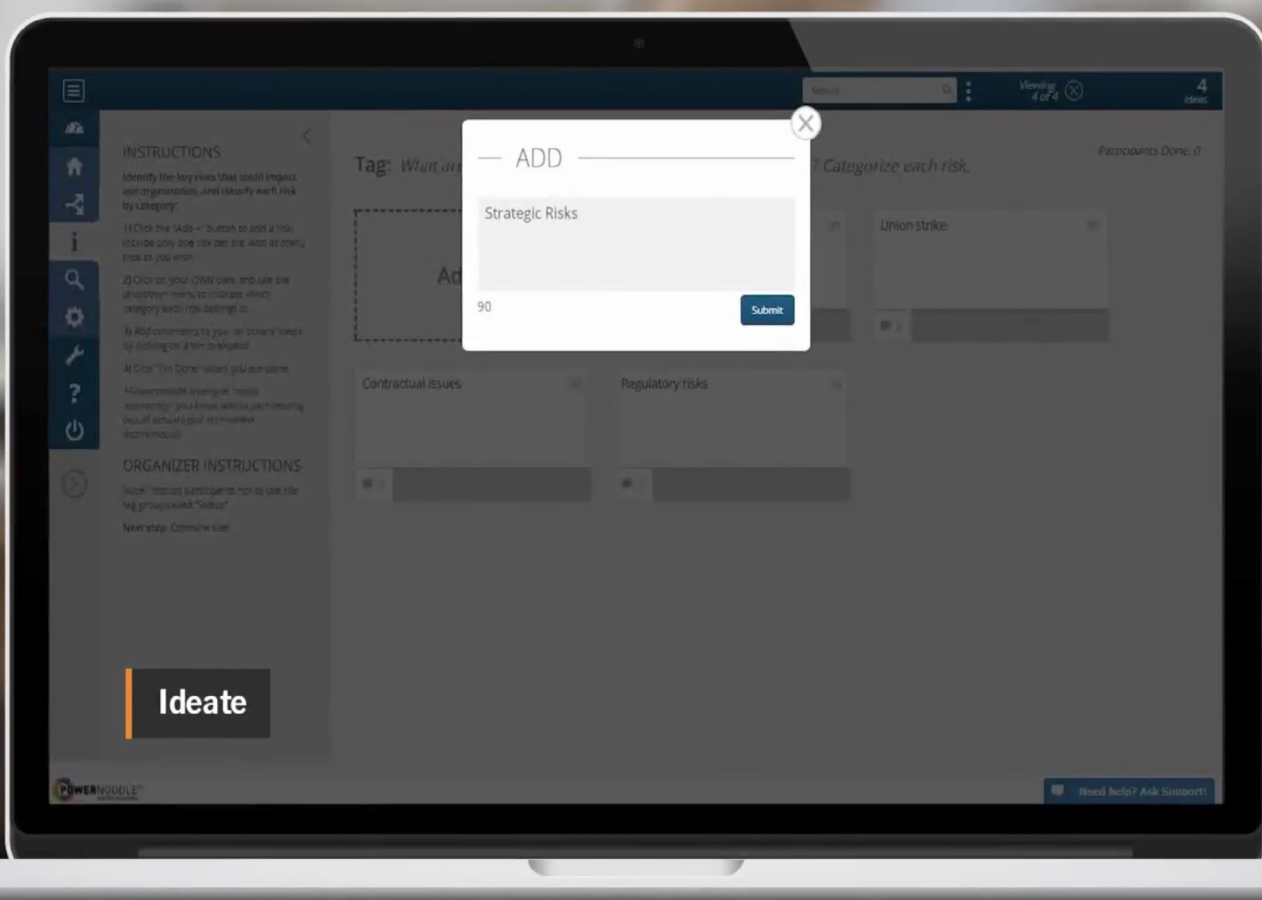
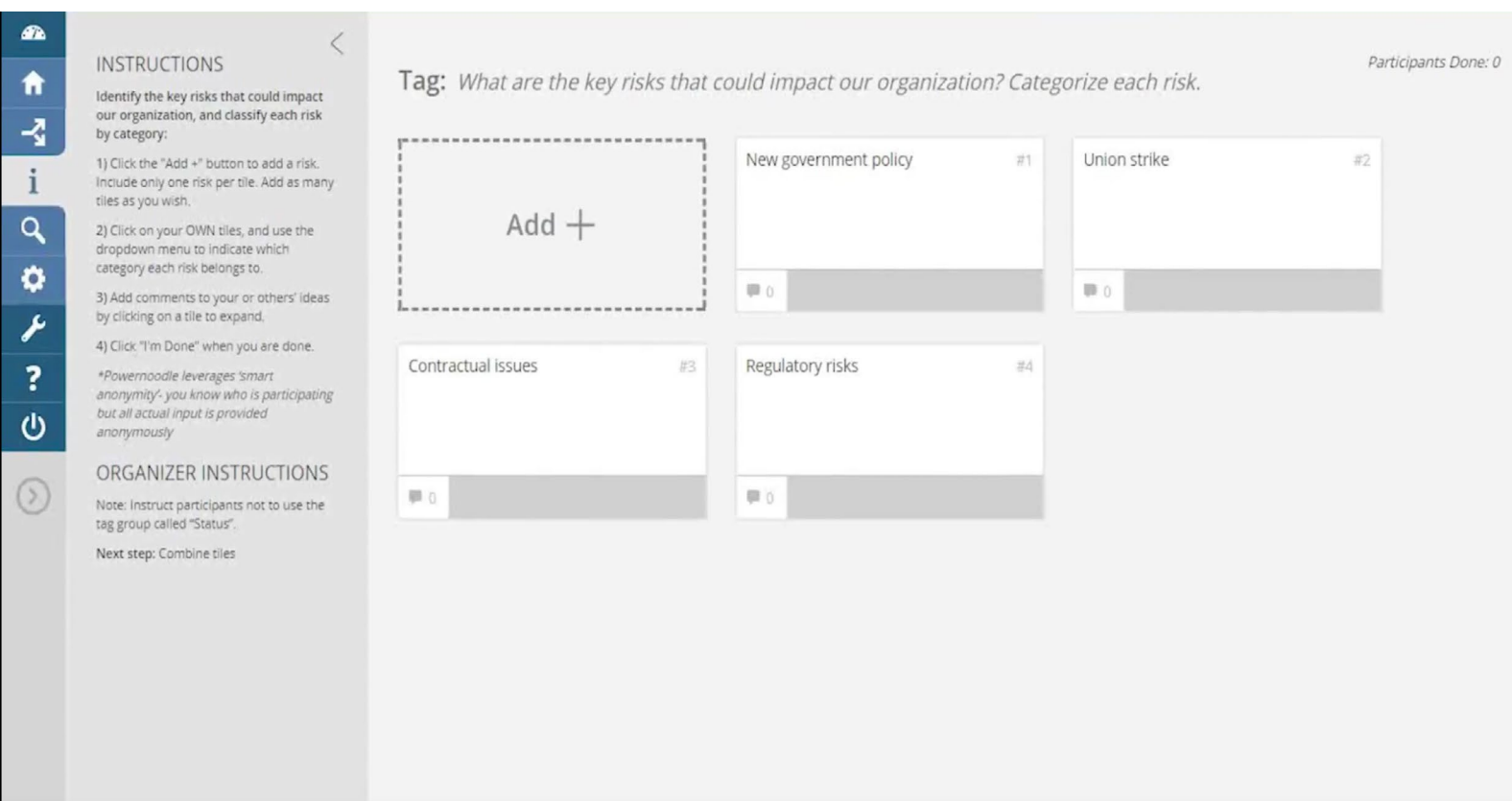
Kysymykseksi jää se, tarjoaako palvelu riittävää vuorovaikutusta ja keskustelua muiden osallistujien kanssa, vai kokoaako se vain yhteen yksilöiden omat ajatukset? Chattityökalu ilmeisesti puuttuu. Ilman palvelun kokeilua jää myös epäselväksi, pystyykö alustalla jakamaan tiedostoja, kuvia, videoita ja linkkejä. Ilmeinen huono puoli on myös se, että palvelu on maksullinen.

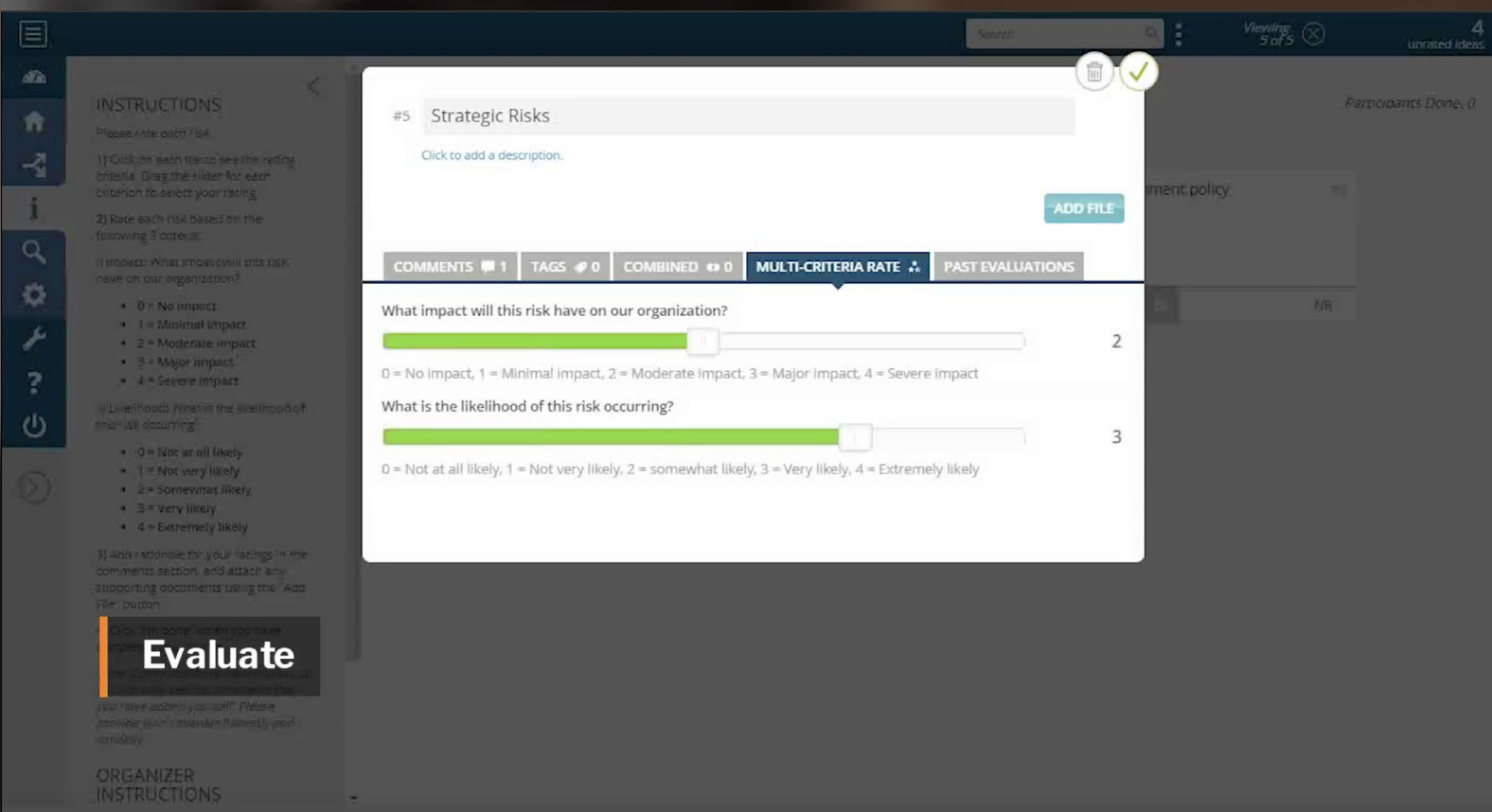
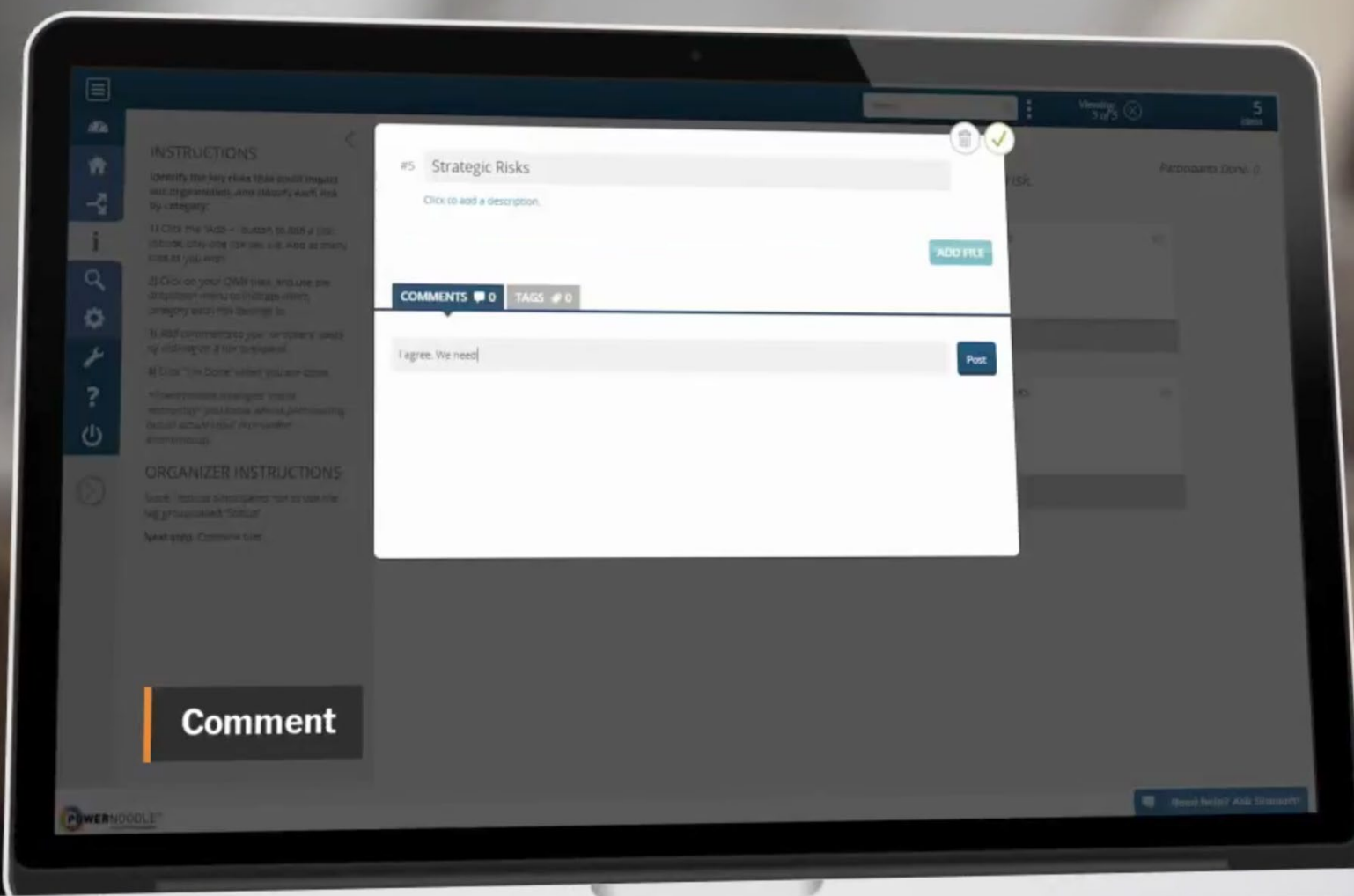
Kuva 25: Powernoodle-logo

2.3.3. Powernoodle

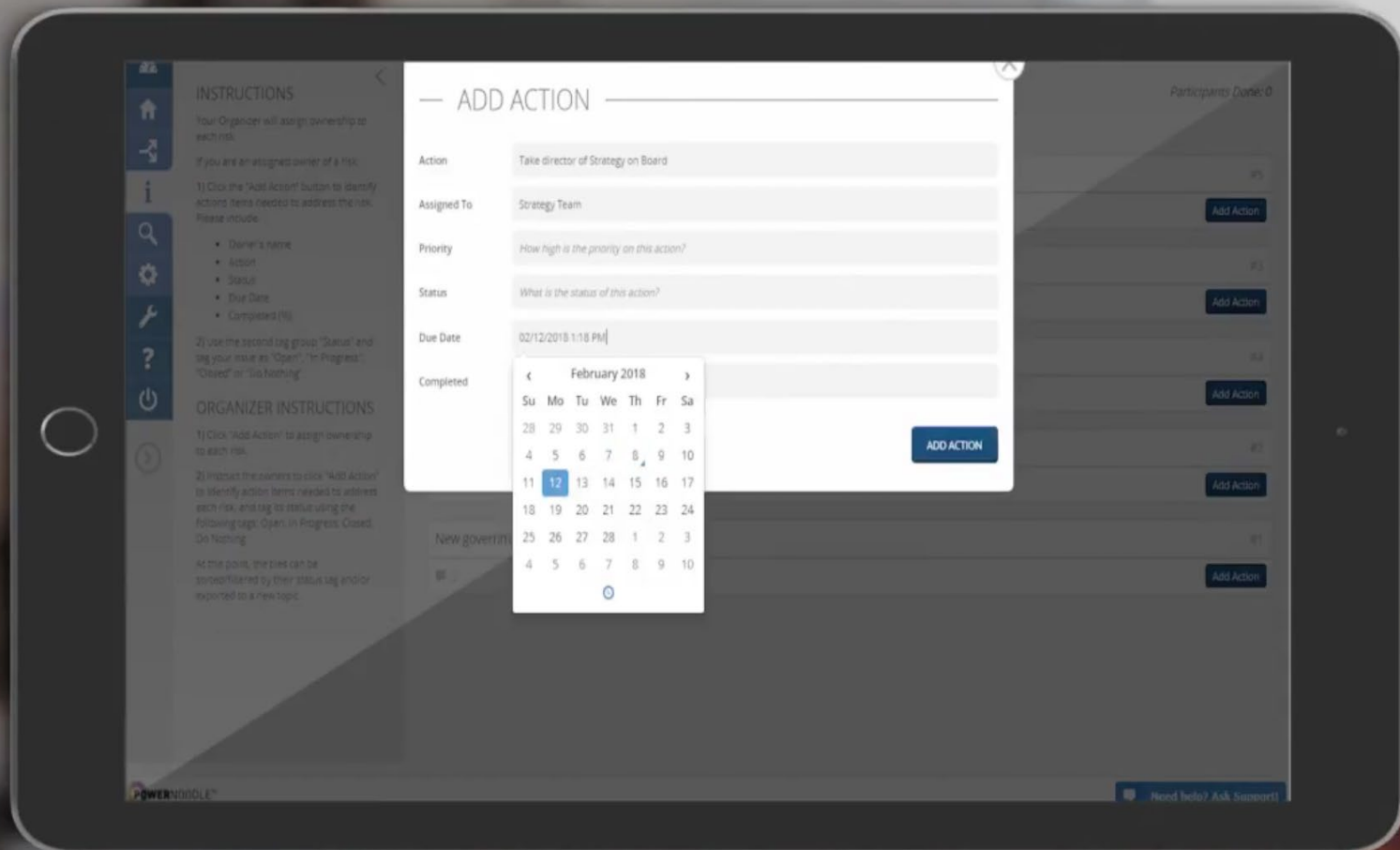
Powernoodle on alusta, joka auttaa organisaatioita päätöksenteossa ja ongelmanratkaisussa muodostamalla tilan, jossa kaikki voivat osallistua ja ideoida. Se helpottaa sidosryhmien

Kuvat 26 ja 27: Ruutukaappaukset Pownoodlen esittelyvideolta

Kuvat 28 ja 29: Ruutukaappaukset Pownoodlen esittelyvideolta

Kuva 30: Ruutukaappaus Powernoodlen esittelyvideolta

sitouttamista ja ohjastaa päätöksentekoprosessia. Sen avulla päätöksentekoon saadaan oikeat ihmiset ja osallistetaan erilaiset ihmiset sijainnista, ajasta ja ihmisten ominaisuuksista kuten taustasta, sukupolvesta ja persoonallisuudesta riippumatta. Osallistujamäärä on rajoittamaton ja myös kiireiset ihmiset saadaan mukaan. Powernoodle on suunnattu ennemminkin johtajille organisaation sisäiseen yhteistoimintaan, mutta sitä voi hyödyntää myös ulkopuolisten henkilöiden osallistamiseen työpajojen kontekstissa. [17, 18]

Powernoodle on helppokäyttöinen ja toimii pilvipalvelun tapaan. Vaiheisiin kuuluvat ideointi ja arviointi. Arviointi voi tapahtua äänestämällä, arvostelemalla tai asettamalla tärkeysjärjestyseen. Palvelu mahdollistaa reaaliaikaisen palautteen ja analyysin. Se auttaa keskittymään tärkeimpiin asioihin keskusteluissa, ja poistaa ryhmäajattelua antaen tilaa moninaisuudelle ja yksilöllisyydelle anonyymiteetin avulla. Data visualisoituu osallistujien virittäytymistä kuvaavaksi. Toiminnot myös vähentävät ennakkoluuloja ja ohittavat toimintahäiriöisiä käytösmalleja. Automaattisesti luodut raportit osoittavat päätösten alkuperän. Powernoodle tarjoaa koulutuksia ja tukee eri tyyppisiä päätöksentekotapoja. Kirjaston erilaiset pohjat tukevat tehokasta työskentelyä, ja päätöksentekopohjia voi muokata tai luoda kokonaan uusia. Näitä aktiviteetteja voi tehdä synkronisesti tai asynkronisesti, läsnä ollen tai virtuaalisesti. Powernoodlen sivut sanovat palvelun sopivan erilaisiin ja monimutkaisiinkin tarpeisiin. [18]

Powernoodlen sivut voisivat kuitenkin kertoa selkeämmin ja yksinkertaisemmin sen, mitä Powernoodle tekee ja miten se toimii. Palvelu voisi olla päätöksenteon ohella laajemmin suuntautunut. Palvelulle ei ole rakennettu mobiiliapplikaatiota, mutta sen on kuitenkin todettu toimivan mobiililaitteillakin. Hintatietoja ei ole saatavilla.

2.3.4. Muita hyödyllisiä internet-työkaluja

Juuri yhteissuunnitteluun ja ideointityöpajoihin ei ole kehitetty monia kattavia palveluita ja työkaluja. Sen sijaan löytyy useita työkaluja hyödynnettäväksi johonkin osaan työpajojen järjestämisen moninaista prosessia.

Työpajojen aktiviteetteja varten löytyy erilaisia ilmaisia internet-työkaluja ja resursseja. Niitä ovat ainakin Hyper Island Toolbox, WorkshopBank, SessionLabin kirjasto fasilitointitekniikoista, Design Method Toolkit, IAF Methods Database, Gamestorming, Design A Better Business Toolbox, Liberating Structures, NCDD Resource Center sekä Thiagi Groupin pelit. Hyper Island Toolbox tarjoaa yli 70 aktiviteettia kategorioittain. WorkshopBank on internetyhteisö, joka jakaa resursseja, tietoa ja tekniikoita. Sieltä löytyy yli 40 ilmaista työkalua, ja maksullisella tilauksella pääsee käsiksi täysiin työpajan työkalupohjiin. SessionLabin kirjastossa on yli 400 interaktiivista työpaja-aktiviteettia ja fasilitointitekniikkaa. Sekä Design Method Toolkit että Gamestorming tarjoavat yli 50 yhteissuunnittelun työkalua ja aktiviteettia ohjeineen vaihe kerrallaan. Gamestorming-nimeä kantaa myös metodeista kertova kirja. IAF Methods Database eli International Association of Facilitators -järjestön kirjasto tarjoaa avoimesti samoin noin 50 fasilitointitekniikkaa, ja IAF:n jäsenet pääsevät käsiksi koko kirjastoon. Design A Better Business Toolbox tarjoaa Business Model Canvasta muistuttavia pohjia ohjeineen. Liberating Structures -internetsivuilla löytyy 33 ryhmäfasilitointiaktiviteettia, jotka on helppo oppia. NCDD Resource Center on The National Coalition for Dialogue & Deliberation -yhteisön resurssisivu, josta löytyy yli 180 työkalua ja metodia dialogiin ja pohdintaan, ja paljon ryhmäfasilitointiaktiviteetteja. Thiagi Groupin internetsivuilla on yli 400 ilmaista peliä ja harjoitusta sekä fasilitointivinkkiä. [14]

Workshopin tai vastaavan session suunnitteluun hyödyllisiä työkaluja ovat SessionLab ja Google Sheets, ja ne ovat myös ilmaisia. Lisäksi taulukkomuotoiseen suunnitteluun voidaan hyödyntää tietenkin Microsoftin Excel-ohjelmaa. [15]

Muistiinpanojen hallintaan toimivat Evernote, Microsoftin OneNote, Google Drive ja Docs, sekä Notion, kaikki ilmaisia. Evernote sopii ideoiden ja muistiinpanojen hallintaan, mutta toimii myös tiimin yhteistyöhön. [15, 16]

Varmasti monille tuttu Google Drive on omasta mielestäni erityisen hyödyllinen monenlaiseen työskentelyyn. Se on internetpohjainen tiedostojenhallintapalvelu, jolla voi luoda ja hallita tiedostoja Microsoft Officen ohjelmien kaltaisilla ilmaisilla työkaluilla kuten Google Docs, Sheets ja Slides, sekä Forms, My Maps, Sites ja Jamboard. Näillä työkaluilla luodut tiedostot tallentuvat jokaisen muutoksen jälkeen reaaliajassa ja automaattisesti, ja niitä voi jakaa muille tai kutsua muita yhteistyöhön niiden parissa työskentelyyn sähköpostiosoitteen syöttämällä. Useamman henkilön tiimi voi näin työstää Googlen työkaluperheen asiakirjoja yhtä aikaa. Lisäksi Driveen voi ladata talteen tiedostoja ja kuvia.

Tehtävienhallintaan apuun voidaan ilmaiseksi ottaa ainakin Trello, Wunderlist tai Asana. Lisäksi projektinhallintaan ja tuottavuuteen hyödyllisiä voivat olla Wrike, Teamwork.com, Basecamp, Podio, Droptask, JIRA ja Calendly. Wunderlist on yksinkertainen työkalu

tehtävälislojen hallintaan. Calendly taas on alusta tapaamisten varaamiseen. [15, 16, 17]

Resurssienhallintaan ja tiedostojen jakamiseen ilmaisia palveluita ovat Google Drive, OneDrive, DropBox ja Box. Lisäksi on SharePoint, joka integroituu Microsoft Officen kanssa. Myös Google Classroom -palvelua voidaan käyttää tehtävien ja tiedostojen jakamiseen, vaikka se onkin tarkoitettu kouluille ja opetukseen. [15, 16, 22]

Dokumenttien työstimiseen toimivat tietysti monille tutut Microsoft Officen ohjelmat Word ja Excel, mutta mainiosti myös ilmaiset internet-työkalut Google Docs ja Google Sheets, jotka muistuttavat suuresti edellä mainittuja. [16]

Dokumentointiin ja erityisesti presentointiin hyviä ovat Microsoftin PowerPoint sekä ilmainen Google Slides. [16]

Osallistujien mukaan saamiseen voidaan käyttöön ottaa ilmaiseksi Stormz, Mentimeter, Sli.do tai vaikka leikkimielisempi visoihin ja kyselyihin toimiva Kahoot!. [15, 17]

Video- ja grafiikkatyökaluja ovat Loom, Draftsend ja Canva. Loomilla voi tehdä ja jakaa näytönjakovideoita, Draftsend on PDF:ää ja ääntä yhdistelevä presentaatioalusta ja Canvalla grafiikan suunnittelu luonnistuu helposti. [16]

Ilmaisia kyselytyökaluja ovat SurveyMonkey, Typeform ja Google Forms. Esimerkiksi Google Forms visualisoi vastaukset automaattisesti diagrammeihin. [15, 16]

Kommunikointiin avuksi voi käydä Microsoft Teams, Slack, Yammer, Sococo, Facebookin Workplace tai Flowdock. [16, 17]

Virtuaalisten tapaamisten luomiseen ilmaisia työkaluja ovat Skype, Zoom, Google Hangouts ja Appear.in. Lisäksi vaihtoehtoja ovat GotoMeeting, Blackboard Collaborative, VoiceBoxer ja Adobe Connect. Esimerkiksi Zoomilla laatu on luotettavaa ja virtuaalikonferensseja voidaan myös tallentaa videomuodossa. [15, 17]

Protosphere on tarkoitettu oppimiseen ja koulutukseen virtuaalisessa 3D-tilassa. Fasilitoija voi luoda kustomoidun virtuaalisen tilan osallistujille, jotka voivat luoda omat, näköisensä avatarit. International Association of Facilitators -järjestön eli IAF:n internet-lehden artikkelin mukaan tämä on virtuaalista etäfasilitointia, joka on kuitenkin mahdollisimman lähellä kasvotusten tapahtuvaa toimintaa, koska ihmiset käyttäytyvät samoin kuin ollessaan fyysisesti muiden seurassa. Muita immersiiivisiä 3D-asetelmia tarjoavia palveluita ovat SecondLife ja Terf. [17]

Kuva 31: Ilmaisia verkkotyökaluja workshoppien ja tapaamisten valmisteluun

Ilmaiset Miro ja Stormboard auttavat luomaan virtuaalisia valkotauluja. Stormboardia voi käyttää brainstormiluun ja yhteistyöhön. Siihen voi lisätä muistilappuja ja piirroksia, ja tuotoksista ladata PDF-tiedostoja. [15, 17]

3. Konseptointi

3.1. Ideointi ja luonnostelu

Kun lähdin ideoimaan työpajapalvelua, koitin pitää mielessäni esiin nousseet tarpeet ja toiveet. Kirjoitin ja piirsin ajatuksiani ja prosessin kulkua luonnoskirjaani. Tein ajatuskarttoja ja listailin palvelun ominaisuuksia. Luonnostelin työpajakokemusta palvelupolun ja kosketuspisteiden (touchpoints) avulla. Palvelun hahmottaminen kulki osittain intuitiivisesti. Yritin ajatella empaattisesti ja miettiä mitä itse toivoisin työpajapalvelulta niin fasilitaattorina kuin osallistujana.

Kuva 32: Luonnostelua

Kuva 33: Palvelupolun luonnostelua osallistujan näkökulmasta

3.2. Workshopper

Luonnostelin Workshopper-työnimellä kulkevaa internet-pohjaista työpajapalvelua. Pyrin siihen, että Workshopper ratkaisisi oleelliset digitaalisen työpajan fasilitoinnin haasteet ja vastaisi esiin nousseisiin toiveisiin. Workshopper olisi joustava ja monipuolinen täyttämään erilaiset tarpeet. Sitä voisi käyttää erilaisilla äylaitteilla, eli niin tietokoneella, puhelimella kuin tabletilläkin. Se toimisi niin selaimessa internetsivuina kuin mobiiliapplikaationa. Workshopper olisi hyvin selkeä ja erittäin helppokäyttöinen, sekä kaikille saavutettavissa. Se tarjoaisi erilaisia vaihtoehtoja työpajaan osallistumiseen, kutsun lähettämiseen ja työpajaan liittymiseen, anonymiteettiin ja tehtäviin. Se sisältäisi tai siitä pääsisi käsiksi erilaisiin toimintoihin ja kymmeniin tehtäväpohjiin, joita voisi muokata ja luoda uusia. Alustalle voisi lisätä kommentteja, tekstiä, kuvia, videoita, linkkejä ja muuta materiaalia. Workshopperin keskustelualustalla olisi helppo ja nopea kommunikoida niin tekstimuodossa kuin videokuvan ja äänen välityksellä virtuaalitapaamisena. Se antaisi tilaa itsenäiselle ajattelulle ja ilmaisulle, mutta kuitenkin osallistaisi elävään keskusteluun ja yhteiseen innovointiin. Käyttöliittymä olisi selkeyden ohella visuaalisesti miellyttävä.

Loin käyttäjätutkimukseen tukeutuen persoona-työkalulla kolme hahmoa kuvastamaan työpajapalvelun käyttäjiä. Maija edustaa työpajan fasilitaattoria ja muotoilijaa. Petri kuvaa osallistujista sitä ryhmää, jonka näkemyksiä työpajoissa kaivattaisiin, mutta he ovat hankalasti tavoitettavissa. Hän on yrittäjä, kuten Pia Salmi mainitsi tämän ryhmän esimerkiksi. Jaana taas on sitä osallistujaryhmää, jolle teknologia saattaa tuottaa turhautumista.

Tein Workshopperista storyboardin eli kuvakäsikirjoituksen käyttäen persoona-työkalulla luomiani hahmoja. Storyboard näyttää, miten palvelu toimii vaiheineen eri käyttäjien kannalta. Piirsin storyboardin käsin sarjakuvan muodossa kahdelle A3-kokoiselle arkille. Käytin lyijykynää ja vaaleansinistä värikynää, joiden päälle viimeistelin sarjakuvan ohutkärkisellä huopakynällä.

Maija, 43

Maija on muotoilija suunnitteluyrityksessä, joka käyttää osallistavia suunnittelutyöpajoja toiminnassaan. Muotoilun työkalut ja monet verkkopalvelut ovat hänelle tuttuja. Hän on luova ja empaattinen.

Petri, 34

Petri on kiireinen yrittäjä. Yrityksen johtaminen tekee hänen arjestaan työntäyteistä, ja aika on hyvin rajallista. Hän on taitava tekniikan käytössä. Hän on energinen, aktiivinen ja innovatiivinen.

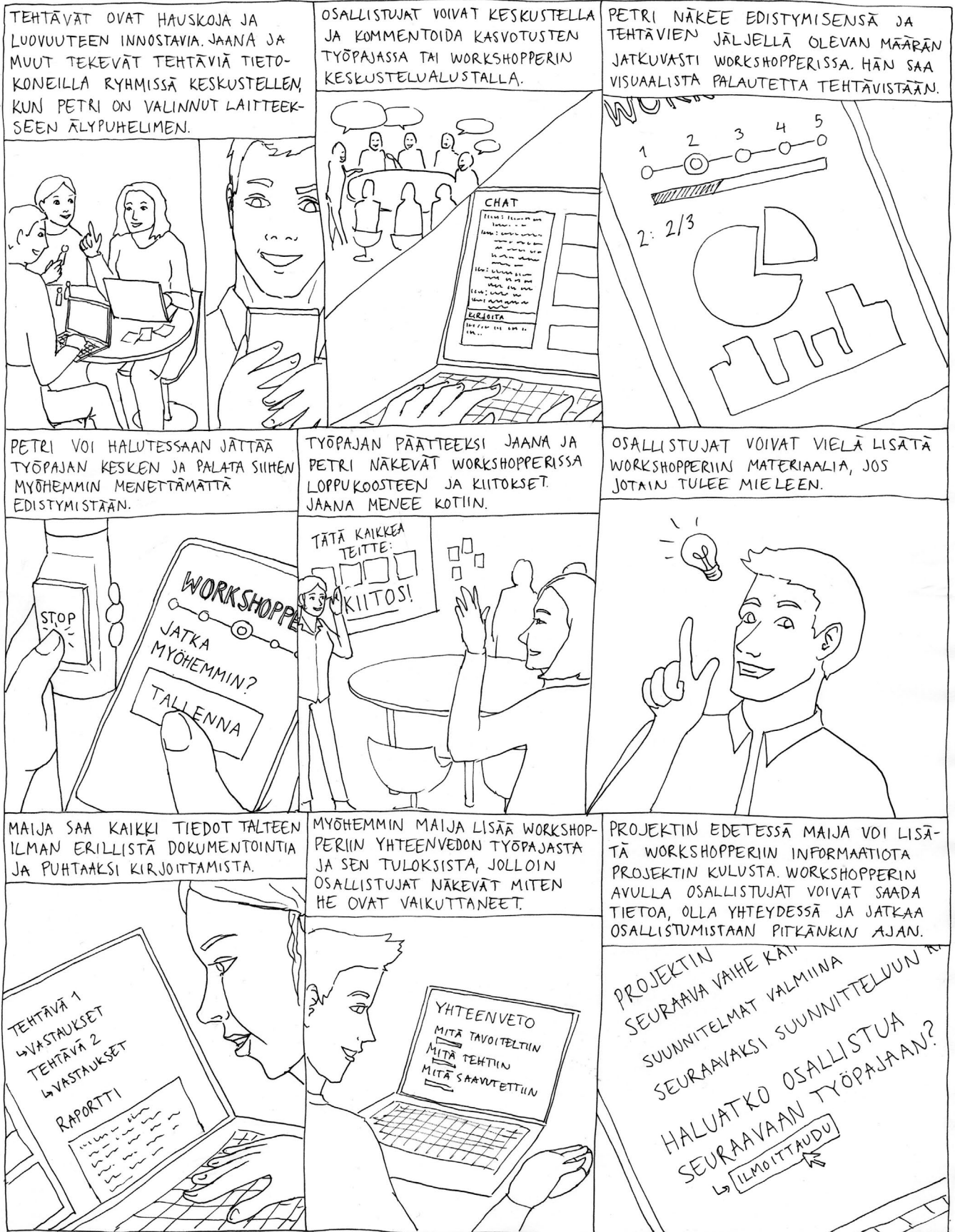
Jaana, 52

Jaana on työtehtävässään, jossa hänen aikataulunsa on vapaampi. Jaanalle uusi teknologia on vieraampaa. Hän taitaa yleisimmät tietokoneohjelmat, mutta ei pidä uusien ohjelmien opettelusta. Hän on rauhallinen ja perinteikäs.

WORKSHOPPER

Kuva 35: Workshopper-storyboard-sarjakuvan sivu 1

Kuva 36: Workshopper-storyboard-sarjakuvan sivu 2

4. Lopuksi

Huomasin aiheen olevan ajankohtainen, sillä teknologian murros tuo uusia työkaluja ja palveluita ja digitalisoi monia toimintoja - myös työpajan prosessia. Monet vastaantulleista lähteistä ja resursseista aiheeseen liittyen olivat melko tuoreita.

Käyttäjätutkimuksen perusteella digitaalisen työpaja-alustan tärkeimpiin ominaisuuksiin kuuluvat selkeys, helppokäyttöisyys, joustavuus, monipuolisuus ja aidon vuorovaikutuksen mahdollistaminen. Totesin kartoitusta tehdessäni WSP:n käyttöön hyödyllisimmiksi palveluiksi Howspacen ja GroupMapin. Kumpikaan ei ole täydellinen, mutta niiden ominaisuudet täydentäisivät toistensa puutteita. Howspace on monipuolinen ja juuri fasilitointiin tarkoitettu, mutta siinä ei ilmeisesti ole valmiita pohjia kuten kaavioita ja nelikenttiä tehtäviä varten, eikä työkalua videokommunikointiin, vaan kommunikointi tapahtuu tekstitse. Videokuvan avulla tapahtuva virtuaalitapaaminen voisi tuoda vuorovaikutukseen toivottua inhimillisyyttä ja kehonkielen tulkintaa. Tähän voidaan käyttää jotakin benchmarkkauksessa mainituista virtuaalisen tapaamisen työkaluista, kuten Zoomia. GroupMap vaikuttaa toimivan kiinnostavalla tavalla, etenkin osallistujien ajatuksien ilmaisun kannalta. Myös GroupMapilla voi tehdä eri asioita, ja tarjolla olevien valmiiden pohjien kattaus on ilahduttava. Kuitenkaan palvelu ei vaikuta yhtä laajalta kuin Howspace, ja riittävän laadukkaan, syväluontaisen kanssakäymisen aikaansaaminen on haaste samoin kuin Howspacella. Lisäksi, jos halutaan käyttää ilmaista palvelua, joudutaan yhdistelemään eri palveluita ja työkaluja. Lähdeartikkeleiden perusteella suosittelen kokeilemaan myös ilmaista Stormboardia, jolla brainstormaus onnistuu yhdessä muistilappuineen ja piirroksineen, sekä Protosphereä, jolla luodaan oikeaa tapaamista mallintava virtuaalinen tapaaminen 3D-maailmassa. Totean, että digitaaliseen työpajapalveluun kohdistuu paljon vaatimuksia, joihin voi olla vaikea vastata. Vielä on siis tilaa kehittää parempi digitaalinen alusta työpajojen fasilitointiin, luovaan yhteistyöhön ja yhteissuunnitteluun.

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni opin haastattelujen ja litterointien tekemisestä, kriittisestä tiedonkeruusta, asiatekstin jäsentelystä, tieteellisen kirjoituksen rakenteesta, sekä priorisointia ja epätäydellisyyden sietoa. Koin omakohtaisesti sen, kuinka työlästä haastattelun litterointi on. Se herättikin toiveen digitaalisesta litterointityökalusta, joka automaattisesti loisi tekstiä kuulemansa puheen mukaan.

Uskon tämän opinnäytetyön täyttävän tarkoituksensa riittävällä ja hyväksyttävällä tavalla, vaikkakin puutteita löytyy. Benchmarkkaus voisi olla laajempi ja syvällisempi ja palveluita vertailla toisiinsa nähden enemmän. Myös käyttäjätutkimuksen analyysi voisi olla parempi ja löydökset kerrata tiiviimmässä muodossa. Konseptointi jäi alustavaksi ja luonnosmaiseksi, kun sitä olisi voinut jatkaa pidemmälle ja prototypoida. Työ voisi olla visuaalisempi, nyt työ on melko analyttisen, joskin mielikuvituksettoman raportin muodossa. Vaikka tarkoituksena oli tuottaa tietolähde WSP:n Design Studion käyttöön, uskon tästä opinnäytetyöstä olevan hyötyä myös muille aiheesta tietoa hakeville, kuten muotoilun opiskelijoille. Toki myös digitaalista (työpajoissa hyödynnettävää) palvelua kehitettäessä tästä työstä voi saada jotain irti. Jatkotoimenpiteinä voidaan nähdä benchmarkkauksen laajentaminen ja syventäminen sekä konseptin työstäminen prototypoimalla sitä ja sen käyttöliittymää wireframe-mallein, käsin piirtämällä ja mallintamalla Adobe XD:n avulla. Käyttöliittymän prototyyppiä olisi hyvä testata sekä palvelun visuaalinen identiteetti ideoida.

Lähteet

Kirjallisuus:

1. Mattelmäki Tuuli: *Muotoiluluotaimet* (2006)
2. Miettinen Satu: *Palvelumuotoilu: uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen* (2011).
3. Huotari Petteri (et. al.): *Käyttäjäkeskeinen tuotesuunnittelu: käyttäjätiedon keruu, mallintaminen ja arviointi* (2003)
4. Hyysalo Sampsa: *Käyttäjätieto ja käyttäjätutkimuksen menetelmät* (2006)
5. Hyysalo Sampsa: *Käyttäjä tuotekehityksessä; tieto, tutkimus, menetelmät* (2009)

Internet:

6. Pilvi Ahtinen: Opinnäytetyö: *Workshopin Fasilitointi* (2014) (11.8.2019)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71803/Ahtinen_Pilvi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
7. Petra Tanner: Opinnäytetyö: *Osallistavat työpajamenetelmät - Case: Martela pelisääntötyöpaja monitilatoimistoon* (2016) (11.8.2019)
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114794/Tanner_Petra.pdf?sequence=1
8. Oxfordin Lexico-palvelun sanakirjan määritelmä workshopille (11.8.2019)
<https://www.lexico.com/en/definition/workshop>
9. Cambridge Dictionary: workshop (11.8.2019)
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/workshop>
10. Karelia-blogikirjoitus (22.1.2018)
<http://www.karelia.fi/blogit/digit/tag/digitaalinen-tyopaja/>

11. Humap Softwaren uutissivu (11.8.2019)
<https://www.humapsoftware.com/news/real-is-now-howspace>
12. Howspacen internetsivut (11.8.2019)
<https://www.howspace.com/>
13. GroupMapin internetsivut (11.8.2019)
<https://www.groupmap.com/>
14. Artikkelit ilmaisista digitaalisista resursseista työpajojen aktiviteetteihin (11.8.2019)
<https://www.sessionlab.com/blog/free-online-workshop-resources/>
15. Artikkelit työpajoja varten hyödynnettävistä internet-työkaluista (11.8.2019)
<https://www.sessionlab.com/blog/online-tools-for-workshops/>
16. Artikkelit digitaalisista fasilitointityökaluista (11.8.2019)
<https://www.howspace.com/resources/digital-facilitation-tools>
17. IAF:n internet-lehden artikkeli työkaluista, joilla hyödyntää teknologiaa fasilitoinnissa (11.8.2019)
<https://www.iaf-world.org/site/global-flipchart/12/tools>
18. Pownoodlen internetsivut (11.8.2019)
<https://www.pownoodle.com/>
19. Interaction Design -blogikirjoitus (11.8.2019)
<https://interactiondesign17.wordpress.com/2017/02/09/week-4-double-diamond-framework/>
20. Design Council -sivuston artikkeli (11.8.2019)
<https://www.designcouncil.org.uk/news-opinion/design-process-what-double-diamond>

21. MethodKit-verkkosivut (11.8.2019)

<https://methodkit.com/>

22. Wikipedia-artikkeli Google Classroom -palvelusta (11.8.2019)

https://en.wikipedia.org/wiki/Google_Classroom

Muut:

23. Liudmila Dudorova, Alex Dudorov: Session Design Kit

24. Mervi Rauhala: Ideapakka: Palvelumuotoilu

Kuvalähteet:

Kannen kuva: Vivi Pesonen, 2019

1. Valokuva, Vivi Pesonen, 2019

2. Valokuva, Vivi Pesonen, 2017

3. <https://experience.sap.com/news/2014-m-prize-workshop-unique-innovation-experience/>

4. <https://jukkaam.com/2015/05/11/digiworkshop/>

5. <https://www.raconteur.net/business/top-10-communication-and-collaboration-tools>

6. Valokuva, Irma Savolainen ja Vivi Pesonen, 2017

7. <https://www.wsp.com/en-GL/legal/the-wsp-logo>

8. Valokuva, Gero Klingler, 2017
9. Valokuva, Vivi Pesonen, 2017
10. <https://www.designcouncil.org.uk/news-opinion/design-process-what-double-diamond>
- 11, 12, 13, 14. Valokuva, Vivi Pesonen, 2018
- 15, 16. <https://ideapakka.fi/verkkopuoti/palvelumuotoilu/>
- 17, 18, 19. <https://www.howspace.com/>
- 20, 21, 22, 23. <https://www.groupmap.com/>
24. <https://www.groupmap.com/features/>
25. <https://www.powernoodle.com/>
- 26, 27, 28, 29, 30. <https://www.youtube.com/watch?v=2aqZcwyetN4>
31. <https://www.sessionlab.com/blog/online-tools-for-workshops/>
32. Luonnos, Vivi Pesonen, 2018
33. Luonnoksia, Vivi Pesonen, 2018
34. Kuva, Vivi Pesonen, 2018
- 35, 36. Sarjakuva, Vivi Pesonen, 2018

Liitteet

Haastattelu **Irma Savolainen 22.2.2018**

Kysymykset:

Asema? (Mikäli se liittyy oleellisesti työpajoihin)

Muotoilun (kolmannen vuoden) opiskelija, työskentelee Aalto-yliopistolla assistenttina.

Kuinka monesta työpajasta kokemusta? Montako vuotta työskennellyt työpajojen parissa?

4-5 vuotta kokemusta, satunnaisesti.

Oletko osallistunut työpajaan/workshoppiin järjestäjänä/fasilitaattorina vai osallistujana?

Molemmat.

Millaisia nämä työpajat ovat olleet? Suunnittelutyöpajoja?

Suunnittelutyöpajoja, ja itseasiassa myös tavallaan palautteenkeräämistyöpajoja, ja strategiatyöpajoja - no, se ehkä menee suunnittelutyöpajoihin. Ja.. ideointityöpajoja, tutkimukseen liittyvää datankeräystyöpajaa ja sellaista.

Millaisia kokemuksia sinulla on työpajatyöskentelystä? (esim. tunnelma, tempo?)

Hyvin vaihtelevasti. Osa työpajoista on aika väsyneitä, ja osa on taas aika energisiä. Riippuu hirveästi porukasta, siitä mihin aikaan päivästä se järjestetään, miten paljon se aihe liittyy siihen ihmiseen, joka työpajaan osallistuu, kiinnostaako se aihe yhtään. Parhaimmillaan ne on tosi jotenkin voimaannuttavia jopa niille osallistujille, jos he kokevat, että heidän ideat tulevat kuulluksi, ja he näkevät, että siitä syntyy joku yhteenveto tai lopputulema. Se on tosi tärkeätä, että he ymmärtävät sen, että ne ajatukset mitä he jakavat siinä työpajassa menevät oikeasti jollain tavalla eteenpäin, ja he pystyvät käsittämään millä tavalla niitä käytetään. Mielestäni se on se hienoin osa sitä työskentelykokemusta, jos ihmiset ymmärtävät sen ja lähtevät sieltä pois sillä mielellä, että tähän meni tosi hyvin. Uskon, että se syntyy siitä, että on saanut osallistua, ja ymmärtää, että se menee eteenpäin se oma panos.

Mikä on työpajojen paras puoli? Mikä toimii? (fasilitaattori, osallistuja)

Se, että on selkeät ohjeet ja on riittävästi aikaa, että osallistuja saa sanoa sen, mitä haluaa sanoa. Ei tule sellainen olo, että jää jotenkin ulkopuolelle siitä, vaan olet osa sitä kokonaisuutta, ja vaikutat asioihin. Se on se paras puoli, ainakin osallistujan näkökulmasta.

Ja sitten taas fasilitaattorin ja tiedonkerääjän näkökulmasta varmaan paras puoli on se, että jos saa ihmiset osallistumaan ja vapau[tumaan], rentoutumaan sillä tavalla, että he kykenevät jakamaan ideoita. Niin sillä tavoin saadaan paras lopputulos yleensä. Jos ihmiset ovat tosi varautuneita, niin silloin he eivät ehkä jaa kaikkea, mitä normaalisti jakaisivat.

Mikä työpajoissa on hankalaa? Mitä voisi parantaa? (fasilitaattori, osallistuja)

Juuri se, että koskettaako se asia itseä. Jos ihminen kokee, että tämä asia ei liity minuun mitenkään, ei hän halua olla siinä mukana. Ja sen takia heidän tulee olla vapaaehtoisia, ihmisten, jotka tulevat työpajoihin. Sitten se, että saa ihmiset innostumaan, saa ihmiset ymmärtämään kaiken, se on tietysti aina haaste, koska ihmiset käsittävät asioita eri tavoilla. Ohjeiden pitää olla tosi selkeät. Aina pitää olla selkeämmät ohjeet kuin viime kerralla. Se on sellainen jatkuva prosessi. Miten saa ihmiset juurikin rentoutumaan ja avautumaan sillä tavalla, että he uskaltavat sanoa asiat - se on myös haaste, koska jos aikuisten ihmisten kanssa alkaa leikkimään, niin läheskään kaikki eivät siitä tykkää. Se toimii joidenkin ihmisryhmien kohdalla. Se saa heidät avautumaan ja puhumaan asioista. Mutta sitten se leikki on joillekin tosi vaikea asia: he eivät halua tehdä sitä, ja se on hirveä turn-off, sitten ei haluta osallistua siihen työpajaan ollenkaan. Se, että löytää sen, miten ohjaa sitä ihmisryhmää, jossa kaikki ovat yksilöitä, kohti yhteistä tavoitetta. Ja se on joka työpajassa eri tilanne. Tavallaan sen yhteisen tavoitteen selväksi tekeminen, se on se tärkein osa, ja se saattaa olla myös se haastavin osa.

Millainen työpaja olisi ideaalitilanteessa? Kuvittele tulevaisuuden toimivampi (suunnittelu)työpaja.

Ylipäättänsä se, että ihmiset, jotka työpajaan osallistuvat, heille tehdään selväksi työpajassa, että mikä se yhteinen tavoite on ja että kaikki ajatukset, joita siihen liittyen syntyy, pystytään tuomaan ulos, ja niistä saadaan aikaiseksi joku supernäppärä ja hyvä koonti, joka pystytään näyttämään niille ihmisille heti siinä tilanteessa. Se olisi se kaikkein paras juttu, että ei tarvitsisi odottaa viikkoa sitä koontia, että se ilmestyy jollekin nettisivulle. Vaan olisi ihan täydellistä, jos ne tulokset voisi esittää siinä heti, eikä niin, että menee hirveästi aikaa odotteluun. Ymmärretään, että 'aa, näin minä panostin, tällainen asia saatiin aikaiseksi. Vaikka se ei olisi mikään lopullinen tulos, vaikka se olisi vain kasa dataa, joka on jollain tavalla jäsenneilty niin, että se kuitenkin olisi nopeasti ja helposti ymmärrettävässä muodossa, ja sen pystyy kertomaan suoraan niille ihmisille. Sitten myös se, että kaikilla olisi hyvä olla siellä työpajassa, ja he ymmärtäisivät, miksi heidän juuri pitää olla siinä työpajassa. He kokevat sen merkityksellisenä, että he voivat vaikuttaa. Ehkä kaikkein ihanin ideaalitilanne olisi se, että työpajoihin hakeutuvat ihmiset itse, 'minä haluan vaikuttaa'.

Miten tarpeelliseksi koet digitaalisen työpaja-alustan?

Näen, että on eri skenaarioita, joissa se voi olla tarpeellinen. Jos on kyse vaikka multikansallisesta yrityksestä, joka toimii jatkuvasti eri maiden yli, ja pyrkii tekemään asiakaskunnalle - koko maailma esimerkiksi - jotakin, niin silloinhan siitä on hyötyä, että ei välttämättä kohdenneta sitä jollekin tietylle asiakassegmentille, vaan tiedostetaan, että nykyään asiakassegmentit menevät aika lailla päällekkäin. Toisaalta ne voivat olla yhden ihmisen kokoisia. Ne eivät välttämättä ole enää samalla tavalla, että meillä on perheelliset ihmiset ja meillä on sinkut tai mitä ikinä, vaan ne ovat kaikki vähän limittäin, ja ihminen

voi kuulua moneen eri segmenttiin. Sellaisissa tilanteissa se, että pystyt kasaamaan verkon yli työpajan, johon kuuluu hyvin heterogeeninen joukko ihmisiä - sehän on tosi hyvä. Siitä varmasti on hyötyä. Jos ihmiset ovat jotenkin tosi vaikeasti tavoitettavissa, noin yleisesti, vaikka he eivät olisi eri maissa, mutta jos he ovat vaikka eristyksissä tai jotain, niin sittenhän siitä on tosi paljon hyötyä. Ja toisaalta fasilitaattorin kannalta, mikäli se toimii niin, että kaikki osallistuvat yhtä aikaa siihen hommaan ja tekevät yhdessä verkon yli asioita, niin fasilitaattorin kannalta se digitaalinen työpaja on aika helppo, koska yleensä digitaaliset palvelualustat, jos ne ovat vaikka tekstipohjaisia, niin tieto pystytään keräämään suoraan siitä. Ja ehkä sen pystyisi automaattisesti esimerkiksi joillain tägeillä jakamaan kategorioihin, ja sitten on valmiina jo yhteenvedo kaikista asioista. Kyllä siinä on mahdollisuuksia ja hyötyjä, mutta sitten taas käyttäjälle, osallistujalle se saattaa olla haaste. Minusta tuntuu, etten jaksaisi osallistua sellaisiin. Jaksan juuri ja juuri täyttää kyselyn. Mutta jos minun pitäisi jonkun ihmisen kanssa netin yli - jota en tunne, edes sitä ihmistä - keskustella jostain aiheesta X, joka tulee oman piirini ulkopuolelta vaikka. En jaksaisi käyttää aikaa siihen. Mutta tämä on vain minun oma näkemykseni. Ja tiedostan, että joukkovoiman käyttö on nykyään iso juttu, koko ajan kasvussa. Ihmiset kokoontuvat kick starteriin ja minne ikinä. Jos heitä kiinnostaa jokin aihe, esimerkiksi 'tänne ei saa rakentaa siltaa', niin kyllä he muuten tulevat sen sanomaan ääneen netissä yhdessä. Sinänsä, jos se olisi tarjolla tosi helposti verkon kautta, niin että milloin tahansa voi osallistua johonkin itseään kiinnostavaan juttuun, niin ehkä sitten. Mutta jos se on yksittäinen, 'tähän tiettyyn aikaan jossakin netissä jossain webropol-jutussa', niin ei.

Voi olla myös fyysinen kokoontuminen, mutta tietokoneet tai tabletit tai kännykät ja äpit apuna.

Minulla tuli tuosta mieleen sellainen näyttö, jota valmistetaan jossain kai Otaniemessä. On sellainen yritys, joka valmistaa koko pöydän kokoisia näyttöjä, millä voi tehdä mitä tahansa kollektiivisesti. On kaikkia pelejä ja sellaisia, ja ne voivat olla infoscreenejä, niitä voi käyttää kokouksissa, niihin vaan laitetaan lappuja ja mitä ikinä siihen. Siinä on kaikki vaan digitaalisesti näytöllä. Kyllä varmaan tuolla tavalla. Olen ollut joissain sellaisissa työpajoissa, joissa on kännykällä syötetty jotain asioita itse vaikka QR-koodin kautta, ja sitten se on muodostanut sanapilven tai sellaisen, mistä näet mistä aiheesta on puhuttu eniten tai jotain sellaista. Se on ihan kiva visualisointikeino, mutta minua ärsyttää ottaa kännykkä esille. Se on hirveä vaiva.. Tai onko minulla aina puhelimessa olemassa sellainen sovellus, jolla voin lukea sen jonkin, vai pitääkö minun ladata siihen sovellus? En halua ladata, en jaksaa ladata. Ei minulla ole aikaa sellaiseen, ei minulla ole tilaa sellaiseen.

Mitä vaatimuksia digitaaliselle työpaja-alustalle olisi?

Riippuu siitä, millainen se on. Jos se on sellainen, että tapaat ihmisten kanssa, versus se, että se on kokonaan verkossa etkä ikinä tapaa niitä ihmisiä, niin niillähän on tosi erilaiset vaatimukset. Näen tärkeämpänä asiana sen, että ne ihmiset, jotka siihen työpajaan osallistuvat, tulevat osaksi, heitä kiinnostaa se, että he vaikuttavat. Se osallisuuden merkitys pitää tehdä selväksi, sen on oltava osa sitä perusluonnetta koko toiminnassa. Tehdään työpajoja vain siksi, että ihmiset voisivat vaikuttaa asioihin. Yleisesti digitaalisesti sen täytyy olla sellainen, että kaikki voivat päästä siihen käsiksi. Esimerkiksi erityisryhmät, joilla on vaikka näkövamma, tarvitsevat tietynlaiset järjestelyt, tietynlaisella tavalla toteutetun järjestelmän, että he pystyvät sitä käyttämään. Sen on oltava kaikille saatavilla. Jos työpajatilanteessa käytetään omaa kännykkää, niin ei kaikilla ole omaa kännykkää. Sen pitäisi olla fasilitaattorin puolelta toimitettavissa se väline, jonka kanssa toimitaan. Se on mielestäni merkittävä pointti, että työkalun täytyy tulla fasilitoijan puolelta. Siihen on

kaikkien päästävä käsiksi jotenkin. Se ei voi itsessään discriminate (diskrimineittaa) muita tai sulkea ulkopuolelle jotenkin.

Mitä toivoisit digitaaliselta työpajalta?

Se tietysti riippuu siitä, millainen se on. Siihen on helppo päästä käsiksi, se ei vie minulta liikaa aikaa. Siinä on jotakin etua siihen verrattuna, että järjestäisin tavallisen työpajan tai osallistuisin tavalliseen työpajaan, jossa ihmiset tapaavat keskenään, kasvotusten. Se, että voi keskustella jonkun ihmisen kanssa, on mielestäni aika merkityksellistä. Työpajan etu on yleensä se, että pystyt puhumaan asiasta lisää, etkä pelkästään lahjoita omaa ajatustasi sinne, vaan voit keskustella ja vaihtaa ajatuksia, iteroida niitä prosessin aikana, kun olet työpajassa. Ja jos se olisi vaikka kokonaan verkossa, niin se asettaa aika paljon vaatimuksia sille, miten ihmiset kommunikoivat siellä keskenään. Fasilitoijan näkökulmasta on tosi kiva, jos ei tarvitse post-it-lappuja kirjoittaa puhtaaksi. Siihen menee ihan tajuttomasti aikaa, se on tosi v*ttumaista suoraan sanottuna. Et muista enää, mitä olet kirjoittanut, kun olet käyttänyt kolme tuntia siihen, että kirjoitat ylös kaikkien muiden ihmisten ajatukset, etkä aina edes tiedä kaikkia sanoja. Niin olisi kiva, jos he voisivat itse kirjoittaa ne sinulle jonnekin talteen. Sitten taas osallistujan näkökulmasta, minua ärsyttää, jos joudun käyttämään jonkun muun laitetta, jota en tiedä miten se toimii. Vaikka ehkä olenkin diginatiivisukupolvea, kyllä minuakin ärsyttää käyttää jonkun toisen tablettia, jos en ymmärrä miten se toimii. Ihan jo se, että en ole tottunut siihen, tekee minulle kynnyksen, 'en halua'. Vaikka se on ihan turhaa, kyllähän minä opin käyttämään sitä kun vaan katson sitä, se on vaan jotenkin ekstra vaiva. Pitäisi olla jotenkin helppokäyttöistä, pitää olla jotain lisähyötyä. Se ei saa viedä liikaa aikaa, mieluummin säästää aikaa, tehdä jotenkin sujuvamman siitä prosessista. Ne on ne asiat, joita minä ainakin siltä haluaisin.

Olet ollut järjestämässä NuDella työpajoja. Millaisia ne ovat olleet?

Järjestin esimerkiksi yhden strategiatyöpajan NuDelle viime syksynä. Siinä työpajassa me kävimme läpi alustuksena sitä, mitä NuDessa ylipäättänsä tehdään, kuka tekee ja mitäkin, miksi tehdään. Sen pohjalta lähdettiin miettimään sitä mitä me haluamme olla ylipäättänsä. Käytin siihen kuvakortteja apuna. Annoin läjän kortteja, ja sanoin: 'valitkaa sellaiset kortit, jotka edustavat sitä ihaninta, parasta mitä NuDe voi olla'. Ja sitten he valitsivat sen. Eli tämä oli tällainen vision- ja missionmuodostustyöpaja. Kuvien ja post-it-lappujen pohjalta muodostimme meille vision, että mitä me olemme, silloin kun me olemme paras itsemme NuDena. Sen jälkeen me lähdimme purkamaan tarkemmin post-it-lappuilla. Jokainen sai kirjoittaa, mitkä ovat meidän tärkeimmät tehtävät. Mitä meidän pitää saada aikaiseksi järjestönä. Kasasimme niistä muutaman lauseen pituisen mission itsellemme. Eli meillä on nyt mielikuva siitä, millainen me ollaan, ja mietimme yhdessä, miten me pääsemme siihen. Ja sen jälkeen mietimme vielä ruohonjuuritasolla kaikkia eri toimintoja, mitä meillä on. Olin etukäteen valmistellut sen toimintarakenteen mukaan, joka meillä tällä hetkellä on, ja sitten mietimme yhdessä, pitäisikö sitä muuttaa. Sen jälkeen olemme tehneet muutoksia. NuDen työpajat ovat hyvin lyhyitä settejä, pari tuntia maksimissaan, joissa on ihmiset paikalla, niissä keskustellaan hyvin rennosti. Omat ajatukset saa sanoa, mutta yritän pitää niissä sellaista jöötiä, jotta pysytään tietyssä aikataulussa.

Mikä esim. edellä mainitun tyyppisessä työpajassa hankalaa?

Sujuvuuden järjestäminen. Tietysti se papereiden pyörittäminen ja post-it-lappujen järjestely on melko työlästä. Fasilitoijalla menee siihen aikaa tavallaan turhaan, kun hän

voisi olla myös kuuntelemassa näitä keskusteluja, ja hän voisi osallistua niihin heittämällä lisäkysymyksiä ja sellaista. Jos fasilitoija joutuu käyttämään kauheasti aikaa siihen, että hän jakaa kaikille post-it-lapun ja muuta sellaista, niin ei aikaa ole niin hyvin käytetty, kuin mitä voisi olla.

Muita kommentteja?

Annoin nimen yhteen menetelmään. Jotenkin näen sillä tavalla, että digitaalisten työpajojen kanssa kannattaa spesifioida tosi tarkasti se, että miksi halutaan tehdä juuri digitaalinen. Mikä se motiivi on, mikä se hyöty on verrattuna tavalliseen työpajaan. Onko se se, että säästetään rahaa? Ei välttämättä ole. [...] ..tavalla sitä, miten asiakkaan tai muun osallistujan panos jotenkin kasvaa, tai se ei saa viedä liikaa voimavaroja siltä ihmiseltä. Mutta toisaalta näen, että siinä on tosi paljon eri mahdollisuuksia. Jos mietitään vaikka jotain VR:ää tai AR:ää, mitä niissä voisi tehdä yhdessä työpajassa virtuaalisessa tilassa, sehän on jo ihan next level s*it verrattuna näihin post-it-lappu työpajoihin, kun voisit vaikka ilmaan piirtää sen, mitä tarkoitat kaikkien keskelle siihen teidän väliin. 'Ei kun tarkoitin että näin! Tällainen.' Niin sehän vie sitä jo ihan super paljon eteenpäin, päästään tosi nopeasti siihen, mitä halutaan.

(Palaute haastattelusta)

Ehkä voisi miettiä, miten määritellään tai ajatellaan digitaalinen työpaja.

Haastattelu **Pia Salmi & Katjatuulia Järvenpää 26.2.2018**

P: Pia Salmi

K: Katjatuulia Järvenpää

Kysymykset:

Asema? (Mikäli se liittyy oleellisesti työpajoihin)

Palvelumuotoilijoita, ovat järjestäneet työssään paljon työpajoja.

Kuinka monesta työpajasta kokemusta? Montako vuotta työskennellyt työpajojen parissa?

K: [...] Yli 20 nyt ainakin, mutta ei satoja. Ja olen noin neljä vuotta toiminut palvelumuotoilijana.

P: Ja minulla on 10 vuotta valmistumisesta maisteriksi, niin siitä lähtien olen näitä työpajoja vetänyt. Määrää en tiedä yhtään.

K: Vaikea sanoa, kun on isoja kokonaisuuksia ja sitten on pieniä työpajoja.

P: Niin, ne vaihtelee.

K: Vaihtelee tosi paljon.

P: Sitten on ihan myös vaikka yksikön yhteisiä, kuten ideointi voidaan toteuttaa työpajana tai projektikokous. Sekin on (tavallaan) työpaja.

K: Niitä tulee tosi paljon, kun rupeaa listaamaan.

P: Mutta on meillä Design Studiossa - kun työ kuitenkin jakautuu ihmisten kesken - niin kymmeniä vuodessa, voi sanoa. Jos ajattelee mitä meillä täällä WSP:n Design Studiolla tehdään.

[...]

Oletko osallistunut työpajaan/workshoppiin järjestäjänä/fasilitaattorina vai osallistujana?

Kyllä, molemmat ovat tehneet molempia.

Millaisia nämä työpajat ovat olleet? Suunnittelutyöpajoja?

K: Monenlaisia. Aika laaja kysymys. Mitä haet kysymyksellä?

P: Suunnittelu-, ja sitten myös tiedonkeruuta ammattilaisilta. Haetaan ideoita, ammattilaisten näkemystä johonkin tiettyyn asiaan työpajojen kautta.

K: Ideoiden kerääminen.

P: Se on ollut ehkä sekä että, se mitä ollaan järjestetty ja missä on ollut itse mukana. Ja sitten käyttäjätiedon hakemiseen on ollut, myös asiantuntijoilta. Mitä asiakkaita he kuvittelevat, että heillä on, tai minkälaisia käyttäjiä heidän tuottamilla palveluilla on. Sellaista on ollut.

K: Ja sellaista rahoitusideointia on ollut, kaiken maailman hulluja aiheita. Aika laaja kysymys. Vaikea vastata.

Millaisia kokemuksia sinulla on työpajatyöskentelystä? (esim. tunnelma, tempo?)

K: No hirveän hyvä tunnelma on ollut kaikissa, mitkä minä olen järjestänyt. Siinä on hirveän oleellista se, että saa ihmiset koukkuun ja on homma hanskassa. Se on oleellista, että kohtaa ne ihmiset.

P: Saa sen tunnelman niin, että ihmiset tietävät, että olet kiinnostunut heistä ja heidän kaikista asioista mitä he vaan voivat tuoda siihen työhön lisää. Ja sitten koko ajan sellainen jatkuva innokkaasti tarttuminen siihen, mitä ihmiset sanoo, ja voi vielä kysyä lisää ja ideoida lisää, jos sattuu siihen itse jotain keksimään jatkoa. Mutta että saisi ihmiset oikeasti rohkaistumaan ja innostumaan siitä asiasta.

K: Sellainen elävä vuorovaikutus, ja niillä pitää olla sellainen tunne, että he voivat sanoa hölmöjäkin asioita ilman että he nolostuvat. [Niin, että heillä on matala kynnyks sanoa asioita.]

P: Ja erityisesti kuvakorteilla tehdyt mielikuvatyöpajat - me kutsumme niitä siksi - niin ne ovat olleet sellaisia, mitkä ovat eniten mielestäni innostaneet ihmisiä. Ja ne ovat sellaisia, että jotkut ovat sanoneet, että tämä oli minun elämäni paras työpäivä. Oikeasti. He ovat kokeneet, että he ovat innokkaasti yhdessä tehneet sillä porukalla työtä, keiden kanssa he ovat osallistuneet työpajaan.

K: Kuvien avulla se.. Jotenkin, jos pitää tyhjästä lauseita muodostaa, niin se koetaan kauhean vaikeaksi. Siihen pitää jotenkin perehtyä ja sitten jos siinä on nolaamisen mahdollisuus.. Mutta kuvakorteilla kun pääsee pelaamaan, se on vähän niin kuin leikkimistä, vaikka onkin oikea aihe.

P: Oikeastaan se on myös tosi tärkeätä - tietysti itse suhtautuu kriittisemmin niihin, joissa on osallistujana, kun pystyy tarkkailemaan tilannetta eri tavalla - se, minkälaisen yhteenvedon saa siitä, se osallistuja. Kun on ollut työpajoissa, joista ei saa mitään. Olen tottakai kysynyt, että milloin se tulee, tai miten nämä tulokset näkyvät. Se on tosi tärkeää, että saa yhteenvedon, ja tiedon siitä hyödyistä, mitä työpajasta oli.

K: Ja se, että tietää, miksi ihmiset ylipäätään ovat siellä. Se informaatio on jossain, esimerkiksi esillä koko ajan, että he muistavat minkä takia he ovat siellä, mihin tässä pyritään. Ja selkeys. Fasilitaattorin täytyy olla todella selkeä. Mekin olimme yhtä aikaa Pian kanssa yhdessä työpajassa, jossa ei oltu selkeitä. Selitettiin läpi, että mitä tämän tehtävän jälkeen tulee, tämän tehtävän jälkeen tulee tällainen tehtävä. Siinä vaiheessa me kaikki mietimme, että älä nyt kerro enempää! Vain yksi steppi aina kerrallaan. Se selkeys on - se motivoi, kun on selkeää. Jos tulee hämmästä, motivaatio laskee, sitten intensiteetti työpajassa laskee, ja se on aina huono. Intensiteetti pitää pysyä aina tietyllä tasolla.

P: Myöskin vaikeusaste tai monimutkaisuus. Toisaalta pitäisi osata tosi hyvin määrittää se tehtävänanto, jotta se innostaa tekemään tarpeeksi, eikä niin, että johdattelee liikaa ja antaa lisätehtäviä esimerkiksi. Minä olen ainakin käyttänyt lisätehtävänä vain sitä, että kun huomaa, että ihmiset alkavat olla valmiina, niin sanon, että 'hei nyt vielä valitsette kolme, mitkä haluatte erityisesti nostaa' niistä, mitkä he ovat jo tehneet. Kun sitten, jos antaisi ihan

toisenlaisen tehtävän, niin se jotenkin sekoittaa monesti.

K: Ei saa olla liian hankalia, mutta ei liian helppojakaan. Ja se selkeys on kaiken A ja O. Henkilö tietää, mitä häneltä tässä vaiheessa oletetaan, ja tekee vain sen.

P: Sen on kyllä oppinut näissä työpajoissa, miten se selkeys.. Tai jos haluaa tehdä montaa erilaista juttua, missä tehdään ihan erilainen tehtävä. Kahvitauko välissä.

K: Tauot on tosi tärkeitä. Siinä pitää seurata sitä, millainen vireystila ihmisillä on, rypistyykö heidän otsat. Jos heidän otsansa rupeavat rypistymään, niin sitten ruvetaan miettimään vaihtoehto B:tä. Pitää aina olla vaihtoehto B ja C jos ei D:kin. Pitää suunnitella hyvin ja vaihtoehdot suunnitella myös. Koska harvoin menee niin kuin Strömsössä. Joskus meneekin.

P: Silti sujuvuus ja työpajojen vetäjien roolit pitää olla tarkkaan mietitty, että koko ajan rullaa eteenpäin. Koska siinä pitää kuitenkin järjestellä ja tehdä jotain asioita ja pitää alustaa jotain, niin täytyy pitää huoli, että koko ajan tapahtuu jotain, että se rullaa eteenpäin.

Onko helppo vai hankala lukea ihmisiä, jotta tietää milloin tarvitaan lisätehtäviä tai milloin ei tarvita tai milloin pitää aktivoida enemmän?

P: On se kyllä ihan helppoa. Kyllä sen näkee, kun ihmiset rupeavat selaamaan kännyköitä tai lähtevät jonnekin muualle tilanteesta.

K: Ja sitten kun käy niin, niiden ryhmätöiden aikana pitää käydä ryhmien luona ja kysellä miten menee ja antaa vähän vinkkiä ja katsoa, mitä he ovat tehneet. Siinä pysyy se touch, touch on tosi tärkeä säilyä. Ei unohda ihmisiä sinne puuhastelemaan.

P: Tuo on tosi hyvä. Ja sen kyllä huomaa, että ihmiset tykkäävät siitä.

K: He tykkäävät, kun heitä kuunnellaan ja heidät huomataan. Kohtaaminen on tosi tärkeää. Kaikki me tykkäämme, kun meidät huomataan.

P: Ja me innostumme heidän ideoista.

Mikä on työpajojen paras puoli? Mikä toimii? (fasilitaattori, osallistuja)

K: Yhdessä tekeminen tietenkin. Se on mahtavaa. Se on kuin orkesterissa soittaisi.

P: Ja se hyvä organisointi ja aikataulutus. Kaikki on mietitty etukäteen ja osataan arvioida. Annetaan selkeästi, esimerkiksi 'tähän on 15 minuuttia aikaa'. Jos tietää vaikka, että tulee joku lisätehtävä, niin tässä on 15 minuuttia + 5 minuuttia, tai jotain, jotta ihmiset tietävät koko ajan milloin heiltä vaaditaan työntekoa. Aktiivinen osallistuminen koko ajan on tärkeää, jotta ihmisten kiinnostus säilyy. Jos on vaikka alustus, jota ihmiset kuuntelevat, niin mielestäni on hyvä teettää heillä jokin tehtävä myös alustuksen aikana.

K: Varsinkin, jos se on pidempi kuin kaksi minuuttia. Niin he eivät lössähdä ajattelemaan jotain vaikka kauppalistoja. Jos siellä pyydetään puheenvuoroja, tai joku puhuu yksin muille, niin on mukana puhujan jutussa, eikä mene itse räpeltämään jotain muuta ja jättämään heitä oman onnensa nojaan. Heitä ei pidä ikinä jättää oman onnensa nojaan. [Fasilitaattori] tukee sitä puhujaa, ja etsii niitä vastauksia. Jos ei kukaan muu kommentoi, tulee [fasilitaattorin] itse kommentoida. Koko ajan pitää hanskassa sitä. Ei jätä niitä yksin.

P: Sellainen aktiivinen juontaja pitää olla.

K: Siinä pitää olla koko ajan läsnä. Se onkin hauska, pitää muistaa toistaa tehtäviä. Koska itse on niin sisällä siinä, ja sanoo heille, että tehdään näistä nyt kolmeeri vaihtoehtoa. Sitten he menevät ryhmiin, ja kysyvät, että mitä nyt pitää tehdä, niin sitten vaan toistaa sitä

[tehtävänantoa].

P: Tai ne [ohjeet] pitää olla printattuna ja näkyvissä koko ajan.

K: Ja vaikka se olisikin siellä seinällä ja lukisi, he [osallistujat] unohtavat silti. Toistaminen. Siksi niiden pitää olla niin selkeitä, kun ei voi mitään monimutkaista toistaa koko ajan.

P: Kolmen sanan tehtävä, korkeintaan viisi.

Mitä työpajassa (jos sitä ajatellaan palveluna) ei saisi muuttaa?

K: Työpajassa kaikki on mahdollista. Siellä voi tehdä mitä vaan. Mutta läsnäoloa ei voi poistaa, eikä sitä selkeyttä.

P: Toisaalta nythän me mietimme Vivin kanssa digitaalisia työpajamenetelmiä, ja juuri se digitaalisuus senkin takia, että on näitä ryhmiä, jotka eivät pysty osallistumaan. Varsinkin asiakkaat tai käyttäjät, tavalliset kaupunkilaiset, jos ajattelee meidän töitä. Siinä onkin se haaste. Millä siinä saa sen aktiivisen vuoropuhelun ja läsnäolon?

K: Ei minun mielestäni kuitenkaan. Jos sitä työpajaksi kutsutaan, se on niin kuin co-creation, yhdessä tekemistä, niin se pitäisi jollakin tavalla todentua siinä.

P: Tai pitäisi olla joku aktiivinen chattipalsta koko ajan mukana.

K: Joku naama siinä koko ajan selostaa, jolta voisi kysyä..

P: Tai muut kommentoivat. Mutta varmaan pitäisi olla joku tietty aika, milloin on se chattipalvelu päällä.

K: Ja kun ihmisillä hairahtuu se tekeminen, tai saattaa hairahtua äkkiäkin, niin kurssi pitäisi pystyä korjaamaan.

P: Tai sitten sen näkymän pitäisi jotenkin muuttua. Se mitä teet, vaikuttaisi siihen, mitä näet. Niin se kiinnostus pysyisi siinä. Tai näkisi jotain - kun on vastannut vaikka kymmeneen kysymykseen - niin näkisi jonkun yhteenvedon. Miten voisi vetää yhteen tai tulkita sen. Kun valitsit näin, niin..

K: Niin se tarkoittaa tätä ja menee tänne suuntaan. Joo, se olisi tosi hyvä. Se olisi vuorovaikutteinen. Ja niin kuin missä tahansa käyttöliittymässä, näet, että kun painat tästä, se laite tai käyttöliittymä ymmärsi, että olet painanut sitä. Eikä tarvitse jäädä ihmettelemään, mitäs tässä seuraavaksi tapahtuu.

P: Ja sitten meillä oli yhden kyselytyökalun käyttöliittymä täällä esittelyssä yksi päivä, missä oli siis visuaalinen käyttöliittymä. Sitä mukaa, kun ihmiset tekivät jotain valintoja, sen aihealueen pallo kasvoi isommaksi, missä oli eniten vastauksia. Näki jo oman vaikutuksen yhteenvedossa. Miten oli yleensä vastattu ja pystyi suurin piirtein muistamaan, mitä oli itse vastannut. Jotenkin se vuorovaikutteisuus ja vaikuttavuuden näkeminen ja ymmärtäminen, että oikeasti vaikutan johonkin asiaan, se pitää olla siinä digitaalisessa [työkalussa] jotenkin mukana. Ja sitten semmoinen kiinnostava grafiikka. Miten se on visualisoitu. Sekin on tosi tärkeätä.

K: Ja siinäkin on se selkeys tärkeätä. Ettei ole monitulkintaisia kuvioita tai että siihen menee aikaa, kun tulkitset sen kuvan tai..

P: Se voisi viestiä enemmän kuin esimerkiksi pelkkiä numeroita. Infografiikkaa. Sellaiset ovat varmaan tämän ajan juttuja, niitä on tulossa. Kuten nyt on yhtäkkiä ollut tämä esittely, josta äsken sanoin [kyselytyökalun käyttöliittymä], Arter. Alkaa tulla noita digitaalisia työkaluja juuri sen takia, että saadaan niitä osallistettua, ketkä eivät pääse paikalle. Jotka on sitten hyviä laajojen käyttäjäryhmien, kansalaisten sisällöissä.

K: Ja saa sitten esimerkiksi eri puolilta maata vastauksia, jos on sellaiseen tarvetta.

P: Monesti palvelumuotoilussa haetaan laadullista aineistoa ja sanotaankin, että pienikin määrä on hyvä. Mutta silti tulee asiakkailta kommentteja, että voidaanko tätä pitää yleisenä mielipiteenä. Tässä on vain 20 ihmistä ollut. Vaikka ne kaikki 20 olisivat olleet sitä mieltä, niin silti olisi hyvä kasvattaa sitä määrää myös laadullisissa [tutkimuksissa]. Ehkä se lisäisi vakuuttavuutta.

Mutta mitä muuta ei saisi ottaa pois? Sekin on hauska työpajoissa, se hypistely, askartelu tai järjestely. Se on paljon kivempaa, kuin että pitäisi kirjoittaa. Kuin jos olisi jokin lomakkeen tyyppinen.

K: Ei siitä pääse syvyyksiin, jos on lomake. Ihmismieleen ja motiiveihin ja tausta-ajatuksiin. Yhdessä tekeminen. Yhteisössähän sitä tehdään. Tavallaan sitä ei saisi ottaa pois. Kuulut johonkin ja olet osa jotakin kun teet sitä.

P: Voi kommentoida ja nähdä muita. Se on toisaalta digitaalisen [menetelmän] vahvuus, että voi nähdä samanaikaisesti, jos on sellainen alusta.

Mikä työpajoissa on hankalaa? Mitä voisi parantaa? (fasilitaattori, osallistuja)

K: Ei siinä ole mitään ikävää! Tai on ikävääkin..

P: Se vaatii positiivisen latauksen vetäjältä. Siihen pitää olla henkisesti valmistautunut. Sinä todellakin annat kaikkesi. Sen päivän jälkeen on ihan poikki. Jos olet jotenkin epävarma, on vaikka uusi aihe, niin kannattaa varmistaa niin, että on kumppani tai kaveri mukana töistä, kenen kanssa teet sitä asiaa, joka hallitsee sen sisällön paremmin kuin sinä, esimerkiksi. Tai jos se ei ole mahdollista, niin pitää olla tosi hyvin valmistautunut ja ottanut selvää, että mikä on se, mihin pystyy antamaan itsestään parhaiten tässä asiassa. Etukäteen oman roolin miettiminen on tosi tärkeitä.

K: Ja sanaston hanksaaminen (hallitseminen), varsinkin jos et ole oman alasi seassa. Sinun pitää tietää, mitä sanoja käytät. Äärimmäisen tärkeitä, kaikki määritteet ja termit. Jos käytät vääriä sanoja, sinua korjataan, ja jos et siltikään korjaa omaa sanastoasi, uskottavuutesi laskee aivan nollaan. Se ei toimi. Perehtyneisyys, valmistautuminen on tosi tärkeitä. Tietenkin voi olla tilanteita, että ihmiset eivät lähde matkaan, mutta siinä kun on suunnitellut työpajan ja vaihtoehdot A ja B ja C ja D, niin kyllä sieltä aina jonkun ratkaisun löytää. He ovat ihmisiä, niin kyllä heillä on joku juttu, josta heitä voi "rapsutella" ja löytää, että kyllä he jostain innostuvat. Ja antaa aikaa. Suomalaiset ovat joskus hitaasti lämpeneviä. Ei tarvitse hermostua. Ne epävarmat sekunnit, jotka itse viettää - 'Apua apua, nyt nämä eivät lähde tähän mukaan, mitä minä nyt keksin?' - ne ovat tosi pitkiä itselle, mutta ei ne ole sille yleisölle pitkiä. Pitää vaan sellainen 'coolius' olla siinä. Jos lähtee epävarmuuden tielle, se on.. Pitää olla uskottava! Pitää olla homma hanskassa. Jos se lähtee käsistä, se on huono juttu.

P: Pitää esittää niin, että tietää mitä pitää tehdä. Fake it 'till you make it. Minä osaan tehdä ja sinä osaat tehdä ja minä tulen kanssasi tekemään, jos et osaa.

K: Positiivinen ja kannustava. Onhan siinä sudenkuoppia, mutta..

P: Se on ehkä vaikeinta, jos ajattelee.. Että saa sen työpajan toimimaan hyvin, vaikka ne ihmiset jättäisi yksin. Jos on liikaa osallistujia työpajassa, se on ongelma.

K: Se on kamalaa. Ei kerkeä.

Mikä määrä yleensä on liikaa?

P: Se riippuu kuinka paljon on meitä juontajia, fasilitaattoreita suhteessa porukkaan. Yhdelle ehkä noin 20 henkeä olisi sopiva.

K: Kolmekymmentäkin voisi olla yhdelle ihan ok. Mutta jos menee viiteenkymmeneen, sitten ei pysty hallitsemaan yksin.

P: Se vaatii niin paljon ihmisten seassa 'minglaamista' [kanssakäymistä]. Tai jos on työpaja, jossa ihmiset kiertävät pisteeltä toiselle, siinäkin on.. Olen ollut työpajassa, jossa haettiin hirveästi tietoa jokaisella eri pisteellä. Meitä oli eri alojen ihmisiä ryhmässä ja yksi ihminen, joka keräsi tietoa. Hän keräsi vain itse kirjoittamalla ylös, ja sanoi, että 'jos te haluatte, te voitte itse kirjoittaa näille post-it lapuille ylös ja laittaa tuonne seinälle'. Ajattelin, että säälin tuota vetäjää, hän huhkii hiki hatussa. Jos meille annetaan se mahdollisuus, ettei tarvitse tehdä mitään, niin me vaan heittelemme hirveästi ideoita emmekä kirjoita. Se oli juuri se työpaja, josta en saanut palautetta. Ihmiset pitää pistää töihin. Ihmisten pitää tuottaa materiaalia työpajassa ja myös jäsentää sitä tuotosta. Sillä tavalla he saavat itselleenkin palkinnon siitä. He oppivat ja saavat myös yhteisen käsityksen, miten asiaa on hyvä kehittää eteenpäin.

Entä osallistujan näkökulma? Mikä hankalaa?

K: Juuri se, jos ollaan epäselviä.

P: Toimeen tarttuminen, kun alkaa tekemään. Auttaa, kun annetaan kiinnostavat välineet millä tehdä.

K: Sellainen määkiminen, ylhäältä alaspäin - sanon sitä määkimiseksi - 'no niin, kaikki nyt yhdessä!' Se on mielestäni ikävää. Ollaan tasavertaisia kaikki toisillemme. Vaikka fasilitaattori vetääkin sitä juttua, hän ei ole missään nimessä osallistujien yläpuolella, eikä opi vähemmän siinä itse kuin ne muutkaan.

P: Ei saa olla opettaja. Eikä myöskään saa sanoa, että jokin ehdotus on huono tai että olisi itse tehnyt paremmin.

K: Ja sitten, jos joskus osallistujilta tulee kommenttia, että eikö voitaisi tehdä toisin - kun joskus on kriittistä yleisöä - niin pitää katsoa, että suostuuko ehdotukseen vai sanooko reippaasti, että on ajatellut näin ja nyt tehdään näin vaikka tuo on hyvä idea. Pitää kuitenkin osata ottaa ohjat. Olet kuitenkin ohjaksissa ja se pomo siinä, mutta tasa-arvon ajatus on hirveän tärkeä siinä. Jos olet osallistujana ja jäät tuuliajolle, et tiedä mitä sinun pitää tehdä, se on ihan kamalaa. Minä lähtisin kotiin siinä vaiheessa. Jos karrikoidaan, ei kiinnosta enää yhtään. Epäselkeys on huono juttu.

P: Kaikki ihan tilojen järjestely ja välineiden selkeys. Jos joku tulee tilaan tekemään, mistä hän tietää mitä hänen pitää tehdä. Se pitää olla tosi hyvin mietitty ja suunniteltu.

K: Pitää olla virvokkeita. Ihmiset eivät saa olla nälässä eikä janossa. Taukoja pitää olla. Kaikki perusasiat.

P: Tehtävien pitää vaihdella, jotta on oikeasti kiinnostava osallistua. Tai tapojen tehdä, tai on erilaisia välineitä.

K: Liikkumista pitää myös olla, ettei vain istuta yhdessä paikassa koko ajan.

Varmaan myös paikalle pääseminen voi olla hankalaa? Tai onko muuta?

P: Yleensä paikat mietitään hyvin osallistujien kannalta.

K: Joskus kuljetetaan jopa, järjestetään kuljetus osallistujille, jotta he pääsevät paikalle.

P: Joskus pidämme näitä myös ostoskeskuksissa tai linja-autoasemilla. Mennään sellaisiin

paikkoihin, minne tiedetään ihmisten olevan helppo päästä. Jos ei ole sellainen, mihin kutsutaan. Toisaalta on hauska, kun esimerkiksi Helsingin kaupunki omistaa hienoja tiloja, joihin ei muuten pääsisi, vaikka kaupungintalolla joku huone. Silloin ihmiset menevät ja osallistuvat työpajaan, koska haluavat päästä käymään paikassa. Joskus kun on kertonut paikan historiasta ihmisille, niin sekin on jo todella kiinnostavaa.

K: Paikalle tulemisesta, rekrytointi on joskus myös hankalaa. Miten saa ne oikeat ihmiset paikalle, se on haaste sinänsä. Mutta tila ja tarjoilu houkuttelee, kahvit ja pullat. Ja voi antaa palkinnon. Nekin ovat hyviä motivaattoreita.

Millaisia palkintoja mahdollisesti annatte?

K: Leffalippuja, suklaata, muistoesineen.

Millainen työpaja olisi ideaalitulanteessa? Kuvittele tulevaisuuden toimivampi (suunnittelu)työpaja.

K: Aika paljon ollaan käyty niitä tässä läpi, mikä on se ideaali. Selkeys, läsnäolo, innostavuus, mukavia tehtäviä, tehdään yhdessä, mukava ilmapiiri, sielu huokaa.

P: Materiaalit valmisteltu etukäteen.

K: Kyllä, se inspiroi, kun on hyvät printit. Osallistujalle tulee hyvä tunne, kun työpaja on valmisteltu ja tehty hyvin. Olet tervetullut, sinua on odotettu ja kaivattu siihen hommaan.

P: Olen ollut yhdessä työpajassa, joka dokumentoitiin tosi hienosti. Jokaisesta osallistujasta otettiin kuva ja hänen roolinsa kerrottiin. Ja se vielä kuvitettiin. Tämä oli kaupungin työpaja. Missä roolissa olet kaupungissa - piirros tästä roolista. Se oli loppuraportissa. Sen oli tehnyt graafikko, joka oli kaupungilla töissä. Hän pystyi panostamaan siihen todella paljon.

K: Tuollainenhan on tosi hieno. Palkintohan voi olla tuollainenkin tavallaan. Bussilippuja ihmiset ovat saaneet, jos on joukkoliikennettä kehitetty.

P: Asiaan liittyen.

K: Kahvi-, pullalippuja..

P: Jos kehitetään joukkoliikennettä, työpajaan tulee siitä kiinnostuneita ihmisiä ja se on heille arvokas. Bussi- tai metrokassi tai joku hauska.

Joku kiinnostavan lisätiedon saaminen. Miten keksisi, mikä on sellainen juttu, mistä ihmiset saavat mielihyvää, ja kokevat, että olipa hyvä että tulín tänne.

K: Jos ajatellaan vaikka jotain rakennusprojektia ja siihen liittyen pidetään työpaja, niin silloinhan on ihan älyttömän kiva, että heille näytetään jotain, mitä ei ehkä julkisuudessa muuten näytetä. Infoa tai valokuvat tai jotain. 'Hei minä näin siitä kohteesta tämän..!' Se on kiva.

P: Ja jos voisi tehdä niin, että näyttäisi [osallistujille] miten osallistuminen on vaikuttanut lopputulokseen.

K: Niin, vaikka jälkeenpäin. Se olisi jopa hienoa! Siinä tulee sellainen olo, että minä pääsin vaikuttamaan.

P: Itse järjestäjän näkökulmasta toivon, että osallistujat ymmärtäisivät isompaa kuvaa asian ympärillä. Monesti ihmiset tulevat jonkun henkilökohtaisen näkökulman kanssa ja he eivät välttämättä ymmärrä miksi ollaan menossa johonkin tiettyyn suuntaan. Siihen vaikuttavat miljoonat eri asiat ja asian vuoksi on tehty hirveästi tutkimuksia ja selvityksiä. Vaikka

esimerkiksi kruunusiltojen työ, siinä on pidetty paljon yleisötilaisuuksia ja ne eivät ole olleet työpajatyyppejä. Mikä olisi ollut kiva mielestäni, koska yleisötilaisuuksissa tulee esiin vain arvostelu. Edelleen kysytään, miksei voi autolla päästä sitä siltaa ajamaan Siltavuoresta keskustaan. Mutta kun itse on nähnyt havainnekuvan siitä, miten koko keskusta jumiutuu, jos sieltä pääsisi kulkemaan autot keskustaan. Se olisi järjetöntä ja kaikille kauheaa. Jos sitä ei ole nähnyt, ja jollakin on vain ehdoton mielipide, että ihan tyhmää, kun ei pääse ajamaan tätä siltaa pitkin autolla. Olisi hyvä, että tulisi mahdollisimman monipuolisesti ja havainnollisesti tietoa siitä asiasta.

K: Ja ihmiset haluavat välillä "öksentä" sen asiansa. Kun he ovat miettineet sitä niin kauan aikaa, vaikka kaksi vuotta sitä mielipidettensä, niin heidän pitää päästä sanomaan se, jotta he voivat keskittyä juttuunsa. Se tieto pitäisi kerätä siinä. Yleensä siellä on joku, joka sanoo "Niin niin, mutta ennen kuin aloitetaan, niin minä sanon tämän!" Minä kirjoitan kaikki ylös, ja sanon, että älyttömän kiva, että tulit tänne ja kaikki on nyt ylhäällä. Niin tämä henkilö pystyy keskittymään siihen juttuun. Ja sitten jos työpajassa tulee jotain tahtotilaa, ja sitä ei pysty toteuttamaan siinä lopullisessa työssä, niin siitäkin pitäisi informoida niille ihmisille, miksi sitä ei tehdä. Ettei se ole näennäistä se vaikuttaminen vaan oikeasti vaikuttaa. Ettei kuulla ihmisiä vain sen takia, että meillä on tämä työpaja ja me olemme asiakaslähtöisiä ja kuitenkin me suunnittelijat itse päätämme miten se menee. Sekin on kovin tärkeää. Jos tekee loppuraportin tai vastaavan, niin siinäkin käy ilmi nämä asiat.

P: He ovat minusta vaikeita, nämä ihmiset jotka haluavat öksentä mielipiteensä. Puheenvuorot saattavat olla loputtomia.

K: Ne saattavat olla loputtomia, mutta ne pitää sitten jotenkin hienosti keskeyttää. Heilläkin on tärkeä tulla kuulluksi. Työpajaan pitää siihenkin varata aikaa.

P: Ja miettiä, ettei se latista työpajan tunnelmaa.

K: Tai miettiä, onko siellä jokin sellainen vaihe, missä saadaan kaikki marmatukset kerättyä, kaikki epäilykset kerättyä. Mutta voi olla, että pitää antaa tuollaisen osallistujan ensin papattaa. Ja keskellä työpajaa joku saattaa ruveta hirmuisen kriittiseksi ja arvostelevaksi, eikä voi väittää vastaanakaan vaan pitää myötäillä ja ymmärtää, että sinä juuri koet asian näin. Mutta ei minulla ole koskaan ollut niin, että viisi ihmistä alkaa maraton-valittamaan.

P: Ehkä siinä on se, että ohjelma on tarkasti mietitty etukäteen, jolloin ei välttämättä ole sitä mahdollisuutta. Pitää mennä eteenpäin.

K: Joskus olen ollut sellaisessakin työpajassa, jossa asiantuntijat rupeavat jaarittelemaan. Yksi on jo sanonut asian, mutta toinen haluaa sanoa juuri saman asian, mutta omilla sanoilla. Silloin vain toivoo, että mennään eteenpäin. Silloin fasilitaattorin pitää ottaa [homma hanksaan] ja sanoa kiitos, hieno homma, mennään eteenpäin. Muutenhan se on loputon suo, kun kaikki sanovat saman asian omilla sanoilla ja kaikki haluavat päästä ääneen.

P: Siinä on toisaalta hyvä se aikataulut. Jos on joku aineisto ja ryhmällä on viisi minuuttia aikaa esitellä se, niin se toimii kyllä aika hyvin. Kaikki arvostavat sitä, että pysytään aikataulussa. Päästään kotiin silloin, kun on luvattu.

K: Se on muuten tärkeää - varsinkin jos senioreiden kanssa tekee töitä - kun on se tietty aikaraja, vaikka viisi minuuttia, että miten sen ilmaisee, että aika on loppu. Mikään pirikello se ei voi olla, joka keskeyttää tökerösti. Kun ihmisillä on ajatus kesken, niin pitää se ajatus saada läpi ja sanottua. Joku kaveri vaikka takana näyttää, että nyt aika on loppu, etkä pistä kelloa pirraamaan. Se on vähän sellainen.. No ehkä jossain nopeassa. Olen sellaisessakin pajassa ollut, missä se kello pirrasi. Se on ehkä hallinnan puutteen merkki, jos et pysty lukemaan kännykästä tai jostain, koska se aika on loppu vaan pitää oikeasti pirrata joku laite.

Siinäkin pitää olla yleisöystävällinen tai ihmisystävällinen millä tavalla sen katkaisee.

P: Siihenkin niin paljon auttaa se, että on kokemusta. Tietää, minkä verran johonkin asiaan menee, paljonko tarvitaan. Se kokemus toimii aika hyvin. Jos on se noin viisi minuuttia, on mitoittanut sen väljästi, jolloin ei haittaa, että joku puhuu vähän pidempään ja venyttää sen kahdeksaan minuuttiin.

K: Sitten voi kirittää jostain toisesta kohtaa.

P: Ja kun ei ole tehnyt liian tiukkaa aikataulua. Pitää vähän olla joustoa, että pystyy pelaamaan sillä käytännössä.

Miten tarpeelliseksi koet digitaalisen työpaja-alustan?

P: Kyllä sille on tarvetta, kun halutaan isompi määrä ihmisiä tavoittaa. Ja erityisesti sellaisia, jotka ovat työelämässä muualla kuin juuri sitä asiaa tekemässä. Me olemme paljon tehneet kaupunkihankkeita, joissa virkamiehet ja sidosryhmät tulevat oman työpäivänsä puitteissa osallistumaan. Mutta sitten kun pitää olla vaikka joku kauppias, yrittäjä - ei hän pääse milloinkaan paikalle. Hän ei pääse päivän aikana eikä illalla, kun tekee pitkiä päiviä. Ja sitten on muitakin asioita hoidettavana. Tai sitten heistä pääsee niin pieni murto-osa, että olisi ihana saada enemmän ihmisiä paikalle. Ja sitten ihan kaikki me, jotka olemme "taviksia" asioissa. Harva jaksaa lähteä työpäivän jälkeen, ellei sitten ole fanaattinen harrastaja tai asian kannattaja. Tai sitten vaikka nyt kun on ollut bussien reittiuudistuksia kun on tullut metro, ja ihmiset ovat huolissaan, että bussiyhteydet häviävät, he eivät tiedä mitä tapahtuu. Eli huolen takia osallistutaan. Mutta että olisi oikeasti kiinnostunut ja haluaisi vaikuttaa asioihin. Joku digitaalinen alusta, jonka avulla pystyisi osallistumaan ja myös seuraamaan tilannetta olisi hyvä.

K: Ja jos se olisi vielä sellainen, että se toivottaisi tervetulleeksi. Tulisi tervetullut olo, kun aukaiset sen. He ovat odottaneet minua ja ovat iloisia, kun annan tähän panokseni.

P: Ja se on tosi selkeää se osallistuminen.

K: Käyttäjää ei saa joutua epävarmuuden valtaan. Hän on koko ajan varman päällä. Hän koko ajan tietää, mitä on tehnyt ja järjestelmä responssaa (vastaa) siihen, mitä hän on itse tehnyt. Sellainen vuorovaikutteinen.

P: Vuorovaikutteinen ja mahdollisimman napakka ja lyhyt.

K: Joo ei mitään kaksi ja puoli tuntia istumista.

Mitä vaatimuksia digitaaliselle työpaja-alustalle olisi?

K: Varmaan aika joustava pohja tulisi olla, että on vaihtoehtoja toteutukselle.

P: Eikä mitään erillistä salasanan luomista. Se on ihan kauheaa. Ja jos se on mahdollista eikä liian vaikeaa, niin sellainen mihin voi palata. Voi jättää kesken ja se ei häviä mihinkään, jos pitääkin yhtäkkiä mennä tekemään jotain muuta.

K: Se olisi hyvä. Tai jos ei vaan suju, niin voisi palata myöhemmin.

P: Jos alkaa bussimatkalla tekemään ja sitten saapuukin pysäkillä ja se tekeminen keskeytyy.

K: Ja sitten pitäisi aloittaa ihan alusta. Se olisi kamalaa. Joo, se olisi tosi hyvä ominaisuus.

P: Ja ettei yritä tehdä siitä liian vaikeata. Mahdollisimman selkeää ja yksi, kaksi, kolme -periaatteella.

K: Ja olisiko sekin kiva, kuten monissa kyselyissä on, että pystyy näkemään kuinka pitkällä on. Kuinka paljon on jäljellä.

P: Niin, että näkee missä vaiheessa on.

K: Voi arvioida, kauanko vielä menee. Sitten siinä pitäisi lukea otsikko jossain, mitä siinä ollaan tekemässä. Kun jotenkin ajatus aina harhailee. Ikään kuin työpajassa on aina esillä, miksi ollaan täällä, niin siellä lukisi myös, mikä se oli se aihe. Koko ajan lukisi siellä. Ihmisillä on niin paljon päässä kaikkea. Intensiteetti säilyisi ja muistaisi, mitä ollaan tekemässä.

P: Varmaan se visuaalisuus olisi myös tosi tärkeää. Aiheen voisi kuvittaa jotenkin, kuvilla tai grafiikalla. Silloin inspiroituu enemmän tai kiinnostuu vastaamaan, kun näkee sitä asiaa.

Tulisiko olla vaihtoehtoja, että työpajaa voisi toteuttaa fyysisessä ympäristössä, mutta kännykässä äppi tai tietokone tukena tai sitten kokonaan etänä omalla ajalla?

K: Tai sitten osa on läsnä ja osa etäyhteydellä, sekin voisi olla aika hauska.

P: Meillä on se Mentimeter, mitä on käytetty täällä sisäisissä. Siihen saa numerokoodin, jolla liittyy aina siihen kyseiseen tilaisuuteen, ja sitten voi äänestää tai antaa mielipiteitä, peukkuja tai muita symboleita asialle, josta ollaan juuri puhumassa. Siellä voi reagoida asian kulkiessa. Ja voi äänestää.

Mitä toivoisit digitaaliselta työpajalta?

K: Siitähän pitäisi järjestäjälle olla jotain hyötyä ja apua ja jeesiä. Se olisi kiva. Ettei se vaikeuttaisi sitä suunnittelua vaan helpottaisi. Siinä on aikamoinen työ siinä työpajan suunnittelemisessa. Joku semmoinen ajatus, ettei se ole ainakaan hankalampaa kuin live-työpajan suunnittelu.

P: Sitä on helppo käyttää, sekä tuottaa sisältöä että osallistua.

K: Tulokset ovat helppolukuisia, ne automatisoituu. Tuleeko sinne jotain graafeja tai jotain muuta, mitä voi käyttää sinänsä tai muodostaa omanlaisia kuvioita. Mitä ne tarkoittavatkaan, missä määrin on vastattu johonkin. Ne vastaukset saisi yhteen.

P: Jotain arvoasteikkoa, se voisi vetää yhteen automaattisesti. Tai jos on jotain tiettyjä piirteitä, joita valitaan, ne menisivät sitten..

K: Bling, bling! Ne menisivät omiin koloihinsa. Se olisi tosi hauska.

P: Selkeys, visuaalisuus, se näyttää kiinnostavalta, sitä on helppo käyttää. Ja sitä on kaikkien helppo käyttää. Lähinnä nämä meidän seniorit on ehkä se haastavin ryhmä. He voivat jopa vähän pelätä, että 'apua, painanko jotain väärää nappia'. Pitää olla tosi selkeä. Vihreätä ja punaista, oikein ja väärin.

K: Sellaisilla perus-, kaikkien tuntemilla symboleilla on hyvä pelata. Ei tarvitse lähteä kikkailemaan.

P: Ei tarvitse miettiä kaikkea uusiksi. Se on kaikkein varmintä.

K: Tarpeeksi iso fontti ja kontrastit, jotta pystyy lukemaan sitä.

P: Ja kuittaus, että tämä on nyt tehty. Kiitos ja vastasit kaikkiin.

K: Kiitos ja tämä lähetettiin eteenpäin. Ei tarvitse jäädä ihmettelemään, että painoi nappia, mutta vaikuttiko se mihinkään. Se on tosi tosi tärkeää meille kaikille käyttäjille. Katsoin kun Ilta-Sanomissa oli tällainen, että valepoliisit ovat soittaneet ihmisille nettipankin salasanoihin liittyen. Siinä oli tällainen, että miten kannattaa toimia. Siinä oli video, ja siinä videolla on maisema taustalla ja eri värisillä fonteilla se teksti. Ja minullakin oli tosi vaikea lukea sitä. Ja kaiken lisäksi se video on tarkoitettu ikäihmisille, että kun niille soittaa joku ja sanoo olen poliisista päivää, etteivät he antaisi salasanojaan. Meinasin kyllä ottaa yhteyttä, mutta hillitsin itseni. Visuaalinen selkeys ja luettavuus on äärimmäisen tärkeää. Eihän se viesti mene muuten mitenkään perille. Eikä kukaan jaksa ruveta tihrustamaan tekstiä, josta eivät saa selvää.

P: Ja kun antaa jotain ohjetta, sen on oltava yksi lause. Oikeasti. Senkin voi ymmärtää monella tavalla. Jos on uusi ryhmä tai vähän vieraampia ihmisiä, keiden kanssa alkaa tekemään jotain ryhmätyötä, niin aihe on vähän uusi tai ainakin tehtävänanto on uudenlainen. Ja minun pitää kohdata se asia ja esittäytyä. Minkä alan ihmisiä täällä on ja kenen kanssa olen täällä tekemässä. Niin unohdan ihan varmasti sen selkeänkin tehtävänannon. Ja pitää kaikkien kanssa yhdessä puhua ääneen ja aukaista se tilanne.

K: Minäkin olin kerran sellaisessa työpajassa, jossa ei tunnettu ketään. Siinä oli kolme muuta ja minä siinä samassa pöydässä. Ja oli muita ryhmiä. Siinä piti ruveta heti.. Ei ollut mitään lämmittelyitä eikä muuta. Ihan vaan oman aktiivisuuden pohjalta esittäydyttiin siinä muille. Siinä piti ruveta villisti ideoimaan. Siinähan ihmiset jäykistyvät. Minähän ajattelin, että meni syteen tai saveen, minä esitän oman hullun ideani. Siitä piti toisten jatkaa. Mutta että se olisi sellainen, että tuntisit olosi turvalliseksi. Jos nyt kirjoitat sinne jonkun idean, niin siinä on luottamuksen piiri. Se sivusto vakuuttaa, että jos kirjoitat sinne jotain, et ainakaan joudu naurunalaiseksi. Miten sen sitten toteuttaa, en tiedä, mutta sen pitäisi aina tuoda ihmisille sellainen varmuus. Niillä on hyvä olla siinä. Se oli huonosti järjestetty se työpaja, jossa olin. Mutta kyllähän se lähtee liikkeelle kun joku vaan aloittaa sen.

P: Toisaalta nettihommassa, jos ei kukaan.. Tai se mielikuvitus pitää saada liikkeelle jotenkin. Tuollaisessa ryhmässä joku aloittaa. Mutta kun olet yksin tekemässä, niin se rakenne pitää osata rakentaa niin, että se on.. Että kiinnostus herää ja alkaa mielikuvitus laukkaamaan, jos kysytään uusia ideoita.

K: Ja jos kuvia käytetään niin.. Käytin kerran - kun piti Hyde Park:ia ideoida - käytin Hyde Park kuvaa, missä tyyppi puhuu megafoniin. Vähän huonosti ihmiset innostuivat tai saivat ideoita aikaan. Kysyin, että mitä vaikeuksia teillä tässä oli. 'No me jäätiin jumiin tuohon kuvaan, kun se kuvaa tuota Hyde Park:ia'. Se Hyde Park oli yläotsikko, ja siinä oli ajatus. Mutta sen kuvan olisi pitänyt olla jotain ihan muuta kuin Hyde Park.

P: Tai nimen olisi pitänyt olla jotain ihan muuta.

K: Ne eivät voi olla samaa. Silloin ihmiset rupeavat vain sitä miettimään. Kuvan on parempi olla jotain sellaista, mikä virittää ajatukset.

P: Nimenomaan. Ei saa olla liian konkreettisia. Ei niin, että se pitäisi olla tämä tai tämä vaihtoehto siinä kuvassa vaan tulppaani tai villasukka, jolloin tulee jotain ihan muuta.

K: Ihmisillä on kauhea pelko, että he vastaavat väärin. 'Jos tässä on ajateltu vaan tätä Hyde Park:ia niin en kehtaa mitään muuta ehdottaa'. Sen pitäisi inspiroida.

P: Tai 'apua, en ole koskaan käynyt siellä'.

Eli pitää saada ihmisille tunne, että kaikki vastaukset, kaikki ideat ovat tervetulleita?

K: Juuri niin. Ei ole tyhmiä ideoita tai tyhmiä ajatuksia.

P: Ja juuri ehkä tuo, kaikissa työpajoissa on tärkeää, että ei saa johdattaa tiettyihin ratkaisuihin. Tiettyyn polkuun voi johdattaa, kuten turvallisuuteen tai vastaavaa, mutta ei mitään suoria, että juuri tämä pitäisi toteuttaa..

K: On jännä, jos ihmiset ovat lukossa, jos vaikka joku ryhmä on lukossa, ja heitä rupeaa ohjeistamaan johonkin suuntaan, niin silloin he helposti tarttuvat juuri siihen suuntaan. Se on sellaista turvallisuuden hakuista. Siinä ei ole sitten tarpeeksi irti reaalia maailmasta.

P: Käytän monesti sitä, että haastattelen, keitä he ovat ja mitä he tekevät, mitä he ovat tehneet jossain toisessa kohtaa vastaavan asian kanssa. Sekään ei yhtään haittaa, vaikka lähtee vanhoista kokemuksistaan liikkeelle. Jos joku ajattelee, ettei keksi mitään uutta. Ihan hyvin se voi pohjautua siihen. Jos ajattelee, että tätä voisi parantaa, on nähnyt maailmalla jotain vastaavaa, mutta kiinnostavammin tai paremmin tehdyn, niin se on ihan ok sanoa niitä ideoita.

K: Yksikin tyyppi oli ihan "paiseissa", ja kysyin, että mikä nyt on. 'No kun minulla oli tämä idea jo viime viikolla, niin voinko käyttää tätä samaa ideaa?' Sanoin, että voit, se on juuri hyvä idea! Ihmisille saattaa jäädä hassuja kieltoja mieleen. Heitä pitää rohkaista silloin.

P: Niin kuin että pitäisi aina keksiä joku ihan uusi idea.

K: Niin, vaikka voi hyvin jalostaa sitä ideaa, minkä on saanut. Vaikka siinä on ollut eri ihmiset ideoimassa ja nyt hän itse jatkaisi sitä, niin ihan oikeasti, varastaminen ja lainaaminen on aina hyvästä.

P: Ydinjuttu on se, mikä lähtee rullaamaan ideana eteenpäin, mistä muutkin innostuvat, jos on ryhmättyö [kyseessä].

K: Ihan mikä tahansa, kun se lähtee rullaamaan eteenpäin, niin aina voi syntyä kaikkea uutta. Heidänhän ei tarvitse huolehtia siitä, mikä se lopputulos on. Sehän ei ole heidän ongelma. Vaikka he voivat visioida kaikenlaista lopputulosta, mutta heidän ei tarvitse huolehtia siitä toteutuksesta ja siitä otetaanko tämä ja missä muodossa työn alle.

P: Puhutaan aika luovista työpajoista. Voi olla aika hyvin rajattujakin aiheita. Niissä pitää olla hyvin valmisteltu materiaali.

K: Niissä työestetään jo aihetta. Se ei ehkä ole ideointityöpaja sinänsä, vaan.. No voi se olla ideointityöpaja.

P: Jäsentelyä ja valintojen tekoa.

K: Niin, sitä mahdollisuuksien rajaamista.

P: Näihin vaikka Budjetoi puisto -tyyppisiin.. Asukaspuisto esimerkiksi. Ihmisillä on hirveästi haluja mitä he haluaisivat, että siellä on. Voi olla, että on oikea budjetti, mutta sitten voi tehdä leikkirahan. Meillä on vaikka 100 pellepistettä, joita voi käyttää, ja tämä maksaa 50 ja tämä 10 ja tämä 20 ja niin edelleen. Mitä tästä valikoimasta te haluatte näillä teidän sadalla pellerahalla tehdä? Ne ovat tosi toimivia.

K: Siinä tulee tavallaan konkreettisesti se - ei luennoiden ilmi - vaan kokemuksen kautta ilmi, että sitä rahaa ei vain ole ylenmääräisesti. Siinä on se reaalia maailma.

P: Ja ihmiset ovat niissä kaikissa olleet tosi tyytyväisiä, että ovat saaneet vaikuttaa siihen. Vaikka onkin rajoitteet. Ihmiset tykkäävät rajoitteistakin, luulen.

K: Niin tykkävätkin. Sehän on ihan hirveää, jos tehtävänä on ideoida mitä tahansa maailmassa on mahdollista. Sekin lyö lukkoon.

P: Tuollaisia digitaalisia työkaluja tarvitsisi hyvin monenlaiseenkin työpajatarkoitukseen, vaihtelevasti.

K: Siellähän voisi olla kaikkia pohjia. Jos ajatellaan, että kehitetään vaikka asiakasprofiilia ja validoidaan jotain konseptia, niin olisi valmiita pohjia, mihin niitä voisi sitten heittää nelikenttään. Nelikentän arvoja voi muuttaa. Sellaisia työkalupohjia siellä voisi olla.

P: Nelikenttiä, tai sitten miinus-plus-janoja.

K: Ja konseptikortteja voisi olla. Tai kontaktipistekortteja. Voisi lisätä kontaktipisteitä. Ne voisi olla kivoja.

P: Sekin olisi hauska, että ne voisi brändätä ne alustat. Vaikka se nelikenttä, silläkin olisi oma nimensä. Kaikki tietävät, mikä se on, mutta se on nyt tämä millä tehdään. Ja jos on tuollainen nelikenttä tai asteikko, ne voisivat olla myös visuaalisia tai numeerisia. Kuin määrällisiä. [Voi] laittaa niitä laatuasioita sinne.

Muita kommentteja?

P: Mietin sitä, että olisi hauska tehdä joku kaupunginosabrändityö tällaisella digitaalisella työkalulla. Jos vaikka.. No Hernesaareen - me ei tehty sitä - kuka sen teki, Hernesaaren brändi.. Siinä oli tottakai merellistä, laitureita ja luonnonkiviä, rantakiviä ja tämmöistä kaikkea, purjehdusta, sitä visuaalista maailmaa. Jos voisi oikeasti konkretisoida sitä, että mitä se oikeasti tarkoittaisi. Mitä ihmiset haluaisivat tai missä he haluaisivat viettää aikaa, millaisessa paikassa.

K: Ja mikä se merkitys on. Kun kuitenkin kuivalla maalla ollaan. Pitäisikö se olla ponttoonien päällä koko asuinalue, niin että vähän keinuu aina kun tuulee.

P: Niin juuri, kuinka moni haluaisi. Meidän haasteena on se kanssa, että miten me saamme vielä enemmän näitä.. Helsingin kaupunginkin strategiassa on vuorovaikutuksen lisääminen, jatkuva tekeminen yhdessä kaikkien kaupunkilaisten kanssa. Se, että näistä saadaan niin hyviä..

K: Sellainen normaaliin tekemiseen sisällyttäminen. Olisi ihan mahtavaa, jos voisi päättää, että osallistutaan noin. Kiva suomalaisuudelle sopiva juttu olisi se, että voisi säilyttää kasvonsa. Ettei ole mikään aktiivihiiri, joka menee joka tapahtumaan, joka järjestetään syömään pullaa ja kahvia.

P: Tai voi sanoa jonkun mielipiteensä ilman, että kaikki muut teilaavat sen siellä. Jossain somessa.

K: Juuri näin. Voi olla osallistuva, mutta ei tarvitse olla niin.. Ei tarvitse niin näkyvästi tehdä sitä. Saa säilyttää kasvonsa.

P: Varmaan siis nimettömyys [olisi hyvä]. Ja juuri tuo, että voi osallistua ja sillä on oikeasti joku vaikutus.

K: Tosi tärkeää. Ettei se vaan ole näennäistä.

P: Tavallaan se on myöskin ohjeiden, taustan sanoittamista ja kirjoittamista. Minkälaisiin asioihin on hyvä - tai minkälaisilla kysymyksillä ja sisällöillä kerätä sitä tietoa.

K: Se on kuitenkin oleellista siinä.

P: Se on oleellista. Se ei ole vain huvikseen kyselemistä.

K: Sen pitää olla relevanttia, mitä siitä saadaan.

P: Se on ehkä koulutuksessakin sillä tavalla.. Se on niin vapaata ja ideoivaa aina mitä muotoilun koulutuksessa tehdään. Steppi siihen realismiin, tai sellaisen suuren yhteisen viisauden keksiminen on aina.. Siinä kun tehdään asiaa eteenpäin, niin mikä on se yhteissuunnittelun paras hyödyntäminen. Silloin kun tekee omaa ihanan sopivan pienen kokoista projektia, sen pystyy alusta loppuun tekemään niiden ihmisten kanssa, silloin se sujuu juuri näin. Mutta joissain isommissa, vaikka kaupunkibulevardi tai vastaava, se on monien vuosien hanke, miten se vuorovaikutus näkyisi siinä.

K: Tai lasten liikunnallisuuden kehittäminen opetussuunnitelmassa - järjettömän suuri duuni ja järjettömän paljon sidosryhmiä. Opetussuunnitelmat ja lasten ja vanhempien erityistarpeita ja alueellisia eroja.

P: Jos se voisi olla koko ajan siinä rinnalla, vuorovaikutusprosessi.

K: Joka vaiheessa ikään kuin. Siinä on niin paljon sellaisia aspekteja, mitä pitää ottaa huomioon. Jos tuollainen olisi juuri niin, että se tukisi sitä järjestävän tahon elämää, niin sehän olisi aivan mahtavaa.

P: Niin, että se olisi pitkäaikainen. Se kulkisi koko ajan rinnalla. Tässä meillä on kaikille haastetta. Mutta se on varmaan sellainen.. Aiheeseen pureutuminen.. Seuraavan luennon aihe. Kun itse keksisi sen.

K: Jos sen pystyisi jotenkin strukturoimaan tai auttamaan siinä strukturoinnissa, tuollaisissa monimutkaisissa caseissa, niin olisihan se nyt ihan mahtavaa. Ja siihen voisi jo alun perin suunnitella, että tämä vuosi, ensi vuosi, kolmas vuosi.. Ja sitten muokata niitä.

P: Ja sitten se jatkuva tulosten seuranta, että nämä on muuttunut tähän suuntaan ja nämä näin. Ja ihmisten arvot muuttuvat joissain asioissa.

K: Ja jos vaikka lainsäädäntö muuttuu, niin tässä tuli tämmöinen..

P: Suunnitteluohjeet muuttuvat.

K: Tai ihmismäärä kasvoi tai pieneni.

P: Tai tulee lisää tietoa tai teknologiaa tai niin edelleen.

Eli sille olisi tarvetta olla aika pitkäaikainen?

K: Joo, se olisi ihan mahtavaa, jos se olisi monen vuoden.. Siinä olisi sellainenkin mahdollisuus.

Sen olisi hyvä olla aika monipuolinen ilmeisesti? Pystyy olla sekä etänä että läsnä ja voi valita erilaisia menetelmiä mitä käyttää. Onko siinä joku kysely vai nelikenttä ja kuinka pitkäaikainen se on.. Paljon vaihtoehtoja?

P: Niin, miten sitä pystyy seuraamaan. Toisaalta tosi yksinkertainen, perus.

K: Joo, mutta tavallaan se hahmotus olisi sellainen..

P: Monikäyttöisyys.

K: Ne tehtävät eivät olisi kyselyjä, vaan tehtäviä, joihin osallistutaan, joihin annetaan se oma panos muuten kuin vastaamalla kysymykseen. [Niin, että siitä saisi enemmän laadullisen.] Tai vastataanhan siinäkin kysymykseen toki, mutta ei vaan.. Se ei ole kysely, vaan se on työstö.

Millaisia kysymysten tulee olla, jotta se ei ole kysely? Tai millainen on tämä

työstö, jotta siitä tulee laadullinen?

K: Siihen tulee osallistujan panos jollakin tavalla, joko kuvin tai sanoin tai ryhmäkeskusteluin saa sen vastauksen annettua. Kysely, monivalintakysely tai vastaava, sehän ei kerro mitään. Se kertoo ehkä senhetkisen tilanteen, mutta siinä voi vastata mitä vaan.

P: Se ei kerro taustasta tai kokonaisuudesta.

K: Eikä motivaatiostan eikä piilotetuista toiveista eikä mistään. Sitä vaan napsuttelee: 'Ostaisitko Ferrarin? Ostaisin. Kävisitkö Alepassa? Kävisin.' Kun osallistut ja annat panosta, sieltä rivien välistä löytyy juttua. Kirjoittamalla ja kuvittamalla ja valitsemalla.

P: Varmaan eri tavalla tulee kysyä, kuten 'Millainen?'.

K: Niin, adjektiivien keräämisellä ja.. Ja eri tehtävillä, kuten 'Yhdistele. Liitä. Erottele..'. Sellaisilla voisi saada sitä. Adjektiivitkin ovat hyviä.

P: Ne toimivat hyvin, kysymyksissä siis.

K: Adjektiivit kertovat tosi paljon. Merellinen, klassinen, maanläheinen. Nehän ovat kaikki ihan eri asioita.

P: Niin ja jos niihin liittyy kuva. Se kertoo vielä enemmän. Ja ovatko kuvat valmiiksi annettuja, vai voiko itse laittaa minkä tahansa kuvan sieltä omista kuvista tai netistä haettuna. Ja tietysti jos ne ovat nettikuvia, mitä käyttää, sen pitää olla sellaista, mitä ei julkaista missään. Sitä saa käyttää työstömateriaalina, mikä on tosi arvokasta. Voi ottaa juuri sen kuvan, mikä inspiroi, tai mikä kuvastaa sitä, mitä juuri haluaa. Netistä kumminkin löytää niin paljon kuvia niin nopeasti ja helposti. Se olisi se, mitä voisi käyttää työstöön, työmateriaalina.

Tässä on ollut hyviä juttuja, mitä ollaan mietitty. Voitaisiin jatkossa hyödyntää näitä meidän työssä. Kuten se, miten se voisi olla alusta loppuun pitkä prosessi ja sen seuranta. Se on tosi kiinnostavaa, kun on joku tosi pitkä projekti, ja on tehty siitä vaikka jana: miten aloitettiin ja mitä tehtiin ja mitä vaiheita on ollut missäkin. Se oli projekti, joka kesti kolme vuotta. Oli ihana kaikille osallistujille. He sanoivat, että oli mahtavaa, kun olimme tehneet tällaisen. Tulee muisteltua, että näin tämä meni. Tuollaiset vaiheet johtivat tähän ja.. Sellaiset on tosi hyviä.

K: Tuo liittyy sekä siihen selkeyteen että viestinnän avoimuuteen. Kertauskin on viestinnän avoimuutta, kun eivät ihmiset enää muista. Tehtävänantojen kertaaminen on hyvä, mutta pidemmältä ajalta kertaaminen mitä ollaankaan tehty, se on sitä viestintää. Sekin tuo selkeyttä siihen tehtävään.

P: Kaiken alkuperäiseen kysymykseen vastaamiseen ja ollaanko ne tavoitteet saavutettu. Ja miksi on muuttunut, jos on muuttunut jossain vaiheessa ja.. Mitkä asiat ovat vaikuttaneet. Sellaiset pitäisi pystyä tekemään joka projektissa aina.

K: Tietää missä mennään. Nyt, ja mitä on ennen tapahtunut ja mitä tulee tapahtumaan. Tai mihin päin ollaan menossa. Sitähän ei koskaan tiedä, mitä tulee tapahtumaan, mutta suunnan voi [tietää].

P: Mitä päätöksiä voi tehdä. Toteutuspäätöksiä.

Haastattelu **Eero Miettinen 7.3.2018**

Kysymykset:

Asema? (Mikäli se liittyy oleellisesti työpajoihin)

Melkein koko ammatillisen uran ajan - jopa ennen. Silloin kun opiskelin tässä koulussa, kyllä meille opetettiin erilaisia yhdessä tekemisen muotoja. Oliko ne työpajoja tai workshoppeja tai aivoriihiä tai miksikä niitä kulloinkin kutsuttiin, mutta jo minun aikana 70-luvulla niitä ryhmätyömuotoja ja tapoja opetettiin ja nimenomaan rohkaistiin käyttämään. Ja kyllä minä olen käyttänyt niitä ammattiurallani, aina pitänyt sitä tärkeänä työskentelymuotona.

Kuinka monesta työpajasta kokemusta? Montako vuotta työskennellyt työpajojen parissa?

Minä olen ollut tässä koulussa.. Aloitin -73 opiskelemaan, joten sanotaan vaikka 45 vuotta.

Oletko osallistunut työpajaan/workshoppiin järjestäjänä/fasilitaattorina vai osallistujana?

Molempina.

Millaisia nämä työpajat ovat olleet? Suunnittelutyöpajoja?

Ehkä niiden tärkein ominaisuus on ollut se, että ongelma on yhteinen ja briiffi on yhteinen, ja sitten kun siellä on useita ihmisiä, jotka vielä edustaa erilaisia tulokulmia siihen ongelmaan, ja nämä ihmiset tekevät yhtä aikaa töitä sen ongelman ympärillä, niin se on hedelmällistä ja se synnyttää jatkuvasti uusia ideoita. Spin-offeiksi niitä sanotaan kai. Kun luodaan hedelmällinen yhteisö, vaikka se on lyhytaikainenkin, niin se voi olla erittäin tehokas. Siinä on sitten aika paljon erilaisia tekijöitä. Jos se on liian iso operaatio, siellä on liikaa ihmisiä, sen manageeraukseen, moderoimiseen menee enemmän aikaa ja vaivaa ja tehoja kuin itse asian käsittelemiseen ja ratkaisemiseen. Se on yksi ongelma. Ja sitten joskus voi sattua niinkin, että onnistutaan tuomaan vääränlaisia ihmisiä yhteen. Siitä ei sitten välttämättä synny yhtään mitään. Mutta ehkä mä sitten oon kuitenkin sitä mieltä, että aina siitä jotain syntyy. Se on sitten taas oma asiansa, että näiden työpajojen tulokset - miten ne vedetään yhteen. Miten ne dokumentoidaan, miten ne vedetään yhteen, miten ne käsitellään, ja minkälaisia johtopäätöksiä niistä tehdään. Se on tietysti yhtä olennaista kuin se työpaja itse. Ehkä suurimmaksi osaksi [ovat olleet suunnittelu/ideointityöpajoja], nimenomaan sellaisia, että pyritään saamaan ideoita mahdollisimman laajalta kentältä. Ja sitten yhdistelemään niitä, ja niistä poikimaan uusia ideoita, joista sitten jo sen workshopin aikana voi jalostua sellaisia ideoita, jotka tuntuu niin vahvoilta, että niitä kannattaa viedä eteenpäin. Mutta sitten systemaattinen analysointi sen jälkeen ja johtopäätösten teko - mitkä ideat on potentiaalisia ja mistä syystä. Se on tosi tärkeä tehdä.

Millaisia kokemuksia sinulla on työpajatyöskentelystä? (esim. tunnelma, tempo?)

Mun mielestä hyvin tärkeä osa on se, että tunnelman pitää olla innostunut ja vapaa. Hyvin usein tehdään sellaista virhettä, että kiireiset ihmiset - niille sanotaan että katsokaa kalenterista, sovitaan yhteinen aika, vaikka joku kaksi tuntia. Ja ne ihmiset tulevat omien kiireidensä keskeltä sinne, ajattelee niitä omia asioitaan, ja sitten kahden tunnin kuluttua ne lähtevät pois. Ja se ei välttämättä ole kovin hedelmällinen tapa. Olisi hyvin tärkeää saada ihmiset irrotettua heidän päivittäisestä työstään tai päivittäisistä askareistaan. Mutta kuitenkin sillä lailla, että he eivät pane aivoja narikkaan, vaan he tulevat sitten aivojen ja luovuuden kanssa niihin työpajoihin mukaan. Aika hedelmällistä on viedä ihmiset normaalin työympäristön ulkopuolelle, se voi olla joku kurssikeskus tai joku joka on jollain lailla sellainen, että ihmiset kokevat saavansa jotain muutakin ja vapautuvansa normaalista ympäristöstä. On kyllä tärkeää pystyä luomaan edullinen ilmapiiri työpajaan.

Miten tällainen ilmapiiri luodaan?

Joskus se [edullinen ilmapiiri] luodaan ihan sillä paikalla, sillä voi olla iso vaikutus. Ruoalla, tarjoamisilla voi olla iso vaikutus. Joskus voidaan aloittaa hyvin inspiroivalla luennoilla tai esityksellä, eli kutsutaan joku vieraileva luennoitsija tai tähti, joku kuten Esa Saarinen -tyyppinen ihminen, jotka on erittäin taitavia buustaamaan luovuutta, kiihdyttämään luovuutta ihmisissä. Nämä ovat ihan hyviä konsteja. Tietysti myös se, että on kunnolliset työvälineet työpajan harjoittamiseen, tekemiseen on riittävät välineet. Joskus se voi olla vaan fläppitauluja ja huopakyniä, joskus se voi olla hirveän paljon enemmän. Sinne voidaan tuoda ihan muovailuvahaa, legopalikoista alkaen voi aloittaa, mutta voi olla paljon sofistikoituneempia välineitä, millä sitten työskennellään.

Mikä on työpajojen paras puoli? Mikä toimii? (fasilitaattori, osallistuja)

Ehkä pitää tehdä selväksi se, että kun sellainen järjestetään, niin kaikki ovat asian omistajia. Ihmiset eivät ole vain pelkästään antamassa, vaan he ovat myös saamassa sieltä. Ja minä pidän kaikista rikastuttavimpana asiana nimenomaan sitä ajatusten vaihtoa. Kuulee miten muut ihmiset ymmärtää ja käsittelee sen saman asian, mitä itse käsittelee. Joskus se on suorastaan hätkähdyttävää, kuinka erilaisia ne lähestymistavat on. Se on suuri rikkaus nimenomaan. Voi hyvinkin lyhyessä ajassa oppia ymmärtämään, miten toiset ihmiset ajattelee jostakin asiasta. Sitä kautta saadaan taas rikkaampi valikoima vaihtoehtoja, joita lähdetään sitten käsittelemään eteenpäin.

Mikä työpajoissa on hankalaa? Mitä voisi parantaa? (fasilitaattori, osallistuja)

Työpajoissa voi olla hankalaa se, että niitä on yhtäkkiä liikaa. Se usein korreloi organisaation kokoon. Minun on pakko viitata minun Nokia-aikoihini, jolloin toin Nokialle omalta osaltani muotoiluuyhteisöön työpaja-ajattelun ja työskentelytavan. Aluksi se oli tosi tehokasta. Mutta sitten kun organisaatio kasvoi - pelkästään muotoiluorganisaatio kasvoi, niin sitten niitä workshoppeja järjestettiin siellä sun täällä, niitä oli jatkuvasti. Ihmiset ei oikeastaan ehtineet tehdä enää mitään muuta kuin osallistua niihin workshoppeihin. Niistä tuloksista rupesi tulemaan sisäsiittoisia, eli samat ihmiset toivat aina samoja omia ideoitaan niihin workshoppeihin. Silloin se ei ollutkaan enää yhtäkkiä hedelmällistä. Siihen sitten keksittiin ratkaisuksi se, että tuodaan ulkopuolelta ihmisiä. Silloin osallistujien piiri vain laajeni ja laajeni koko ajan. Silloin siihen mangeroimiseen ja moderoimiseen rupesi kulumaan enemmän aikaa kuin varsinaiseen workshopin suorittamiseen. Minun oppini siitä on se, että sen pitää olla erittäin valikoiva ja erittäin tarkkaan ajoitettu toimenpide. Ymmärretään, että missä kohtaa tuotesuunnitteluprojektia workshop kannattaa pitää. Ja niitä ei välttämättä

kannata pitää kovin montaa. Siinäkin pitää pystyä keskittymään olennaiseen. Löydetään juuri se oikea aihe, juuri se oikea hetki, juuri ne oikeat ihmiset, jotka pystyvät viemään sitä asiaa eteenpäin. Ehkä yksi syy, miksi niitä workshoppeja rupeesi olemaan niin paljon, oli se, että ensin workshopattiin vain tuotteita. Mutta tuotemäärä kasvoi, joten myöskin workshoppien määrä kasvoi. Mutta sitten jossain vaiheessa ruvettiin workshoppaamaan tuoteominaisuuksia vielä. Yhdessä tuotteessa saattoi olla kymmeniä ominaisuuksia. Sitten se lähti kertautumaan sillä tavalla, että sitä ei hallittu. Ja sen takia hyvin hyvin harkitusti ja rajatusti pitäisi käyttää [workshoppeja].

Sitten on varmaan omistajuus ideoista ja ajatuksista, jotka työpajojen tuloksena syntyy. Se pitää tehdä todella erittäin selväksi ennen työpajaa, että kuka ne ideat omistaa. Meillä oli Nokialla pitkän aikaa sellainen käytäntö, että vaikka meillä oli nimetty vastaava muotoilija jollekin tuotteelle - hän vastasi sen tuotteen muotoilusta, hänellä oli sekä oikeus että velvollisuus kutsua workshop koolle, jossa sitten ideoitiin nimenomaan sitä tuotetta. Kaikki osallistujat tiesivät, että he heittävät mahdollisimman hyvät ideat pöydälle ja sitten vastaava muotoilija päättää miten niitä ideoita käytetään. Säännöt pitää selvittää ja kertoa kaikille. Kaikki toimivat samojen sääntöjen puitteissa. Koska mustasukkaisuusilmiöt ja muut tulevat aina jälkeensä. Jos tuote lähtee menestymään todella satumaisesti, niin silloin sitten ruvetaan riitelemään siitä, kenen se idea alunperin oli. Nokian sen aikaisen systeemin mukaan se kuitenkin oli yksiselitteisesti se tuotteesta vastaava muotoilija, jonka nimiin myös niiden työpajojen luova työ meni. Siellä säännöt olivat hyvinkin selkeät. Se toimi tosi hyvin. Mutta se pitää sopia etukäteen. Muuten en oikein.. No, meillä oli niitä työpajoja ympäri maailmaa, ja se oli tietysti aika raskasta. Kun meillä oli muotoilijoita varmaan parilla kymmenellä paikkakunnalla ympäri maailmaa niin me hyvin pitkään toimimme sillä tavalla, että kutsuttiin kaikilta paikkakunnilta muotoilija, muotoilijoita osallistumaan. Sitten kun niitä oli enemmän niitä workshoppeja, niin sitten se rupeesi olemaan raskasta lennellä sinne sun tänne ympäri maailmaa osallistumaan. Toisaalta sitten taas haluttiin pitää huoli siitä, että ihmiset myös saivat jotain. Jos pidettiin Tokyossa workshop, niin sitten käytiin yhtenä päivänä ja yhtenä yönä - käytiin sitten vaikka Fujiyaman juurella, oltiin yötä siellä jossain. Ihmiset sitten sai siellä jotain - sekä inspiraatiota että sitten jonkun verran palautumista. Sillä oli iso arvo vastapainona aika raskaallekin matkustamiselle. Mutta tottakai tämä skaalautuu, se nyt ehkä oli suurin mittakaava, jossa minä olen toiminut. Mutta kyllä meillä on täällä [koululla] workshoppeja jatkuvasti, meilläkin ihan pelkästään tässä kerroksessa.

Se on perinteellinen työskentelytapa, mitä me opetetaan täällä ja mihin me harjaannutetaan opiskelijoita. Joskus erittäin määrätietoisesti ja järjestelmällisesti annetaan välineitä siihen, ja joskus taas me ei oikein tehdä mitään muuta kuin pyydetään opiskelijoita muodostamaan ryhmä, ja briiffi on olemassa, mitä heidän pitää tehdä. Ja ryhmä saa sitten itse päättää, miten se toimii. Joskus ryhmädynamiikka toimii aivan loistavasti, kaikki tapahtuu aivan kuin itsestään, kaikki tukee toisiaan, ja joskus taas ryhmädynamiikka ei toimi ollenkaan. Sitten ei synny mitään. Sellaista se on. Molempiin pitää varautua. Jos ryhmädynamiikka ei toimi, niin silloin se pitää tiedostaa kohtalaisen aikaisessa vaiheessa. Ei kannata jatkaa huonolla ryhmällä. Pitää sanoa julki, että tämä ryhmä ei toimi, ja sitten joko muutetaan ryhmän kokoonpanoa tai tehdään jotain muita toimenpiteitä. Mutta ihmisiä ei saa turhaan pyörittää sellaisissa työpajoissa, joihin he eivät ole motivoituneita.

Käytännön järjestelyt?

Minun mielestä se vaatii aina oman erillisen tilansa. Olisi kiva, että olisi ihan oma huone ja

saataisiin toimia siellä. Vielä parempi on, jos se huone on jossain muualla kuin normaalissa työtilassa. Se on vähän keinotekoisia, jos istun tässä koko päivän, ja sitten yksi osa sitä päivää on mukamas workshoppi, kun ihmiset tulevat tänne ja me pallorellaan jotain ideoita. Se ei sittenkään ole työpaja, vaan ehkä se 'paja' tarkoittaa sitä, että se on jossain muualla, ja nimenomaan sellaisessa paikassa, jossa on enemmän välineitä tehdä sitä luovaa työtä kuin mitä normaalisti.

(Millainen huone?)

Minulle on arvokasta tämä työskentelytapa, mikä tässäkin huoneessa on, eli on käytettävissä paljon seinäpinta-alaa. Pyritään tekemään niin, että kun me olemme muotoilijoita, niin yksi tärkeimpiä avuja, joita meillä muotoilijoina on, on se, että me pystymme visualisoimaan asioita heti välittömästi. Ja näin ollen olisi hyvä jos kuvia ja tekstejä ja aineistoja syntyisi koko ajan. Post-it-sulkeiset, niin kuin niitä nykyään kutsutaan, se että jokainen täyttää pieniä post-it-lappuja, ja niitä tulee kymmeniä tai satoja ja niitä ryhmitellään. Ehkä se tulosten yhteenveto on vähän vaikeata. Kauhean usein ne post-it-laput liimataan fläppitaulun sivuille ja joku ottaa ne sivut rullalle ja käärii kainaloonsa, ja sitten niistä ei kuulu koskaan enää. Sen takia ihan työhygienisiä järjestelyitä olisi - post-it-lappu on hyvä siitä, että se on sama formaatti kaikilla osallistujilla, mutta se formaatti saisi olla vähän isompi, esimerkiksi A4. Sitten ne A4:t voidaan ryhmitellä seinällä, mutta sen jälkeen ne voidaan ottaa ja laittaa tärkeysjärjestykseen ja heti niitata yhteen. Siitä tulee heti dokumentti. Yksi ongelma on se, että workshoppien pitäisi aina viedä yksi tai kaksi tai useita askelia eteenpäin, mutta kauhean usein käy niin, että keräännytään workshoppiin käsittelemään jotain asiaa, käsitellään kauheasti ja kaikilla on kivaa. Sitten huomataan, että tämä tämä rupeaa vähän nykähtämään, lopetetaan tähän. Kuukauden kuluttua tulee kutsu samaa aihetta käsittelevään workshoppiin, ja itse asiassa silloin käsitellään niitä samoja asioita uudestaan ja uudestaan. Koska ei ole sitä dokumenttia, minkä päälle rakentaa sen asian kehittymistä. Se on hukkaan heitettyä aikaa, että keräännytään kerran kuussa tekemään ne samat asiat. Se kehitys, se progressio - on tärkeää että se tapahtuu. Pidetään huoli siitä. Joku manageroi sen niin hyvin, pitää huolen, että se asia kehittyy koko ajan. Se [että kaikki tulee dokumentoitua kunnolla] on tärkeitä. Tietysti dokumentaatiollekin on laatuvaatimuksia. Jos siitä tulee tällainen punnta A4:ia, jotka ovat täynnä tekstiä, niin sitä ei kukaan lue. Sieltä pitää osata erottaa ne olennaiset asiat, jotka ovat arvokkaita sen asian eteenpäin viemiseksi ja kirjata ja kuvata vain niitä asioita.

Millainen työpaja olisi ideaalitilanteessa? Kuvittele tulevaisuuden toimivampi (suunnittelu)työpaja.

Nyt kun puhutaan tulevaisuudesta, kyllähän me Nokiallakin kokeiltiin sitä. Me todettiin, että matkustaminen on raskasta ja kallista ja aikaa vievää. Meillä oli erilaisia välineitä, teknisiä välineitä, joilla me yritettiin tehdä niitä asioita etänä. Oli digitaalisia neuvottelupöytiä. Niistä kokemukseni ovat kuitenkin sellaisia, minulla ei ole hyviä kokemuksia niistä. Tietysti mikä tahansa vuorovaikutus ja kommunikaatio on parempi kuin ei mikään. Kyllä minä pitäisin yhtenä tärkeimmistä ominaisuuksista työpajoissa sitä, että ihmiset ovat ihan silmästä silmään läsnä. Se on niin älyttömän paljon tehokkaampaa, kun pystyt heti lukemaan ihmisen silmästä tai eleistä, että innostuiko hän jostain asiasta vai rupeeko se nykähtämään vai miten se menee. Ne on vaan hirveän paljon tehokkaampia. Sen takia meidän pitäisi luoda edellytyksiä tälle vuorovaikutukselle. Kyllä minä pidän sitä tulevaisuudessa vielä tärkeämpänä juuri sen takia, että me niin kauhean helposti erilaisilla teknisillä välineillä yritetään korvata sitä inhimillistä vuorovaikutusta. Mielestäni se on joskus korvattavissa, niin kuin sanottu, voi olla parempi kuin ei mitään, mutta ei läheskään niin hyvä. Kyllä se vaan niin on. Se, että ihmiset valmistautuisivat workshoppeihin - se on kauhean yleistä, että ihmiset omista kiireistä johtuen tulevat kylmiltään. On aina hyve, että jonkin näköinen

tietopaketti tulisi etukäteen. Ihmisillä olisi jollain lailla käsitys asiasta. Kyllä se koskee muitakin ammattikuntia kuin muotoilijoita. Jos ihmisille etukäteen pystytään osoittamaan se ongelma, niin se ajatusprosessi lähtee käyntiin välittömästi. Sillä tehdään hirveän paljon lisää workshop-aikaa. Ihmiset prosessoivat niitä asioita mielessään jo kauan etukäteen, ja workshopista riippuen myös jälkikäteen. Ehkä myös seurantajakso, että workshopin jälkeen jaetaan se informaatio - tulos joka on syntynyt - jaetaan se tasapuolisesti kaikille. Sekin auttaa, kun ihmiset huomaavat 'aa, joo, tuolla laillako minä sitä ajattelin, voisihan se itse asiassa olla näinkin'. Sitten he soittavat vielä workshopin pitäjälle, 'hei minulla tulikin vielä idea'. Se kompakti, lyhyt aika, joka ollaan yhdessä, sitä pystytään pidentämään molemmista päistä. Briiffataan, annetaan jonkinlainen tietopaketti ihmisille etukäteen, ja jälkikäteen annetaan paketti niistä tuloksista, kooste.

Olen sitä joskus ajatellut, että pitäisikö palkita. Palkitseminen syntyi paljolti siitä, että jos se oli vaikka Tokyossa tai Los Angelesissa se workshop, niin sitäkin pidettiin jo palkitsemisena. Ihmiset olivat hotellissa ja söivät ja joskus kauniilla paikallakin. Yleensä oltiin aina järjestetty iltaohjelmaa. Ettei osallistujia vain riistetä, ryöstöviljellä heidän ajatuksia, vaan pidetään huoli, että he myös saavat jotain. Se voi tapahtua sen työpajan yhteydessä, mutta se voi tapahtua jotenkin muutenkin. Aika usein pidetään itsestään selvänä, että ihmisten pitää irroittautua omista arjen kiireistään kahdeksi tunniksi tai kokonaiseksi iltapäiväksi tai kahdeksi päiväksi. Ja se vaan otetaan itsestäänselvyytenä. Mutta ei se minun mielestäni saisi olla sitä, pitää palkita jollain lailla. Toisaalta rangaista niistä ei saa. Ehkä sellaista on joskus sattunut, että on ollut todella iso työpaja jossain, ja tulokset ovat olleet erittäin huonoja, ja sitten on pidetty huoli, että ne ihmiset, jotka siihen osallistuivat, eivät varmasti enää osallistu pariin, kolmeen vuoteen saman kokoisiin kekkereihin. Pitää aina pyrkiä löytämään mahdollisimman sopivat osallistujat. Voi käydä niin, että jotkut ihmiset toimivat parhaiten työpajaympäristössä ja atmosfäärissä. Kun he sitten ovat tehokkaita, heitä pyydetään uudestaan ja uudestaan kerta toisensa jälkeen. Heistä tulee työpajakehäreäkkeja ennen pitkää. Kyllä he [työpajoihin hyvin sopivat henkilöt] ovat innostuneita ja avoimia ihmisiä, jotka eivät pelkää kertoa ideoistaan ja luovuttaa ideoita, yhteistyökykyisiä, ovat innostuneita myös toisten ideoista, eivätkä vain omista ideoistaan. On aika tärkeää, että osaat innostua kaikista ideoista, etkä vain omistasi. Ehkä perinteinen - jos aivoriihet keksittiin ehkä joskus 50-luvulla mainosmaailmassa - muistan, että oli karikatyyreja aivoriihistä: sinne kokoontuu kuusi luovaa ihmistä, jotka esittävät omat ideansa, joita he pitävät ylivoimaisesti parhaimpana, he pitkin hampain esittävät ideansa ja sen jälkeen rupeavat riitelemään siitä, mikä ideoista on paras. Jossain vaiheessa opittiin, että workshop on erillinen tapahtuma ja tulosten arviointi on erillinen tapahtuma, ja se tapahtuu pääosin eri ihmisten toimesta. Jos samat ihmiset arvioivat omia töitään, silloin helposti he rupeavat ajamaan omaa ideansa. Jos se on - ei ulkopuolinen, mutta kuitenkin sellainen raati, joka ei ole osallistunut workshoppiin, silloin ehkä saadaan tehokkaammin ulos ne asiat, jotka vie asiaa eteenpäin.

Miten tarpeelliseksi koet digitaalisen työpaja-alustan?

Ehkä jos jokaisella on pädi, jokaisella on jo valmiiksi jo sillä pädillä samanlainen lähtökohta, ja kaikki pystyvät editoimaan sitä samaa. Sitten kaikki vielä näkyy isolla näytöllä. Jostain sellaisesta ehkä voi olla hyötyä. Se on jännä juttu, jos ihmiset esimerkiksi piirtävät kun on paperia ja kynää, siitä piirtämistapahtumasta tulee kuitenkin henkilökohtainen. Kun ihmiset piirtävät ja muut tekevät sitä samaa, he eivät katso, mitä muut tekee, tai no katsovat, mutta se ei ihan vielä toimi. Olen joskus miettinyt, toimisiko se, jos olisi pädi, jolla voisi piirtää

ja editoida koko ajan sitä samaa aihiota, mistä on lähetty liikkeelle. Ja se näkysi isolla taululla koko ajan. Lopputuloksena olisi yhdessä tehty tulos. Samalla [työ] dokumentoituu kanssa. Se olisi mielenkiintoista kokeilla. Voisi olla monta näkymää: yksi yhteinen näkymä ja jokaisella oma henkilökohtainen näkymä. Mahdollisuuksia kyllä on. Ja sitä pystyisi soveltamaan remotena, etänä. Ihmiset voivat olla hyvinkin kaukana toisistaan ja tehdä sillä tavalla sitä työtä. Se voi olla sellainen työskentelytapa, että minä ainakin ehkä kokeilisin jos olisi mahdollisuus. Ei se tarpeellinen ole, mutta samalla tavalla kuin kaikessa - meillä joskus 3D-malli on pyörinyt ruudulla kaikilla ihmisillä. Se on ehkä enemmän kuitenkin ollut arviointitilanne, olet voinut sanoa, kursorilla painottaa, että tuohon kohtaan ehdottaisin jotain muutosta. Se ei ehkä ole luovan workshopin.. No ehkä se on sitä. Kyllä minä tuollaisia kannatan. Pidän niitä tehokkaana työskentelymuotona. Se on usein aika eksaktia tietoa, ja se on valmis dokumentti, se on koko ajan jaossa kaikilla. Se, miten se dokumentoidaan virallisesti, eli otetaan ihmisiltä pois ja kerätään, siinä voi olla jotain ongelmia. Hirveän usein tuotekehitysprojekteissa se on melkein arkaluontoisinta materiaalia mitä kuvitella saattaa, että yrityksen ja yhteistyökumppaneiden osallistujat tekevät luovaa työtä ja yrittävät ideoida tuotteita, jotka tulevat vaikka viiden vuoden kuluttua ulos. Sitä arkaluontoisempaa materiaalia tuskin on. Luottamuksellisuus pitää saada säilytettyä sekä teknisesti että eettisesti ja henkisesti.

Mitä vaatimuksia digitaaliselle työpaja-alustalle olisi?

Se, että se on kaikille yhteinen ja tasavertainen. Vaikka se olisi huono, niin se, että se on kaikilla sama, on hyvä. Sama koskee ihmisiä. Kaikkien tulisi osata käyttää sitä yhtä hyvin. Sen takia kynä ja paperi on niin tehokas: voit melkein keneltä tahansa edellyttää. Jos ihminen kiven kovaa väittää, ettei osaa piirtää, niin ainakin hän osaa kirjoittaa. Ja jos jotenkin tehdään etukäteen selväksi, että on ihan sama, millä tavalla piirrät, kunhan piirrät, niin se on tasa-arvoistava tekijä. Sen takia mielellään käytetään vaikka muovailuvahaa tai legopalikoita. Se on aika yhteinen [väline]. Sitten jos taas käytetään tällaisia välineitä [tietokoneita], pitää taas varmistaa, että kaikki osaavat käyttää sitä tasavertaisesti. Mitä hienostuneempiin välineisiin mennään, sen korkeampia vaatimustaso on. Jos kaikilla on sama 3D-malli ruudulla ja sitä voi käännellä ja osoittaa ja jopa editoida, niin se on jo aikamoinen vaatimus kaikilta osallistujilta.

Kyllä se [co-design] on erittäin tärkeä työskentelytapa. Silloin pitää muistaa, että niiltä ihmisiltä ei voi vaatia.. He eivät ole tasa-arvoisia esimerkiksi osallistuvien muotoilijoiden kanssa. Tämä on hyvin karkeasti ja kylmästi sanottu, mutta niin se kuitenkin on. He ovat ikään kuin erilaisia osallistujia. Käyttäjäkokemuksen kuuleminen ja kuunteleminen on tärkeää ja mielestäni kuuluu työpajaan ilman muuta.

He [työpajan asiantuntijaosallistujat] tietävät siitä asiasta itse asiassa paljon enemmän kuin nämä muotoilijat. Silloin hirveän usein vaikka muotoilutoimisto, joka sitä [työpajaa] usein vetää, toimii nimenomaan fasilitaattorina ja moderaattorina ja luo edellytykset sille, että ihmiset, jotka asiasta eniten tietävät, vapautuisivat päivittäisistä ongelmistaan ja rupeisivat ajattelemaan, että 'näin me olemme tähän mennessä tehneet, mutta se voitaisiinkin tehdä näin tai näin'. Heille ei voi panna sellaista velvoitetta kuin sanotaan muotoilijoiden tai muotoiluorganisaation sisäiselle workshopille. Asiakkaan tuominen työpajaan mukaan muuttaa tilanteen niin, että mielestäni he eivät ole tasavertaisia. Olen aina ollut sitä mieltä, että et voi panna asiakasta sellaiseen tilanteeseen, missä hänen pitää ennustaa tulevaisuutta, vaan se on muotoilijan tehtävä ennustaa tulevaisuutta. Tottakai, kuka tahansa maallikko

pystyy ennustamaan tai hänellä on joku näkemys tulevaisuudesta. Mutta ehkä tämä on tärkeä ero muotoilun ammattikunnan ja maallikon välillä. Täytyyhän siinä joku ero olla. Muutenhan he [asiakkaat] hoitaisivat sen itse. Valitettavasti hirveän usein näin onkin ja näin ollen tulokset voivat olla mitä sattuu, kun ei ole muotoilijoita otettu mukaan. Tämän koulutuksen takia me opimme sisäistämään sellaisen työskentelytavan, ja kun me lähdemme täältä ja toimimme ammatissa, me vähän kuin luonnostaan rupeamme toimimaan, keräämään työpajoja kokoon, katsomaan ketkä ovat sopivia ihmisiä.. En minä co-designia mitenkään halua aliarvioida enkä sulkea pois. Varsinkin kun puhutaan asiakkaan, loppukäyttäjän kuulemisesta ja sitouttamisesta, silloin työpajat ovat erittäin hyvä keino. Kun he ovat itse osallistuneet siihen, ne tulokset mitä syntyy - he kokevat, että he ovat saaneet olla siinä mukana. Jos he kokisivat, että heillä ei ole ollut osaa eikä arpaa siihen, niin he varmaan vieroksuisivat sitä. Voin melkein sanoa, että näin pitää tehdä.

Mitä toivoisit digitaaliselta työpajalta?

Toive on lähinnä se, että ei sorruta siihen, että ruvetaan opettelemaan jonkun järjestelmän käyttämistä, jotta saataisiin sitten sillä tehtyä jotain luovaa työtä. Luova työ, aihe, kohde, ratkaisut siihen aiheeseen ja kohteeseen ovat se tärkeä asia. Digitaalisten ja minkä tahansa muiden työkalujen pitää mahdollisimman tehokkaasti palvella. Kauhean usein käy niin, että pelkästään Windowsilla - kymmenkunta erittäin korkeasti palkattua henkilöä odottaa, että joku Windows räppää ylös, ja ei löydetäkään sitä yhteistä ohjelmaa ja sitten on joku, joka ei osaa käyttää sitä ohjelmaa, ja sitten hän kysyy 'hei, miten tää nyt menee?' ja sitten ruvetaankin tekemään sitä Windowsia, sitä sovellusta opettelemaan eikä sitä workshoppiä. Se [ohjelma] saa olla vaikeakin, kunhan kaikki osallistujat osaavat sitä käyttää. Mikä tahansa järjestelmä, sen pitää palvella workshoppiä ja workshoppiin osallistujia, eikä workshoppiin osallistujien palvella sovellusta.

Muita kommentteja?

Melkein sanoisin niin, että voi sanoa, että olen 45 vuotta osallistunut tällaisiin juttuihin, saanut täällä koulutusta ja osallistunut. Sanoisin niin, että siinä ei ole oikeastaan mikään muuttunut. Puhutaan todellakin ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta ja useimpien ihmisten yhtäaikaista vuorovaikutuksesta. Se on syvästi inhimillinen asia, ja se ei muutu. Jos meillä tekniikka kehittyy tai ne aiheet, joita workshoppataan työpajoissa monimutkaistuu tai moninaistuu, niin on kuitenkin asioita, jotka eivät muutu, joihin voi luottaa. Sen takia työpajat ovat edelleen erittäin validi ja tarpeellinen työskentelytapa, varsinkin meidän ammatissamme. Se [että ihmiset kokoontuvat fyysisesti yhteen] olisi ehdottomasti ideaalia. Ja jos on olennaisen tärkeitä ihmisiä, jotka ovat hyvin kaukana toisistaan, niin jos ei mitään muuta keinoa ole, niin jos sen naamarin saa näkyviin tuolta [ruudulta] ja kaikki reaaliajassa käsittelee samaa materiaalia. Koska siinä on ne ihmiset ja sitten se aihe, mitä käsitellään ja ne välineet, joilla käsitellään. Jos tämä tasapuolisesti tapahtuu kaikilla yhtä aikaa niin silloin se on parempi ehdottomasti kuin että se jätettäisiin tekemättä.
